

Onsdagen den 15 november

Kl. 09.00–16.20

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 oktober justerades.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas riksdagsgrupp anmält Patrick Reslow (-) som suppleant i utbildningsutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i utbildningsutskottet

Patrick Reslow (-)

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2017/18:64

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:64 Prioriteringar inom penningpolitiken

av Niklas Wykman (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 november 2017.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 november 2017

Finansdepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Magnus Bengtson

Expeditions- och rättschef

Prot. 2017/18:31
15 november

Interpellation 2017/18:67

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:67 Riktad satsning för polislöner
av Tomas Tobé (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 19 januari 2018.

Stockholm den 13 november 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:68

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:68 En gängbestämmelse
av Tomas Tobé (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 19 januari 2018.

Stockholm den 13 november 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:71

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:71 Nationellt tiggeriförbud
av Tomas Tobé (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 19 januari 2018.

Stockholm den 13 november 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:119 Handlingsplaner mot våldsbejakande extremism

av Beatrice Ask (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 1 december 2017.

Stockholm den 13 november 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:121

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:121 Byråkratiseringen av polisen

av Roger Haddad (L)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 1 december 2017.

Stockholm den 10 november 2017

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Johan Danelius

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:124

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:124 Konsekvenser av slopad skattefrihet för hälso- och sjukvård

av Lotta Finstorp (M)

Interpellationen 2017/18:124 *Konsekvenser av slopad skattefrihet för hälso- och sjukvård* av Lotta Finstorp (M) besvaras den 5 december 2017.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokat engagemang.

Stockholm den 13 november 2017

Socialdepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Prot. 2017/18:31
15 november

Interpellation 2017/18:126

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:126 Sjöfartsverkets förslag på höjda farledsav-
gifter

av Borian Åberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 18 december
2017.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 14 november 2017

Näringsdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2017/18:137

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:137 Försäkringskassans bedömningar vid tids-
gränserna

av Johan Forssell (M)

Interpellationen 2017/18:137 *Försäkringskassans bedömningar vid
tidsgränserna* av Johan Forssell (M) besvaras den 5 december 2017.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokat engagemang.

Stockholm den 13 november 2017

Socialdepartementet

Annika Strandhäll (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2017/18:42 till civilutskottet

2017/18:43 till konstitutionsutskottet

Redogörelse

2017/18:JO1 till konstitutionsutskottet

Motioner

2017/18:3931 och 3933 till utrikesutskottet

2017/18:3929, 3930 och 3932 till utrikesutskottet

2017/18:3927 och 3928 till justitieutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utrikesutskottets betänkanden
2017/18:UU8 Sveriges samlade politik för internationell civil och militär krishantering
2017/18:UU7 Sveriges sjöterritorium och maritima zoner
2017/18:UU6 Ekonomiskt partnerskapsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och de avtalsslutande Sadc-staterna, å andra sidan

Finansutskottets betänkande
2017/18:FiU13 Utökade möjligheter att behandla uppgifter i databasen för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Utbildningsutskottets betänkande
2017/18:UbU8 Stadgar för Riksbankens Jubileumsfond

§ 6 Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten

Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU13
Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten (prop. 2016/17:222)
föredrogs.

Anf. 1 JONAS MILLARD (SD):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservation 1 under punkt 3 i betänkandet.

Det finns en bred uppslutning här i kammaren för att stärka skyddet för den personliga integriteten, eftersom den nuvarande lagstiftningen är långt ifrån tillräcklig. Det föreslås nu en förbättrad lagstiftning som syftar till att just stärka den enskildes skydd mot intrång i den personliga integriteten.

En skärpning av lagen måste dock ske först efter att man vägt nyttan av en skärpning mot ett annat delvis motstående men mycket viktigt intresse, nämligen yttrandefriheten.

Sverigedemokraternas ingång är att yttrandefriheten endast får begränsas om det finns mycket goda demokratiska skäl för just detta. Det kan gälla synnerligen anstötligt material som skildrar exempelvis övergrepp eller som förtalar någon. Just förtal och dess släkting ofredande och hot är något vi måste ingripa emot. Därom är vi ense här i kammaren.

Det vi inte är ense om, fru talman, är vem lagstiftningen egentligen ska gälla. I det lagförslag som vi ska debattera i dag vill regeringen införa en ny straffrättslig bestämmelse om olaga integritetsintrång. I propositionen

ställs krav på att spridning av uppgifter ska anses brottsligt endast då integritetskänsliga bilder eller filmer exempelvis sprids till "fler än ett fåtal personer".

Sverigedemokraterna menar dock att även begränsad spridning kan orsaka stor skada för den enskilde, och om det enda syftet med spridningen är att kränka någon borde enligt vår mening även detta vara straffbart.

Fru talman! Massmedier brukar sägas utgöra den tredje statsmakten och skyddas också därför av våra grundlagar. I praktiken innebär detta bland annat att medier omfattas av större yttrandefrihet än andra. Exempelvis omfattas inte medier i dag av reglerna rörande ofredande. Inte heller föreslås de omfattas av reglerna kring olaga integritetsintrång.

När en person i dag anser sig ha blivit utsatt för förtal eller annan otillbörlig behandling av medier är det i praktiken väldigt svårt att få upprättelse. Justitiekanslern är den myndighet under regeringen som bland annat har tillsyn över myndigheter. JK reglerar skadeståndskrav mot staten och är åklagare i tryck- och yttrandefrihetsmål. En person som anser sig ha blivit utsatt för förtal får således vända sig till JK för att få hjälp.

Trots att det finns instanser med syftet att försöka garantera en god journalistik är dock förtroendet för svenska medier långt ifrån så högt som det kanske borde vara. Det bristande förtroendet kan sannolikt härledas till det som dessa instanser är satta att motverka, nämligen dålig journalistik och en direkt ovilja från flera medieaktörer att skriva sakligt och objektivt. I stället finns fler och fler exempel på när medier agerar agendasättande och osakligt och bedriver en vinklad journalistik.

Vår mening är därför att regeringen bör utreda hur en bättre balans kan uppnås mellan mediers grundlagsskyddade rättigheter och rättigheterna för dem som blir föremål för mediers granskning att slippa kränkande och osjyst behandling.

Utredningen bör återkomma med konkreta förslag som innebär kraftiga förenklingar för den som önskar få sin sak prövad utan att denna på något sätt ska riskera att lida ekonomisk skada för detta. Det måste också säkerställas att de som är tänkta att granska medier ska göra detta helt opolitiskt. Helt avgörande är också att dessa instanser åtnjuter såväl integritet som ett högt förtroende hos allmänheten.

Fru talman! I sammanhanget vill jag påpeka att när vi skrev denna följdmotion förde vi även ett resonemang om att det ska bli lättare att ställa medier till svars och få upprättelse. Vi hade även ett förslag som syftade till att myndigheterna ska bli mer öppna gentemot medier. Dessvärre föll dessa yrkanden inte inom ramen för det lagförslag som vi diskuterar här i dag, så det kommer att behandlas vid ett senare tillfälle.

Avslutningsvis, fru talman, är Sverigedemokraternas mening att medierna bör ha reella och långtgående möjligheter att utföra sitt granskande uppdrag men också att detta uppdrag måste utföras med hederliga och sjysta metoder.

I en demokrati som Sverige kan vikten av mediers granskande uppdrag inte nog betonas. Lika viktigt och centralt i en demokrati är att människor har rätt till ett fredat privatliv utan otillbörliga kränkningar. Därför hade Sverigedemokraterna gärna sett att denna rätt blev betydligt tydligare och starkare än den är i dag.

Anf. 2 VERONICA LINDHOLM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag samt yrka avslag på motionsyrkandena.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen som vilande. Utskottet föreslår vidare att behandlingen av regeringens förslag till lag om ändring i 4 kap. 5 § och 5 kap. 3 § brottsbalken avseende olaga hot och förolämpning skjuts upp till riksmötet 2018/19.

Utskottet föreslår även att riksdagen antar regeringens övriga förslag till lag om ändring i brottsbalken, framför allt om elektroniska anslagstavlor, lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen och lag om ändring i brottsskadelagen.

Vad innebär då detta? Lagändringarna i brottsbalken innebär att ett nytt gradindelad brott – olaga integritetsintrång – införs i brottsbalken, att straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande och förolämpning förtydligas och moderniseras samt att en ändring görs i de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett förtalsbrott är grovt. När det gäller olaga hot och ofredande innebär lagändringarna även vissa utvidgningar av det straffbara området.

Grundlagsändringarna innebär en språklig och innehållsmässig anpassning av brottsbeskrivningarna i tryckfrihetsförordningens brottskatalog till de ändringar som föreslås i straffbestämmelserna om olaga hot och förolämpning i brottsbalken med anledning av att dessa gärningar är straffbara också som tryck- och yttrandefrihetsbrott.

Beslut om att ändra grundlag fattas genom två likalydande beslut. Genom det första beslutet antas grundlagsförslaget som vilande. Det andra beslutet får inte fattas tidigare än att det efter det första beslutet har hållits val till riksdagen i hela riket och den nyvalda riksdagen har samlats. De lagändringar i tryckfrihetsförordningen och brottsbalken som avser olaga hot och förolämpning föreslås därför träda i kraft den 1 januari 2019. I övrigt föreslås lagändringarna träda i kraft den 1 januari 2018.

Fru talman! Vi lever helt klart i en ny tid. De barn, unga och vuxna som mobbas slipper inte detta när de väl kommer hem. Via dagens teknik följer denna utsatthet även med dem hem. Alltför få vet var gränsen går, och det är lättare att sitta bakom en skärm och gömma sig än att stå framför samma person och säga sakerna högt.

Hashtaggen #metoo har spridits i alla våra nyhetskanaler. Det visar på hur den personliga integriteten för framför allt kvinnor kränks gång på gång. Tusentals vanliga kvinnor och ett hundratal kvinnor inom skådespelar- och teaterbranschen har gått ut med sina upplevelser. Så gjorde även riksdagsledamöter och ministrar.

Bara här i dagarna har vi sett ytterligare en hashtag: #medvilkenrätt. Här är det tusentals kvinnliga jurister som berättar om övergrepp, härskartekniker och hot. Detta är dock inget nytt. Dessa problem finns överallt, i alla samhällsklasser och inom alla yrken, och har med säkerhet alltid funnits.

Men det som är nytt är att fler vågar bryta den tystnadskultur som omger den utsatta. För man är inte ensam. Det har hänt fler.

Prot. 2017/18:31

15 november

Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten

Prot. 2017/18:31
15 november

*Ett starkt straffrättsligt
skydd för den person-
liga integriteten*

När det gäller det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten finns i regeringsformen grundläggande bestämmelser som har betydelse för det allmännas ansvar att skydda den personliga integriteten och privatlivet.

Medan det grundlagsfästa skyddet för den enskildes personliga integritet gäller i förhållande till det allmänna ger det straffrättsliga regelsystemet skydd mot integritetskränkningar mellan enskilda. Av störst intresse när det gäller det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet – i andra fall än angrepp på den fysiska eller sexuella integriteten – är bestämmelserna i 4 kap. brottsbalken. Det gäller särskilt brotten mot någons frid, såsom olaga hot och ofredande. Gemensamt för dessa är att de syftar till att skydda mot kränkningar av rent personliga intressen som inte är av ekonomiskt slag.

Det har även pågått ett antal utredningar kring just den personliga integriteten, vilket är på tiden. Detta är bara en liten del av dessa.

Fru talman! Det är på tiden att vi som lagstiftare gör dessa förändringar i lagarna och grundlagarna, för det behövs verkligen.
(Applåder)

Anf. 3 MARTA OBMINSKA (M):

Fru talman! Till att börja med yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

När man hamnar en bit ned på talarlistan har mycket redan sagts. Men det som inte har sagts är att det var alliansregeringen som den 28 maj 2014 beslutade att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en bred översyn av det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar.

Utredningen tog namnet Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten och överlämnade i februari 2016 betänkandet *Integritet och straffskydd* (SOU 2016:7) till regeringen. Vi debatterar detta och utskottets betänkande och propositionen 2016/17:222 *Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten*.

Vad är då personlig integritet? Det finns inte en enhetlig definition av begreppet personlig integritet. En definition är dock rätten att få sin personliga egenart och inre sfär respekterad och att inte utsättas för kränkande behandling.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen som vilande. Veronica Lindholm nämnde på ett förtjänstfullt sätt att detta är en grundlagsändring som kräver två beslut. Utskottet föreslår att behandlingen av regeringens förslag till lag om ändring i 4 kap. 5 § och 5 kap. 3 § brottsbalken avseende olaga hot och förolämpning skjuts upp till riksmötet 2018/19.

Utskottet föreslår även att riksdagen antar regeringens övriga förslag till lag om ändring i brottsbalken, lag om ändring i lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor, lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen och lag om ändring i brottsskadelagen.

Fru talman! Lagändringarna i brottsbalken innebär främst att en ny brottsrubricering – olaga integritetsintrång – införs. Olaga integritetsintrång innebär att någon gör intrång i någon annans privatliv genom att ex-

empelvis sprida en bild på eller uppgift om någons sexualliv eller hälsotillstånd. Den nya brottsrubriceringen ska delas in i två grader: olaga integritetsintrång och grovt olaga integritetsintrång.

Även straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande och förolämpning förtydligas och moderniseras. När det gäller olaga hot och ofredande innebär lagändringarna att vissa utvidgningar av det straffbara området görs. Straffansvar för olaga hot ska gälla för den som hotar någon annan med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig rädsla för egen eller annans säkerhet till person, egendom, frihet eller frid. Straffansvar för ofredande ska gälla för den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt. Straffansvar för förolämpning ska gälla den som riktar beskyllning, nedsättande uttalande eller förödmjukande beteende mot någon annan om gärningen är ägnad att kränka den andres självkänsla eller värdighet.

Fru talman! Dessutom föreslås en ändring i de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett förtalsbrott är grovt. Det ska särskilt beaktas om gärningen med hänsyn till uppgiftens innehåll, sättet för eller omfattningen av spridningen eller annat var ägnad att medföra allvarlig skada.

Fru talman! Grundlagsändringarna innebär en språklig och innehållsmässig anpassning av brottsbeskrivningarna i tryckfrihetsförordningens brottskatalog till de ändringar som föreslås i straffbestämmelserna om olaga hot och förolämpning i brottsbalken med anledning av att dessa gärningar är straffbara också som tryck- och yttrandefrihetsbrott.

De föreslagna ändringarna i brottsbalken avseende olaga hot och förolämpning har enligt utskottet ett sådant samband med de föreslagna grundlagsändringarna att de bör behandlas först i samband med att riksdagen slutligt antar förslagen till grundlagsändringar.

Fru talman! Lagändringarna innebär vidare en utvidgning av skyldigheten för den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla, också kallad BBS, att ta bort vissa meddelanden som uppenbart är sådana som avses i bestämmelserna om olaga hot och olaga integritetsintrång, från tjänsten. Ändringarna innebär även en utvidgning av rätten till brottskadeersättning för kränkning genom grovt förtal och att det införs sekretess hos domstol i mål om olaga integritetsintrång.

Lagändringarna i tryckfrihetsförordningen och brottsbalken som avser olaga hot och förolämpning föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. I övrigt föreslås lagändringarna träda i kraft den 1 januari 2018.

(Applåder)

Anf. 4 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Fru talman! Vi debatterar nu KU13, *Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten*. Det är ett av många betänkanden som innebär lagstiftning för modern informationsspridning. Tekniken och utvecklingen av nya plattformar har gett oss många nya och bättre möjligheter att kommunicera. Men i takt med att vi får mer av vår information via nätet och via medier som står utan ansvarig utgivare har en rad olika problem uppstått. Vi har sett en ökad spridning av hot och hat, sexuella trakasserier och spridning av bilder på personer i utsatta situationer – så till den grad att

personer vittnat om att de slutar att tala offentligt och driva frågor och att de på andra sätt drar sig undan. Dagens förslag, som KU:s majoritet står bakom, är därför oerhört välkommet, och jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Den stora förändringen i propositionen och i betänkandet är, som flera andra har varit inne på, att införa en helt ny och gradindelad brottsrubricering i brottsbalken: olaga integritetsintrång. Där straffbelägger vi nu intrång i annans privatliv om spridning av bilder och annat är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör. Det kan till exempel röra spridning av hämndporr, nakenbilder, obduktionsbilder eller bilder på olycksoffer och andra kränkande uppgifter. Straffet för ett vanligt sådant här brott kan bli böter eller fängelse upp till två år, och för grova olaga integritetsintrång kan straffet bli mellan sex månader och upp till fyra år.

Dessutom föreslås att brottet olaga hot även ska gälla hot mot någons integritet, till exempel genom att sprida sexfilmer eller nakenbilder. Bestämmelsen om ofredande ska tydligare än i dag även gälla ofredanden via internet. Rubriceringen förtalsbrott förtydligas, och förolämpningsbrott ska även gälla skydd av människors självkänsla och värdighet. Straffansvaret för den som tillhandahåller en tjänst för att skicka in och ta del av andras bilder och meddelanden, till exempel via sociala medier, utvidgas så att också meddelanden som uppenbart innehåller olaga hot eller olaga integritetsintrång ska tas bort eller hindras från att spridas vidare.

Rätten till brottskadeersättning utvidgas till även gälla den typ av kränkningar som sker genom grovt förtal. Genom en modernare lagstiftning skyddas integriteten bättre. Straffrätten ger stöd för att bestraffa de värsta avarterna. De olika plattformarnas debatter kan bli bättre, och dessutom hoppas jag att den här lagstiftningen kan vara normpåverkande för hur vi betar oss mot varandra bakom de där anonyma skärmarna. Som det är i dag ser vi att många tystas av rädsla för att bli uthängda och ofredade eller att få privata uppgifter spridda om sig. Det är i sig en fara för en öppen debatt och för yttrandefriheten.

Låt mig också säga att regeringen gör andra saker parallellt. Jag vill till exempel lyfta fram att regeringen i somras fattade beslut om en handlingsplan till det fria ordets försvar.

Med handlingsplanen inleder regeringen ett mer systematiskt arbete för att minska utsattheten för hot och hat i det offentliga samtalet. Totalt satsar regeringen 35 miljoner kronor under åren 2017–2020.

Handlingsplanen syftar till att minska utsatthet för hot och hat mot till exempel journalister, förtroendevalda och konstnärer, men ger också ett stärkt grundläggande stöd som ska vara tillgängligt för alla. Tanken är att till exempel Brottsofferjouren får medel och att Brottsoffermyndigheten får i uppdrag att ta fram ett utbildnings- och informationsmaterial.

Så till Sverigedemokraternas förslag om att – ja, jag vet inte riktigt vad jag ska säga – hantera pressen, låter det som. Jag upplever att pressen i dag har ett självsaneringsystem som fungerar förhållandevis väl. Det är ett gott sätt att ändå garantera en fristående ställning för pressen som jag tycker är viktig att den får fortsätta att ha. Därför yrkar jag avslag på Sverigedemokraternas reservation.

(Applåder)

Anf. 5 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Fru talman! I detta ärende föreslår konstitutionsutskottet att riksdagen beslutar att anta regeringens förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen som vilande och att det ska tas ett nytt beslut efter nästa års val, alltså i den form vi beslutar om ändringar i våra grundlagar.

Konstitutionsutskottet föreslår också, i enlighet med regeringens förslag, ändringar i brottsbalken som bland annat innebär att en ny brottsrubricering, olaga integritetsintrång, införs. Det innebär att straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande och förolämpning förtydligas och moderniseras.

Detta är lagstiftningsåtgärder som är nödvändiga för att vi ska skydda både yttrande- och åsiktsfriheten och den personliga integriteten och privatlivet i det digitala samhälle vi nu lever i.

Fru talman! Jag yrkar för Centerpartiet bifall till konstitutionsutskottets förslag om ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten. (Applåder)

Anf. 6 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Flera talare före mig har gått igenom lagstiftningen på ett förtjänstfullt sätt, så jag tänkte inte gå igenom rena teknikaliteter, när vi tar beslut och så vidare. Jag ska i stället tala om innehållet.

Denna lagstiftning är mycket välkommen. Vi måste kunna dra dem som hotar, hatar och sprider integritetskänsligt material på nätet inför rätta. Det är viktigt.

De senaste veckornas upprop och vittnesmål om sexuella övergrepp och trakasserier världen över visar tyvärr att det pågår övergrepp och trakasserier mot kvinnor överallt. Det kommer vittnesmål på område efter område: kulturarbetare, journalister, jurister, politiker, idrottsutövare, byggjobbare, elever på alla nivåer och så vidare.

Alla vi kvinnor har känt till detta tidigare, men nu höjs en gemensam röst. Övergreppen och trakasserier måste stoppas på konferenserna, i fikarummen, i hemmen, på skolgårdarna och förstås också på nätet.

Internet och sociala medier har inneburit många positiva förändringar för yttrandefriheten och den demokratiska debatten. Det har ökat människors möjligheter att komma till tals och att sprida sina åsikter. Men det har också inneburit att hat, hot och andra kränkningar av den personliga integriteten tagit nya former. De som främst drabbas av detta på nätet är kvinnor och unga.

En av de grövsta formerna av sådana kränkningar är det som brukar kallas hämndporr, det vill säga att någon sprider sexuella bilder eller filmer på nätet utan att den avbildade personen har gett sitt samtycke. Att det kallas hämndporr beror på att det ofta är före detta partner till den utsatta personen som sprider bilderna eller filmerna.

Det finns också sidor på nätet som har sexuell kränkning som ren affärsidé. De uppmuntrar användare att publicera sexuella bilder till vilka andra användare sedan skriver kränkande kommentarer om den avbildade personen. Det är inte heller ovanligt att det också publiceras olika former av kontaktuppgifter till den som avbildas, till exempel var hon arbetar – ja, det är oftast en kvinna. Det förekommer också länkar till Facebookprofiler, kontaktuppgifter till vänner, föräldrar och så vidare.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Ett starkt straffrättsligt
skydd för den person-
liga integriteten*

Att bli utsatt för detta av en före detta partner är förstås en fruktansvärd kränkning, och det kan vara förödande för den som drabbas. Under de senaste åren har flera fall uppmärksammats där människor har berättat om hur hela deras liv har förstörts på grund av hämndporr.

Trots att denna typ av kränkningar har blivit allt vanligare och mer avancerade har lagstiftningen och skyddet för den personliga integriteten inte anpassats till teknik och samhällsutveckling.

Vänsterpartiet har sedan flera år krävt åtgärder mot näthat och hämndporr. Vi välkomnar förstås denna lagändring där olaga integritetsintrång införs som ett brott.

Men lagstiftning löser som vi vet inte allt. De unkna värderingar som visar sig i denna typ av övergrepp på nätet och som kommer fram i vittnesmål och upprop som metoo och tystnadtagning kommer vi inte till rätta med genom lagstiftning. För att nå ett samhälle som är fritt från sexualiserat våld och kränkningar måste vi också se hur makt och våld hänger ihop och hur de stereotypa könsrollerna påverkar mäns beteende och syn på sig själva, på kvinnor och på hbtq-personer för att kunna vidta åtgärder för förändring. Oavsett i vilken form eller var de förekommer måste övergreppen upphöra.

Förhoppningsvis kan de lagändringar som görs ändå bidra till att denna typ av brottslighet tas på större allvar och prioriteras högre. Lagstiftning visar förstås också vad samhället tycker är okej och inte okej.

I den utredning som ligger till grund för förslaget påpekas att integritetskränkningar accepteras mindre. Ändå finns det exempel på när domare har trivialiserat spridandet av integritetskänslig film med hänvisning till att det har blivit socialt accepterat att vara öppen med sina sexuella vanor. Sådana uttalanden från rättsväsendet kommer vi förhoppningsvis att slippa framöver.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 20.)

*Några frågor om
offentlighet och
sekretess*

§ 7 Några frågor om offentlighet och sekretess

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU3
Några frågor om offentlighet och sekretess (prop. 2016/17:208)
föredrogs.

Anf. 7 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Fru talman! Det ärende vi har haft att bereda inför dagens debatt, *Några frågor om offentlighet och sekretess*, kan väl närmast liknas vid propositionernas svar på pyttipanna. Förhoppningsvis blir det något hyfsat matnyttigt till slut. Men det har inte funnits något direkt recept, utan man har slängt i lite av de rester man har hemma och som kan funka ihop.

Sålunda har vi fått tugga i oss allt från överföring av sekretess i flera led till avsaknaden av sekretess inom viss begravningsverksamhet. Det har också handlat om skatteseekretess hos Bokföringsnämnden och sekretessskydd vid arbete inom Kriminalvården och i internationellt polisiärt samarbete.

Till råga på allt kryddar regeringen anrättningen med lite allmänt snömos om hur man jobbar med offentlighet och sekretess i EU-samarbetet, mest för att kunna bocka av ett kanske inte helt lyckosamt formulerat tillkännagivande från riksdagen som slutbehandlat. Men som man ropar får man svar, och det är kanske inte framför allt här som vi har våra främsta invändningar.

EU ger ändå upphov till en av våra reservationer. Det visar sig nämligen att EU-kommissionen på eget bevåg har ställt ut checkar som man nu förväntar sig att vi i medlemsstaterna ska lösa in, kosta vad det kosta vill. I sina försök att förespegla att befolkningen i Europa skulle ha några påverkansmöjligheter på den här monstruösa EU-apparaten har man infört något som man kallar för medborgarinitiativ, där minst en miljon människor i sju eller fler länder kan gå ihop och skriva på en uppmaning om att kommissionen bör lägga fram förslag till åtgärder.

Att det sedan är upp till EU-kommissionen att själv avgöra hur förslaget ska utformas och att det i princip bara får handla om att införa nya lagstiftningsåtgärder för att ytterligare förstärka efterlevnaden av EU:s fördrag är en annan femma. Det *låter* i alla fall bra och är kanske inte helt olikt de instrument vi redan har här i Sverige i form av kommunala medborgarförslag och folkinitiativ.

Men förutom skillnaden i vad sådana förslag och initiativ får handla om har alltså kommissionen på eget bevåg gått ut och lovat att information om vilka som stöder EU:s så kallade medborgarinitiativ ska vara sekretessbelagd, helt i motsats till vad som gäller för de svenska motsvarigheterna och helt i strid med svensk offentlighetstradition.

Man har till och med, som jag har förstått det, varit på väg att dra Sverige inför EU-domstolen för att vi har velat hävda att samma regler för öppenhet och insyn ska gälla för såväl svenska som europeiska initiativ. Därför blir det nästan lite tragikomiskt att ta del av beredningen av denna fråga, där så gott som samtliga svenska instanser verkar vara rörande överens om att offentlighet bör råda. Likväl landar man i slutsatsen att sekretess ska införas för att täcka upp för EU-kommissionens utfästelser om att sekretess ska råda i dessa fall.

Det är helt galet, fru talman, att vi ska göra avkall på vår gamla svenska offentlighetsprincip, som har tjänat oss väl, bara för att rädda ansiktet på EU-kommissionen för något som de har råkat publicera på internet.

Från Sverigedemokraternas sida menar vi att en god konservativ princip är att det allmänna bör vara synnerligen restriktivt med att införa sekretessbestämmelser på områden där sådana inte redan finns. Av detta följer att EU-kommissionens påbud och följaktligen regeringens förslag om att införa sekretess för stödförklaringar till så kallade medborgarinitiativ inte bör genomföras.

Tvärtom menar jag, och många med mig, bland andra flera remissinstanser, att det allmänna rimligen kan ha ett berättigat insynsintresse i vilka som kan tänkas stå bakom ett sådant initiativ. Förutom den svenska offent-

lighetstraditionen kan det faktiskt föreligga ett genuint och legitimt intresse av att veta om ett visst initiativ enbart eller företrädesvis stöds av personer ur en viss socioekonomisk grupp eller från ett visst avgränsat geografiskt område. Eller så kan det finnas ett intresse av att känna till vilka företrädare för till exempel näringslivet eller olika politiska organisationer som stöder ett visst initiativ.

Det finns heller inga indikationer som tyder på eller där det har kunnat påvisas att enskilda i Sverige avstår från att stödja kommunala folkinitiativ eller medborgarförslag på grund av avsaknad av sekretess. Egentligen ter sig hela argumentationen både ologisk och icke applicerbar, åtminstone på svenska förhållanden. Här är det därför på sin plats att vi i riksdagen står upp för svenska värderingar och röstar nej till detta missgrepp.

Fru talman! Jag nämnde tidigare att en god konservativ princip är att det allmänna bör vara synnerligen restriktivt med att införa sekretessbestämmelser på områden där sådana inte redan finns. Av detta följer motsatsvis att offentlighet bör övervägas på platser där det inte tidigare funnits.

Regeringen föreslår nu i propositionen att Hälsohögskolan i Jönköping AB ska läggas till i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen så att offentlig insyn kan råda även där. Detta finner vi vara gott och väl, då verksamheten i allt väsentligt uppfyller kriterierna för att det ska vara så, trots att det handlar om en privat stiftelse.

En annan privaträttslig organisation vars verksamhet också uppfyller kriterierna för att offentlig insyn bör råda är Sveriges advokatsamfund, som sålunda också bör läggas till i bilagan. Förutom att vara en mäktig lobby- och remissorganisation, som i praktiken har ett lagfäst monopol på advokattjänster, har organisationen tydliga offentlighetsrättsliga drag, och i dess uppgifter ingår viss myndighetsutövning. Verksamheten finansieras dessutom indirekt med allmänna medel, då medlemsavgiften betalas av yrkesutövare som i princip har monopol på statliga tjänster.

På samma sätt som varken åklagarväsen eller domstolar utgör något frifräsande frälse menar vi att inte heller Advokatsamfundets verksamhet bör stå över allmän insyn, förstås utan att för den sakens skull göra några som helst intrång på den enskilda advokatens professionella yrkesutövning vad gäller konfidentialitet gentemot sin klient och så vidare. Det är egentligen inte mycket konstigare än den offentlighet som råder inom sjukvården, där verksamheten står under offentlig insyn och kontroll samtidigt som patientjournaler och förtroliga läkarkontakter fortsatt kan hållas hemliga.

Vår uppfattning delas föga förvånande inte av Advokatsamfundet själva, och vi fick till och med ett långt, argt brev från dem häromveckan med anledning av vårt motionsyrkande. Det är alltid roligt när ens förslag väcker uppmärksamhet, och även om jag kan tycka att deras förmedlade bestämda uppfattning – ”det saknas överhuvudtaget anledning att omfatta Advokatsamfundets verksamhet av allmän insyn och offentlighet” – nästan kan vara skäl nog för att det borde införas blir det snudd på löjeväckande när de försöker skrämmas genom att likna en sådan ordning vid utvecklingen i Polen, Ungern eller Turkiet.

Vi tänkte oss nog i förlängningen snarare ett system som liknar det som finns i vårt kära grannland Norge. Där har man till och med en statlig myndighet, Tilsynsrådet för advokatverksamhet, som utfärdar advokatlicenser

och även utövar tillsyn över advokater. Det är egentligen inte något konstigt med detta, men det finns kanske de inom Advokatsamfundet som ifrågasätter rättsstatens tillstånd i Norge också, vad vet jag? Så långt är dock inte vi beredda att gå i alla fall.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 3.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD) och Patrick Reslow (-).

Anf. 8 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Nu debatterar vi konstitutionsutskottet betänkande KU3, som berör några frågor om offentlighet och sekretess.

Det gäller bland annat biblioteksekretessen, som även ska omfatta uppgifter om enskildas användning av informationsteknik i bibliotek. Det införs en sekretess för enskildas personliga förhållanden i ärenden enligt begravningslagen, och skyddet för offentliganställdas privata kontaktuppgifter och bilder på intranät förstärks. Det finns ytterligare några frågor om stärkt skydd för enskildas personliga uppgifter.

Jag tänker uppehålla mig vid förslaget om ny sekretessbestämmelse till skydd för enskilda som lämnar stödförklaring till medborgarinitiativ enligt EU-förordningen. Därför yrkar jag bifall till reservation 1.

Gällande de övriga förslagen delar jag utskottets bedömning och tycker att det argumenteras väl för förslagen i utskottets betänkande.

Enligt den grundläggande utgångspunkten i svensk rätt ska det väldigt mycket till innan vi inför sekretess på nya områden. Vad gäller införandet av sekretess för dem som undertecknar medborgarinitiativ i EU är det ett sådant nytt område. Det är ett område där det heller inte argumenteras särskilt väl för varför det ska införas.

Vi har inte sekretess för personer som undertecknar medborgarförslag i kommuner eller landsting. Vi har också en ordning där de som deltar i partier som kommer med förslag till politiska förändringar ska vara offentliga personer när man är i riksdagen, kommunfullmäktige eller landstingsfullmäktige. Man ska kunna se vilka som företräder olika uppfattningar. Det är rimligt att ha samma ordning när det gäller medborgarinitiativen i EU-systemet.

Man ska kunna kontrollera att myndigheten sköter sitt och att de namnunderskrifter som godkänns av valmyndigheten är korrekta. Jag ska också kunna kolla att ingen missbrukar mitt namn. Jag har ingen aning om vilka intressen som kan finnas bakom och som kan se till att underteckningar görs. Det ska dessutom bli lättare att skriva under medborgarinitiativen, och det ska skötas digitalt.

Vi vet att det finns många intrång i digitala sammanhang – i intranät och på internet. Jag vill kunna kolla att inte jag har blivit undertecknad av ett initiativ som jag inte alls är intresserad av. Denna öppenhet måste finnas, och därför tycker jag att det är självklart att vi ska rösta ja till reservation 1.

Anf. 9 LAILA NARAGHI (S):

Fru talman! Offentlighetsprincipen är central i svensk rättsordning. Den innebär att allmänheten – enskilda individer och medierna – kan ha insyn i statens göromål, som i grunden är våra gemensamma göromål.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Några frågor om
offentlighet och
sekretess*

Precis som detta är en central del i svensk rättsordning är även den enskilda medborgarens rätt till integritet och privatliv grundlagsskyddat.

Båda dessa principer – statens offentlighet och den enskilda medborgarens rätt till integritet – är vägledande i vårt arbete om offentlighet och sekretess.

Fru talman! Jag vill i det följande lyfta fram två exempel när det gäller dessa principer ur det betänkande som vi i dag debatterar.

Det första handlar om betydelsen av att stå fast vid den svenska offentlighetsprincipen samtidigt som vi värnar enskilda medborgarens möjlighet att påverka EU. Offentlighetsprincipen kommer till uttryck i våra grundlagar, exempelvis genom rätten till yttrandefrihet och genom allmänna handlingars offentlighet.

Konstitutionsutskottet har tidigare uttalat sig om betydelsen av detta också i Sveriges arbete i Europeiska unionen.

Även i detta betänkande vill vi understryka vikten av att regeringen noga bevakar de svenska principerna om öppenhet, insyn och transparens i unionen.

Vi socialdemokrater anser att det finns flera skäl för offentlighet för uppgifter om vilka som lämnar stödförklaringar enligt EU-förordningen om medborgarinitiativ. Den ordning som finns i Sverige med öppenhet för de initiativ som finns på kommunal nivå är bra och fungerar väl. En motsvarande öppenhet för stödförklaringar skulle innebära att samma regler gäller för offentlighet som när man skriver på krav på kommunal folkomröstning i Sverige. Vi anser att den svenska ordningen med öppenhet hade varit att föredra.

Samtidigt inser vi betydelsen av att motsvarande regler gäller i alla EU-länder i denna fråga och att förutsättningarna bör vara desamma för medborgare i olika medlemsstater i EU. Därför står vi bakom regeringens förslag. Vi delar de bedömningar som jag har gått igenom med Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna, och jag vill passa på att tacka för goda samtal i utskottet.

Som vi ser det handlar detta om att värna den möjlighet som finns att använda medborgarinitiativ i EU, som ett av flera verktyg, för enskilda medborgare att faktiskt kunna påverka unionen. Det är viktigt att denna möjlighet bevaras, och för att så ska ske krävs gemensamma EU-regler.

Vi vill dock upprepa betydelsen av att regeringen självklart fortsätter bevaka principer om öppenhet och insyn, så att hela EU, inklusive denna bestämmelse, i förlängningen kan bli mer transparent och öppet.

Fru talman! Det andra exemplet som jag vill lyfta fram här i dag handlar om att värna, och faktiskt försvara, den svenska rättsstaten. Ett fundament för en väl fungerande rättsstat är en oberoende advokatkår. Detta, samt advokaters fria och obundna ställning, framhålls i olika internationella överenskommelser, som FN:s Basic Principles on the Role of Lawyers, Europakonventionen samt i Europarådets rekommendation of the Committee of Ministers to Member States on the freedom of exercise of the profession of lawyer.

I en demokrati och rättsstat är det en grundläggande princip att advokater ska stå fria och självständiga i förhållande till stat, myndigheter, domstolar och andra intressen i samhället. Det är nödvändigt för att säkerställa skyddet av de mänskliga rättigheterna.

Alla som är demokratiskt lagda förstår detta och vet betydelsen av att advokater och advokatsamfund står fria från någon som helst statlig kontroll. Det är därför olycksbådande att SD föreslår att Svenska advokatsamfundets oberoende ska inskränkas. I förlängningen är också detta ett hot mot enskilda individers rätt till integritet och privatliv.

Med anledning av detta yrkar vi socialdemokrater avslag på SD:s motion 2017/18:115.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

(Applåder)

Anf. 10 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag har egentligen bara en fråga: Anser Laila Naraghi och Socialdemokraterna att Norge är en rättsstat eller inte?

Anf. 11 LAILA NARAGHI (S) replik:

Fru talman! Självklart anser vi att Norge är en rättsstat.

Anf. 12 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Fru talman! Då blir den följande frågan: På vilket sätt är Sverige förhindrat att ha en statlig tillsynsmyndighet vad gäller advokatväsendet här i Sverige?

Anf. 13 LAILA NARAGHI (S) replik:

Fru talman! I Sverigedemokraternas motion som vi behandlar här i dag finns det en rad sakfel. Där står bland annat: ” – – – yrkesutövare som har monopol på statliga tjänster. Av detta följer att full allmän insyn och offentlighet bör råda i verksamheten.” Det är vad vi behandlar här i dag.

Detta förslag skulle vara ett stort hot mot den svenska rättsstaten och skulle innebära att enskilda individer i förlängningen inte skulle kunna garanteras den klientsekretess som det faktiskt innebär.

Det finns ingen anledning att staten ska reglera Advokatsamfundet. Den ordning som vi har i Sverige i dag fungerar väl.

(Applåder)

Anf. 14 MARTA OBMINSKA (M):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut. Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen, 2009:400.

I sekretesslagstiftningen görs det en avvägning mellan intresset av offentlig insyn, som Laila Naraghi nämnde, och av sekretesskydd för de enskilda. I betänkandet *Några frågor om offentlighet och sekretess* behandlas många frågor.

Lagändringarna innebär i huvudsak att en ny sekretessbestämmelse införs till skydd för enskilda som lämnar stödförklaringar enligt EU-förordningen om medborgarinitiativet, som har nämnts.

Utskottet vill understryka vikten av att regeringen noggrant bevakar de svenska principerna om öppenhet, insyn och transparens i EU-förhandlingsarbetet. Vi anser att det finns flera skäl för offentlighet för uppgifter

om vilka som lämnar stödförklaringar enligt EU-förordningen om medborgarinitiativet.

Den ordning som finns i Sverige med öppenhet för de nationella initiativen på kommunal nivå är bra och fungerar väl. En motsvarande öppenhet för stödförklaringar skulle innebära att samma regler gäller för offentlighet som när man skriver på ett krav på kommunal folkomröstning i Sverige. Utskottet anser att den svenska ordningen med öppenhet hade varit att föredra.

Fru talman! Samtidigt inser utskottet betydelsen av att motsvarande regler gäller i alla EU-länder och att förutsättningarna bör vara desamma för alla medborgare i olika EU-länder. Utskottet ställer sig därför bakom regeringens förslag och föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till en ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen om sekretess till skydd för enskilda som lämnar stödförklaringar.

Fru talman! Ett annat förslag är att bibliotekssekretessen utökas till att även omfatta uppgifter om enskildas användning av informationsteknik i bibliotek, det vill säga sökningar på datorer på bibliotek. Det kan förekomma fall när uppgifter om sökningar kan avslöja i vissa fall mycket integritetskänslig information om exempelvis människors sjukdomar eller sexuella läggning. Möjligheten att kartlägga en persons intresseområden kan vara ett intrång i den personliga integriteten. Om känsliga uppgifter röjs finns det en risk för att det kan innebära men för den enskilde.

Enligt förslagen ska det införas sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i ärenden enligt begravningslagen, detta för att det i samband med begravning kan förekomma uppgifter om personliga förhållanden som kan vara mycket känsliga.

Fru talman! Skattesekretess ska enligt förslaget kunna föras över till Bokföringsnämnden. Det är viktigt att domstolar och förvaltningsmyndigheter inte tvekar att vid behov inhämta yttranden från Bokföringsnämnden i ärenden eller mål om företagsbeskattning och att nämnden får ett så gott underlag som möjligt för sin bedömning.

Som tidigare nämnts ska skyddet förstärkas för offentliganställdas privata kontaktuppgifter, fotografiska bilder på intranät och personliga förhållanden i personaladministrativ verksamhet. Till exempel skulle anställdas fotografier kunna användas för att söka upp en anställd utanför arbetsplatsen i syfte att utsätta honom eller henne för trakasserier.

Fru talman! Dessutom föreslås att sekretesskyddet för uppgifter som utbyts inom ramen för internationellt polisiärt samarbete ska bli tydligare och mer heltäckande. Det föreslås en ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen som innebär att sekretess ska gälla hos en brottsbekämpande myndighet för en uppgift som har lämnats av ett utländskt organ inom ramen för internationellt polisiärt samarbete i syfte att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott om det kan antas att en förutsättning för att uppgiften lämnades var att den inte skulle röjas.

Sekretesskyddet för uppgifter om åtgärder som syftar till att upprätthålla ordningen och säkerheten i Kriminalvårdens verksamhet, till exempel i anstalter och häkten och vid frivård och transporter av frihetsberövade, ska stärkas. Det kan till exempel röra sig om myndighetens rutiner för olika typer av kontroller vid en anstalt eller ett häkte i syfte att förhindra införsel eller bruk av narkotika eller andra otillåtna föremål.

Andra sådana exempel är åtgärder för att upptäcka eller förhindra drog-påverkan i frivården och uppgifter om larmanordningar och säkerhetsrutiner för att förhindra manipulation av teknisk utrustning. Det kan även handla om uppgifter om andra rutiner för upprätthållande av ordning och information om interna säkerhetsåtgärder.

Ett ytterligare, mindre förslag i detta betänkande är att ett nytt organ, Hälsohögskolan i Jönköping AB, förs in i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen så att offentlighetsprincipen kommer att gälla även där.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

(Applåder)

Anf. 15 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Fru talman! I lagförslaget från konstitutionsutskottet KU3, *Några frågor om offentlighet och sekretess*, föreslås en sekretessregel gälla för personer som lämnar stödförklaringar enligt EU-förordningen om medborgarinitiativ.

Centerpartiet anser att det skulle ha varit bättre att ha offentlighet för uppgifter om vilka som lämnar sådana stödförklaringar enligt EU-förordningen om medborgarinitiativ. Den som lämnar en stödförklaring bör, som vi ser det, vara beredd att stå för det offentligt. Det skulle dessutom innebära att vi skulle ha samma regler för offentlighet i detta fall som när man skriver på krav på en kommunal folkomröstning i Sverige.

Vi i Centerpartiet inser dock att samma regler måste gälla i alla EU-länder i denna fråga. Jag är glad över att vi i vårt utskott ställt upp på att i betänkandet göra en tydlig markering om att vi hellre önskat offentlighet än sekretess i denna fråga. Men vill man som Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet inte ha ett demokratiskt Europasamarbete kan man naturligtvis reservera sig mot ett sådant gemensamt EU-beslut.

Demokrati kräver kompromisser. I detta fall är Centerpartiet berett till denna kompromiss därför att vi värdesätter Europasamarbetet – ett samarbete som är demokratiskt och ekonomiskt viktigt för vårt land.

I en annan reservation i detta KU-betänkande vill Sverigedemokraterna ha full statlig insyn i Sveriges advokatsamfunds verksamhet. Advokatsamfundet har genom sin generalsekreterare i en skrivelse till konstitutionsutskottet förklarat att man anser att en sådan ordning som Sverigedemokraterna vill ha skulle innebära ett direkt hot mot advokatväsendets oberoende i Sverige.

Centerpartiet delar Advokatsamfundets kritik mot förslaget från Sverigedemokraterna. Advokatsamfundet avslutar sin skrivelse till konstitutionsutskottet med att det handlar om att Sverigedemokraterna i realiteten vill ge staten kontroll över Advokatsamfundets verksamhet. Detta skulle, skriver Advokatsamfundet, i sin tur kunna utgöra ett första steg mot en sådan odemokratisk samhällsutveckling som vi sett i flera europeiska länder såsom Ungern, Polen och Turkiet.

Ett fortsatt oberoende för Advokatsamfundet är en absolut nödvändighet för ett fortsatt fungerande rättssystem i en demokratisk rättsstat. Centerpartiet instämmer i detta och ser liksom Advokatsamfundet den nationalistiska politik som Sverigedemokraterna företräder som ett hot mot vår rättsstat och vår demokrati.

Fru talman! Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 16 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, Per-Ingvar! Det blev mycket här. Jag har många frågor men bara två repliker, så jag får försöka dela på det.

Först skulle jag, när det handlar om att kompromissa för att gå EU till mötes, vilja fråga Per-Ingvar Johnsson om det finns några andra grundlagsfästa svenska principer som han och Centerpartiet också är beredda att kompromissa om för att gå EU-kommissionens och övriga EU-instansers och medlemsstaters intressen till mötes.

Anf. 17 PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik:

Fru talman! Jag uppfattar inte att detta är en grundlagsfäst bestämmelse som vi ändrar på – inte på något sätt. Det är fel från din sida.

Anf. 18 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag ser i alla fall tryckfriheten och den grundlagsfästa offentlighetsprincipen som ganska långtgående.

När det gäller den andra fråga vi har haft uppe vet jag inte om jag var otydlig i mitt anförande när jag redogjorde för att det faktum att Sverigedemokraterna tycker att det bör råda allmän insyn i Advokatsamfundets verksamhet inte på något sätt äventyrar klientsekretessen eller något liknande. Jag tyckte att jag försökte vara noggrann och påpeka att det bara för att det finns en tillsyn av en offentlig verksamhet som har myndighetsutövning i sitt uppdrag inte på något sätt innebär att den professionella utövarens relation till klienten behöver äventyras. Då blir frågan, med den liknelse som jag gjorde med sjukvården, om Per-Ingvar Johnsson inte tycker att till exempel patientsekretessen fungerar, bara för att vi har Inspektionen för vård och omsorg.

Anf. 19 PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik:

Fru talman! Detta handlar inte över huvud taget om tryckfrihet. Det är fel att påstå att detta handlar om grundlagen.

När det gäller insyn i denna verksamhet uppfattar jag att vi inte ser något problem. I de fall då Advokatsamfundet agerar utåt, som i det här yttrandet, har vi ju god insyn. Jag tycker att det yttrande vi har fått från Advokatsamfundet ger en bra bild av det hot som Sverigedemokraterna skapar genom att lägga fram förslag om en ny ordning i Sverige, som strider mot rättsstatens principer.

(Applåder)

Anf. 20 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Som vi nu har hört ett antal gånger föreslår utskottet att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen för att stärka integritetsskyddet för enskilda. Också Liberalerna yrkar bifall till och ställer sig bakom förslaget i sin helhet.

Låt mig också, fru talman, för tids vinnande säga att jag till fullo instämmer i det som mina kollegor i Socialdemokraterna, Moderaterna och Centerpartiet har sagt, så kan vi förkorta debatten något.

Men jag vill ändå lyfta frågan om införande av en ny sekretessbestämmelse till skydd för enskilda som lämnar stödförklaringar enligt EU-förordningen om medborgarinitiativet, för det är inte på något sätt ett självklart ställningstagande för en liberal.

Sekretess är bra när det gäller att skydda till exempel individers integritet och säkerhet eller sådan information som kan utgöra en fara för rikets säkerhet. Men den huvudregel vi har i Sverige, som säger att allmänheten och massmedierna ska ha insyn i den offentliga förvaltningen hos staten och kommunerna, är ypperlig och något vi måste vakta och helst också exportera till EU och övriga världen.

Därför är vi skeptiska till att införa en bestämmelse om sekretess för personer som stöttar medborgarinitiativ. Med den ursprungliga lydelsen i utskottets ställningstagande hade vi liberaler varit tvungna att antingen reservera oss eller åtminstone avlämna ett särskilt yttrande där vi framhåller vikten av öppna processer som en del av en öppen demokrati.

Men efter en mycket konstruktiv dialog i utskottet kom vi dock fram till ett gemensamt ställningstagande som vi kan leva med därför att liberaler tror på EU, och samarbete kräver ibland kompromisser. Vi anser inte att denna kompromiss på något sätt skadar oss.

Vi vill understryka vikten av att regeringen noga bevakar de svenska principerna om öppenhet, insyn och transparens i EU-förhandlingar. Vi påpekar också att den ordning som finns i Sverige med öppenhet när man till exempel skriver på ett krav på kommunal folkomröstning är bra och fungerar väl.

Utskottet anser att den svenska ordningen med öppenhet hade varit att föredra, men vi inser samtidigt betydelsen av att motsvarande regler gäller i alla EU-länder eftersom medborgarinitiativ är en paneuropeisk företeelse som är en direktkanal till EU-kommissionen. För att det ska fungera måste alltså samma regler gälla för hela EU.

Fru talman! Med denna brasklapp yrkar Liberalerna bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 8 Kriminalvårdssekretess

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU4
Kriminalvårdssekretess (prop. 2016/17:203)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 9 Rätt för Riksdagsförvaltningen att upplåta bostadslägenheter i fastigheter med annan ägare

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU8
Rätt för Riksdagsförvaltningen att upplåta bostadslägenheter i fastigheter med annan ägare (framst. 2016/17:RS5)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 10 Utökat sekretesskydd i verksamhet för teknisk bearbetning och lagring

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU9
Utökat sekretesskydd i verksamhet för teknisk bearbetning och lagring (prop. 2016/17:198)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

Möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd när arbetsgivaren självmant har avhjälpt brister

§ 11 Möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd när arbetsgivaren självmant har avhjälpt brister

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU7
Möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd när arbetsgivaren självmant har avhjälpt brister (prop. 2016/17:212)
föredrogs.

Anf. 21 MIKAEL CEDERBRATT (M):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till propositionen och till vår alliansreservation.

Arbetskraftsinvandringen är av mycket stor betydelse för Sveriges förmåga att möta dagens och framtidens utmaningar på arbetsmarknaden. Tusentals arbetskraftsinvandrare kommer till Sverige varje år. Civilingenjörer, engelsklärare och skogsarbetare hör till de yrken som är representerade.

Varje arbetskraftsinvandrare som kommer hit – oavsett om man är byggnadsarbetare eller bärplockare – bidrar till vår ekonomi. Därmed skapas jobb och tillväxt. Det är bra för arbetstagaren, arbetsgivaren och för Sverige som land.

Här i Sverige är var och en välkommen att arbeta, oavsett yrke eller utbildning. Alliansens reform bygger på att det är den enskilde arbetsgivaren som vet bäst vilka kompetens- och rekryteringsbehov som finns i den egna verksamheten. Förutsättningen för arbetstillstånd är att personen har ett jobb som han eller hon kan försörja sig på med lön och villkor på samma nivå som svenska kollektivavtal.

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren självmant
har avhjälpt
brister*

Fru talman! Att anställningen uppfyller lagstiftningens krav kontrolleras av Migrationsverket. Här vill vi från Alliansen underlätta kontrollen genom att ge Migrationsverket direktåtkomst till vissa register hos andra myndigheter. Dessvärre dröjer regeringen med att lägga fram lagförslag om detta, trots att det finns ett tillkännagivande från riksdagen.

Det problem som vi är här för att diskutera i dag gäller orimliga utvisningar av arbetskraftsinvandrare. Gång på gång har vi under de senaste åren hört talas om detta. Det hela är för de allra flesta väldigt enkelt. En person med jobb och egen försörjning ska inte utvisas från Sverige på grund av små eller obetydliga fel som gjorts utan uppsåt från arbetsgivarens sida.

Alliansens partier har återkommande betonat denna problematik vid åtskilliga tillfällen och tagit upp frågan i riksdagen och i samhällsdebatten.

För nästan exakt ett år sedan gav riksdagen, på Alliansens initiativ, i ett tillkännagivande regeringen i uppdrag att skyndsamt besluta om ett bredare uppdrag för den utredning som då pågick rörande arbetskraftsinvandringen. Syftet var att komma till rätta med de orimliga utvisningarna.

Regeringen följde dock inte detta tillkännagivande. Utredningen fick icke några tilläggsdirektiv och de förslag som utredningen sedan presenterade svarade inte upp mot problemen. Först sju månader efter riksdagens tillkännagivande gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att utreda frågan. Denna utrednings resultat väntar vi fortfarande på och får vänta året ut – fram till den 31 december.

Den proposition som vi behandlar i dag tar enbart sikte på situationer där misstag självmant har avhjälpts av arbetsgivaren. Problematiken är dock betydligt bredare än så. Återkallelser och nekade förlängningar på grund av mindre brister i försäkringsskydd, semester eller liknande, utan uppsåt från arbetsgivarens sida, kommer att fortsätta att göras även efter det att nu aktuella lagförslag har trätt i kraft.

För att få en heltäckande lösning på plats har Alliansen i ärendet lagt ett eget förslag till lagstiftning. Det är mycket ovanligt att initiativ till skarp lagstiftning tas i riksdagen, men frågans vikt och regeringens senfärdighet har motiverat ett sådant förfarande. Förslaget har remissbehandlats, varefter Lagrådet har yttrat sig och avstyrkt förslaget.

Utifrån Lagrådets yttrande fullföljer vi inte det av oss initierade lagstiftningsärendet. Detta förändrar dock inte på något sätt att regeringens ovilja och senfärdighet har medfört allvarliga konsekvenser såväl för enskilda och arbetsgivare som för arbetskraftsinvandringen i stort.

Alliansen stöder i detta läge i stället propositionen. Dess förslag är otillräckligt, men ändå steg i rätt riktning.

Alliansen begär därutöver att regeringen snarast lämnar lagförslag till riksdagen som löser den större problematiken, det vill säga som gör det möjligt att stanna kvar i Sverige även vid mindre eller obetydliga fel som utan uppsåt har begåtts och även om dessa inte har avhjälpts innan Migrationsverket uppmärksammar dem.

Detta lagförslag, anser vi, ska ha ett ikraftträdande senast den 1 maj 2018. Det är det som vår reservation gäller.

Anf. 22 JOHANNA JÖNSSON (C):

Fru talman! Redan under våren 2016, för över ett och ett halvt år sedan, började vi i medierna kunna läsa om fall med dessa orimliga utvisningar.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren själv-
mant har avhjälpt
brister*

Det handlade om personer som hade tjänat några kronor för lite under en enskild månad eller om att en försäkring eller ett papper saknades.

När jag först tog del av dessa rapporter tänkte jag att det måste vara något som har blivit fel. Jag försökte luska vidare, men det verkade inte ha blivit något fel. Migrationsverket hade följt de regler som gällde. Samtidigt reagerade både vi och människor här utanför starkt för att det som skedde var uppenbart orimligt.

Det handlade om två domar i Migrationsöverdomstolen som hade meddelats under 2015. De var en följd av den lagstiftning som vi hade infört strax innan valet 2014. Den lagstiftningen var en följd av en stor diskussion om missbruk. Det handlade framför allt om bärplockare, och det var där fokus låg när man fattade besluten i riksdagen.

I och med de domar som meddelades efter den här lagstiftningen såg vi att konsekvenserna inte var i paritet med det som man hade tänkt sig.

Strax efter sommaren förra året fick jag besök av Work Permit Holders Association. Det är en förening för personer som har arbetstillstånd i Sverige. Man visade hur många personer det var som riskerade att drabbas av detta framöver. De visade mig fall som jag blev helt bedrövad över, och jag insåg att det inte bara rörde två personer utan det handlade om många personer.

Det var också många företag som hörde av sig där man hade råkat att göra fel, men nu visste man att det fanns tio tjugo eller kanske ännu fler som skulle drabbas av detta framöver. Vad ska man göra? Hur kan man rätta till det? Men vi hade ingen lösning, inget förslag att lämna.

I november valde vi i Alliansen att lägga fram ett förslag till socialförsäkringsutskottet om att vi skulle se till att sätta stopp för det här. Som tur var fick vi samtliga partier med oss. Vi fattade beslut här i riksdagen om att man snabbt måste lösa situationen.

Vi sa att man kunde göra tilläggsdirektiv till den pågående utredningen om arbetskraftsinvandring. Då hade vi kunnat sätta stopp för detta före sommaren. Vi i Centerpartiet sa också den 6 december förra året att vi ville införa en stopplag, så att de personer som löpte risk att drabbas före sommaren och innan vi hade fått lagstiftningen på plats inte skulle utvisas.

Vad gjorde regeringen? Den hade ju fått en tydlig uppmaning från riksdagen om att ta tag i detta. Jo, den drog ut på det hela. Månad efter månad gick utan att någonting alls kom fram på området. Vi i Alliansen valde under våren att åter rikta ett tillkännagivande till regeringen för att säga: Kom igen nu! Ta tag i det här, för det är bråttom!

Då kom regeringen med det förslag om självrättelse som riksdagen nu kommer att rösta igenom. Problemet är bara att det hjälper några men definitivt inte alla av dessa fall. Många gånger handlar det exempelvis om försäkringsmissar. Dessa går det inte att självrätta. Det kan även handla om tidigare arbetsgivare. Inte heller då går det att självrätta. Det här betyder att förslaget inte kommer att vara till hjälp i de fall som vi nu ser.

Samtidigt tillsatte regeringen utredningen. Förhoppningsvis får vi bra resultat med vettiga saker som vi kan gå vidare med efter att utredningen har presenterat sina resultat i slutet av december.

Men innan vi har någonting på plats kommer vi att se många fler fall som dessa. Ska vi politiker stå vid sidan av? Samtliga här i riksdagen är ju eniga om att vi vill sätta stopp för detta. Hur ska vi kunna försvara det här

inför människor där ute som inte förstår varför vi inte har kraft nog att sätta stopp? Jag kan verkligen inte försvara det här.

Som Mikael Cederbratt sa har vi i Alliansen försökt att gå fram med egen lagstiftning. Det är ovanligt att göra så, och tyvärr nådde vi inte hela vägen. När vi förstod att Lagrådets rekommendationer innebar att även självrättelsen skulle försenas om vi gick vidare med det här var det självklart för oss att inte göra det just nu. Detta betyder inte att vi har gett upp eller att vi nu kommer att luta oss tillbaka och låta det här fortsätta. Vi kommer att driva på för att se till att lagstiftningen kommer på plats så fort det går.

Vi har i vår reservation satt en tidsgräns, nämligen den 1 maj. Det betyder att vi har försökt att pressa tiden så mycket det går. För tillfället får ungefär 500 personer i månaden avslag på sina ansökningar om förlängning av arbetstillstånd. Hur många av dem som skulle kunna räddas av våra förslag är svårt att säga. Inte ens Migrationsverket kan säga det. Men om det så bara är en enda kan det ha enormt stor effekt.

Vi känner till företag som har nyckelkompetens som bär upp hela företaget. Det är de som programmerar och har koll på programvaran. Om företaget blir av med dessa personer kommer man att tvingas lägga ned företaget eller flytta utomlands. Det är så här det ser ut.

Samtidigt som detta pågår försämras Sveriges rykte i omvärlden hela tiden. Det finns stora forum i Bangladesh och Pakistan, där människor samlas för att fråga var de ska åka, till vilket land ska de ta sin kompetens och vilket land de ska välja. Hit går person efter person in och varnar dem för att åka till Sverige, inte minst efter det beslut som vi i utskottet var tvungna att fatta häromveckan.

Jag är verkligen glad över att samtliga partier i riksdagen har sagt sig vilja lösa detta. Det är jättebra och viktigt. Samtidigt måste jag vara ärlig om att jag tvivlar på att socialdemokraterna i regeringen verkligen förstår det här problemet. Migrationsminister Heléne Fritzon har sagt att det handlar om ett fåtal personer och att de flesta ändå får stanna. Ingen från regeringen är heller här i dag för att tala om ärendet. Man fortsätter dra det här i långbänk. Det är verkligen som att man inte förstår hur viktig frågan är.

Vi har även sett flera andra mycket otydliga uttalanden om arbetskraftsinvandringen från Socialdemokraterna om hur systemet borde se ut. Det kommer i ett läge där vi har en enorm kompetensbrist. Företagen uppger att de inte kan växa eftersom de inte kan anställa människor. Det handlar inte bara om högkvalificerad arbetskraft, utan det handlar om arbetskraft generellt.

Det här handlar om Sverige. Det handlar om vårt rykte och om vår tillväxt. Det handlar om svenska företag, men det handlar också om enskilda personer och deras familjer. Det finns barn som är födda här och som nu riskerar att utvisas, som kommer att utvisas eller som redan har utvisats till länder där de aldrig har bott. Det handlar även om personer som inte kan planera sina liv och sin framtid då de inte vet vad som kommer att hända på området. Vi säger att vi vill lösa det här. Men låt oss då lösa det!

Centerpartiet fortsätter att driva på för en stopplag tills en ny lagstiftning har kommit på plats. En sådan lagstiftning ska komma på plats senast den 1 maj. Vi måste ta tag i det här.

Jag vill yrka bifall till Alliansens reservation.

Prot. 2017/18:31

15 november

Möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd när arbetsgivaren självmant har avhjälpt brister

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren själv-
mant har avhjälpt
brister*

Anf. 23 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Liberalernas utgångspunkt är tämligen enkel. Sverige ska vara en magnet för människor som har utbildning, ambition och kapacitet. Vi ska dra till oss kompetens till vårt land som utvecklar hela Sverige, inte bara så att det blir bättre för dem själva och det företag de arbetar på utan så att det hjälper till att bygga upp hela landet.

I stället utvisar nu Sverige människor för bagatellartade, mindre förseelser, ofta gjorda utan uppsåt av arbetsgivaren. Vi har en helt orimlig ordning. Detta måste vi ändra på.

Jag yrkar bifall till propositionen och till Alliansens gemensamma reservation.

Fru talman! Problemet är att när en person kommer till Sverige är denne inte helt säker på exakt hur alla regler fungerar här. Arbetsgivarna gör givetvis sitt bästa för att tillgodose de krav som finns, och de ska följa lagar och regler. Om arbetsgivaren brister i detta kan självklart ett arbetsstillstånd återkallas.

Men om arbetsgivaren har gjort en liten miss utan uppsåt och Migrationsverket upptäcker detta under behandlingen av ansökan borde myndigheten kunna ringa till företagaren och säga att de får rätta till det hela eller att de har gjort ett fel för att sedan lösa problemet. Man kan tycka att det vore en rimlig ordning. Enligt den lagstiftning vi har kan dock myndigheten inte göra en helhetsbedömning. I stället tvingas personen i fråga att lämna Sverige.

Vi tappar resurser på detta sätt. Vi tappar tillväxt. Som land blir Sverige mindre attraktivt för människor som har utbildning, ambition, kapacitet och så vidare. Vi vet att det finns en stor brist på arbetskraft i Sverige inom många yrkesgrupper. Företagen skriker efter människor att anställa, exempelvis inom it-sektorn.

Fru talman! Liberalerna och Alliansen har gång på gång påpekat detta. Vi lyfte fram det i riksdagen för över ett år sedan. Socialförsäkringsutskottet gjorde då ett så kallat tillkännagivande, som regeringen struntade i. För att vara helt uppriktig är regeringen oengagerad i frågan. Den bryr sig inte och tycker inte att detta är viktigt. Det här är ett mycket stort problem. Riksdagen tycker att det här är viktigt, men regeringen tycker att det är oviktigt.

Det här har till slut – efter att vi har fått släpa fram regeringen att åstadkomma någonting – lett fram till att regeringen nu säger att om arbetsgivaren själv upptäcker sitt misstag kan man tänka sig att ett arbetsstillstånd inte behöver återkallas. Men om myndigheten upptäcker detta och arbetsgivaren sedan rättar till det måste det hela utredas vidare.

Om regeringen redan förra hösten hade lyssnat på allianspartierna hade detta problem redan varit åtgärdat nu. Då hade Sverige inte behövt utvisa kompetenta människor från vårt land. Men regeringens senfärdighet innebär att vi har tappat fart i frågan och att det kommer att dröja länge innan vi får en lagstiftning på plats.

I vår reservation är vi tydliga med datumet den 1 maj. Det beror inte på att vi tycker att den 1 maj är den finaste dagen på året, utan vi tycker helt enkelt att det är viktigt att lagstiftningen kommer på plats så fort som möjligt så att inte fler människor behöver utvisas från Sverige.

Det är därtill viktigt, fru talman, att vi ser till den ordning och den process vi har för att stifta lag i Sverige.

Vi tvingades från allianspartiernas sida att dra det här genom utskottet till skarp lagstiftning. Det är ovanligt att göra så. Den vanliga ordningen i Sverige är ju att regeringen lämnar ett lagförslag till riksdagen som utskottet sedan behandlar. Men på grund av den här frågans vikt kände vi oss tvungna att dra detta genom utskottet direkt. Det innebar att remissrundan blev ganska kort, men ändå väl genomförd.

Därtill gick frågan till Lagrådet, som bedömde att beredningskrav och annat inte riktigt var uppfyllt. Vi är pragmatiska i den delen. Vi har ingen anledning att köra över Lagrådet och dra detta vidare, utan vi accepterar att vi vände på den stenen men att lösningen på den här problematiken inte fanns där. Man måste erkänna, tycker jag, att den här frågan kräver utredning, beredning och annat. Men nu har det gått så pass lång tid att vi inte längre kan acceptera att regeringen drar ut på detta och engagerar sig i frågan så motvilligt.

Anf. 24 ARON MODIG (KD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till både propositionen och Alliansens reservation i betänkandet.

Fokus för dagens debatt är socialförsäkringsutskottets betänkande nr 7 innevarande riksdagsår, *Möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd när arbetsgivaren självmant har avhjälpit brister*. Detta är fortsättningen, men tyvärr inte slutet, på den debatt om de så kallade kompetensutvisningarna som har pågått alltför länge.

Mina kollegor från Moderaterna, Centerpartiet och Liberalerna har stått här i talarstolen före mig och redogjort för såväl bakgrund och förklaringar som argumentation vad gäller hur Alliansen har agerat och varför vi har agerat som vi har gjort. Från Kristdemokraternas sida har vi samma inställning som de övriga partierna i Alliansen, och vad gäller argumentation och beskrivning av den här processen står vi helhjärtat bakom vad som framförts av Mikael Cederbratt, Johanna Jönsson och Fredrik Malm.

Vi har från allianspartierna en gemensam reservation i betänkandet. Den går ut på att vi vill att regeringen återkommer med lagstiftning som innebär en lösning på frågan om de så kallade kompetensutvisningarna och som träder i kraft senast den 1 maj nästa år. Att vi från allianspartierna har denna reservation medför också att våra partiers företrädare får inleda debatten, medan de partier som i denna fråga utgör majoriteten i utskottet talar efteråt.

Jag vet naturligtvis inte exakt vad företrädarna för framför allt Socialdemokraterna och Miljöpartiet kommer att säga från talarstolen, men tidigare har företrädare för de här partierna, bland annat i medier, gett en historieskrivning som enligt min mening är felaktig av varför vi befinner oss där vi gör och varför vi ännu inte har en lösning på plats i den här frågan. Jag vill därför använda mitt anförande till att ge min och Kristdemokraternas syn på varför vi står där vi står.

Fru talman! Den 12 juni, när vi senast debatterade arbetskraftsinvandringen här i riksdagens kammare, betonade Miljöpartiets företrädare Maria Ferm i en replik på mitt anförande att det var Alliansen som styrde då skärpningar av regelverket för arbetskraftsinvandringen röstades igenom i

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren självmant
har avhjälpit
brister*

riksdagen 2014. Vi har i medier också kunnat följa hur den socialdemokratiska migrationsministern Heléne Fritzon betonat samma sak, exempelvis i Svenska Dagbladet den 11 augusti.

Det stämmer att det var alliansregeringen som 2014 lade fram den proposition som gick ut på att förhindra missbruk av regelverket för arbetskraftsinvandring. Men det bör i sammanhanget påpekas att det gjordes tillsammans med Miljöpartiet. Det bör också konstateras att Socialdemokraterna inte röstade emot dessa lagförändringar här i riksdagen. Tvärtom gjorde partiet tydligt att man vid tillfället ville se en ännu mer långtgående reglering. Den som vill läsa om detta kan gå tillbaka till socialförsäkringsutskottets betänkande 2013/14:SfU19, *Åtgärder mot missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring*.

Med det sagt, fru talman, bör det också betonas att det såklart inte var någon som aktivt ville att regelverket skulle få de konsekvenser som vi nu sett och ser att det fått. Alliansen ville inte det, och jag påstår inte heller att de rödgröna partierna hade den viljan.

Men då måste ju det som har blivit fel rättas till. Vi kan konstatera att de regelförändringar som trädde i kraft 2014 inte var något problem förrän Migrationsöverdomstolen den 27 mars 2015 slog fast att en förlängning av ett arbetstillstånd inte kan beviljas om förutsättningarna för arbetstillståndet inte varit uppfyllda under den tidigare tillståndspanen, alltså just det faktum som gett upphov till den aktuella situationen. I mars 2015, när Migrationsöverdomstolens avgörande kom, hade Alliansen tyvärr inte kvar regeringsmakten, och ansvaret för att rätta till problemet låg därför på den rödgröna regering som då hade tillträtt.

Man kan tycka vad man vill om det, fru talman, men i det svenska politiska systemet är det Regeringskansliet och regeringen som har de stora resurserna och därmed den reella möjligheten att föreslå konkreta lagförändringar. Vad vi kan göra från riksdagens sida är att uppmana regeringen att ta fram förslag på förändringar. Och det, fru talman, är precis vad vi har gjort från Alliansens sida. Vid varje allmän motionsperiod under den här mandatperioden har vi lämnat in gemensamma alliansmotioner här i riksdagen om att arbetskraftsinvandringsreformen bör vårdas utifrån sitt grundsyfte.

Den 5 oktober 2016 lämnade vi in en gemensam motion till riksdagen där vi yrkade på att regelverket ska vara sådant – och tillämpas på så sätt – att en arbetskraftsinvandrare i Sverige inte utvisas på grund av rigida och byråkratiska regler, till exempel enbart på grund av att han eller hon har fått sin anställning via en rekryteringskanal med viss storlek och räckvidd.

Den 27 oktober 2016 tog Alliansen initiativ till att den av regeringen tillsatta utredning som skulle titta på hur reglerna för arbetskraftsinvandring skulle kunna skärpas ytterligare också skulle få i uppdrag att ”undersöka om regelverket har fått avsedd effekt och i vilken omfattning arbetskraftsinvandrare nekas arbetstillstånd eller förlängning av arbets- och uppehållstillstånd på grund av mindre misstag av seriösa arbetsgivare”. Detta var också något vi fick majoritet för i utskottet.

Den 21 april i våras lämnade Alliansen in en gemensam motion med yrkande om att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att utveckla regelverket och tillämpningen av regelverket för arbetskraftsinvandring. Detta var också någonting som vi fick majoritet för i utskottet.

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren själv-
mant har avhjälpt
brister*

Till detta kan nu läggas den motion med skarpa lagstiftningsförslag som Alliansen lämnade in tidigare under hösten inom ramen för den process som denna debatt gäller.

Fru talman! Regeringspartiernas företrädare kommer alldeles säkert att framföra i sina anföranden att utskottets partier varit eniga i strävan att finna en lösning på problemet med kompetensutvisningarna, och det stämmer också i två av de fall som jag räknade upp. Det måste dock stå helt klart för var och en att det är Alliansens partier som helt och fullt har drivit denna process och som de facto har tagit alla initiativ för att vi ska komma framåt i den här frågan.

Faktum är att det enda initiativ som regeringen tagit på egen hand i arbetskraftsinvandringsfrågan sedan valet är att tillsätta en utredning i juli 2015. Den utredningen hade dock ingenting att göra med att få en lösning på frågan om kompetensutvisningarna, utan dess främsta syfte var att ”undersöka i vilken omfattning arbetskraftsinvandrare utnyttjas på den svenska arbetsmarknaden och beskriva utnyttjandets karaktär”. Utredaren skulle också ”föreslå lämpliga åtgärder för att motverka att arbetskraftsinvandrare som kommer till Sverige utnyttjas”.

Fru talman! Jag skulle därför säga att en korrekt historieskrivning är att de skärpningar av regelverket för arbetskraftsinvandringen som röstades igenom av riksdagen 2014 absolut lades fram av alliansregeringen, men att det gjordes tillsammans med Miljöpartiet och att Socialdemokraterna i det läget inte ansåg att Alliansens och Miljöpartiets föreslagna förändringar var tillräckligt långtgående utan ville ha ännu mer regleringar.

Det är, enligt min mening, också korrekt att säga att problemet med kompetensutvisningarna inte uppdagades förrän i början av 2015, och då hade regeringsmakten som bekant övergått från Alliansen till de rödgröna. Eftersom vi har det lagstiftningssystem vi har i Sverige faller det därmed på den nya regeringen att rätta till problemen, om det nu är så att regeringen uppfattar det hela som ett problem.

I och med att Alliansen har stått bakom samtliga de initiativ som tagits sedan dess tycker jag att det finns starka skäl att ifrågasätta om regeringen verkligen har sett detta som en akut fråga och om det inte är så att regeringen helt enkelt har tvingats att hoppa på Alliansens initiativ för att motsatsen vore en politisk omöjlighet.

Fru talman! Det blev lite gnälligt. Men jag får helt enkelt ta den rollen i dag, för jag tycker att det är viktigt att historieskrivningen i frågan blir korrekt.

Som avslutning vill jag återigen betona att vi från Kristdemokraternas och Alliansens sida ser positivt på arbetskraftsinvandringen. Vi ser att den gynnar Sverige. Vi vill så fort som möjligt få den här frågan ur vägen och i stället kunna fokusera på hur regelverket kan utvecklas, så att fler människor kan komma hit, arbeta och bidra till Sverige.

Anf. 25 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! I dag diskuterar vi arbetskraftsinvandring. Men det är inte bara det vi diskuterar, utan vi diskuterar också ordning och reda på arbetsmarknaden.

Jag ska först säga någonting om utgångspunkterna. Arbetskraftsinvandring är bra för Sverige. Det är bra för människorna som kommer hit, det är bra för företagen och det är bra för statskassan. Vårt land behöver helt enkelt ett system för arbetskraftsinvandring som möter de behov som finns av att rekrytera kompetens utomlands. Kort sagt: En väl fungerande arbetskraftsinvandring bidrar till tillväxt och välbefinnande. Det är också vår utgångspunkt som socialdemokrater.

Fru talman! Samtidigt är det viktigt att det råder ordning och reda på den svenska arbetsmarknaden. Reglerna måste vara välavvägda, och arbetstagare från tredjeländ måste ha rimliga anställningsvillkor. Reglerna för arbetskraftsinvandring får inte leda till lönedumpning eller underlätta för oseriösa arbetsgivare att fuska med villkoren och utnyttja utländsk arbetskraft.

Alltså: Om det inte råder ordning och reda inom arbetskraftsinvandringen hotas jobb i Sverige och lönerna riskerar att tryckas nedåt. Det innebär att man får en negativ lönekonkurrens där lönerna minskar för svenskar, och systemet riskerar att urholka den svenska modellen. Det kan vi socialdemokrater aldrig acceptera.

För oss socialdemokrater är båda delarna viktiga. Å ena sidan är arbetskraftsinvandring någonting positivt, men å andra sidan måste reglerna fungera så att de inte leder till att jobb hotas och att lönerna trycks ned. Både och, helt enkelt. Arbetskraftsinvandring: Ja, men under ordnade former. Det är därför som vi yrkar avslag på motionerna.

Lagstiftningen som vi har i dag infördes, precis som flera talare har nämnt, 2008 på förslag från den senaste alliansregeringen. Tanken med lagstiftningen var att underlätta rekryteringen av arbetskraft från tredjeländer. Ändringarna innebär i grund och botten att den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen togs bort. Utgångspunkten blev i stället arbetsgivarens egen behovsbedömning för rekrytering av arbetskraft från tredjeländ.

Som vi hört justerades lagstiftningen 2014, bland annat för att det visat sig att fusk var relativt vanligt. Kort sagt innebär reglerna ett hot mot den svenska modellen. Lagstiftaren ansåg därför att det var nödvändigt att vidta åtgärder som betonade och underströk arbetsgivarens ansvar för att upprätthålla nivån på anställningsvillkoren. Dessutom underströk man vikten av att följa regelverk på den svenska arbetsmarknaden.

I den debatt som refererats till som vi hade tidigare i år diskuterade vi en granskning som Riksrevisionen gjorde. Där konstaterade man att 5–10 procent av arbetskraftsinvandrararnas ärenden gäller yrkesgrupper med mellanhöga eller låga kvalifikationskrav där det inte är självklart varför personerna nyrekryteras från tredjeländ av svenska företag. I den här gruppen finns sannolikt personer som sökt men inte fått asyl och vars tillstånd inte grundas på ett seriöst menat arbetserbjudande. Det var Riksrevisionens slutsats, och det är naturligtvis ett problem. Arbetskraftsinvandring ska inte vara ett sätt att runda vår asylprocess.

Ungefär 10 procent av de arbetskraftsinvandrare som hade lön 2014 uppfyllde inte kriteriet att ha en månadslön på minst 13 000 kronor. Riksrevisionen skrev i sin rapport: ”I vissa yrkesgrupper är dock problemen fortfarande avsevärda: bland skönhetsvårdare, städare, slaktare, bagare, personal i butik och kassa, köksbiträden och tidningsutdelare har lönen

understigit försörjningskravet för mer än 20 procent av arbetskraftsinvand-
rarna i yrket.” Detta är naturligtvis ett problem för den svenska modellen.
Men det är också ett problem för de arbetskraftsinvandrare som utnyttjas
och tvingas arbeta under orimliga villkor.

Vi socialdemokrater blundar inte för de problemen. Vi står upp för att
arbetskraftsinvandring är något positivt, men det får samtidigt inte under-
minera svenska löner eller kollektivavtal. Det var därför som regeringen
tillsatte den utredning som har refererats till, som bland annat handlade om
hur missbruk kunde motverkas.

Utredningen, *Stärkt ställning för arbetskraftsinvandrare på arbets-
marknaden*, hade bland annat förslag som nu hanteras av Regeringskans-
liet. Det handlar till exempel om hur Migrationsverket kan få tillgång till
relevanta uppgifter från Skatteverket. Vidare har regeringen i reglerings-
brev gett Migrationsverket i uppdrag att minska handläggningstiden just
för att underlätta för arbetskraftsinvandring. Det är igen både och.

Fru talman! Vad är då slutsatsen? För oss socialdemokrater är två saker
viktiga. Å ena sidan behövs det ett enkelt system där vi har välfungerande
och översiktliga regler. Å andra sidan måste vi åtgärda de brister som finns
och tillse att vi har ordning och reda på den svenska arbetsmarknaden.

År 2015, precis som bland annat Johanna Jönsson refererade till, slogs
i två domar från Migrationsöverdomstolen fast att fel i anställningsavtal,
oavsett hur stort felet är, ska leda till indraget eller ej förlängt uppehålls-
tillstånd.

Det innebär till exempel att en person som fått sin semesterersättning
utbetalad i klump i stället för uppdelad kan utvisas. Det innebär också att
den vars arbetsgivare missat att kravet på pensionsavsättningar i kollektiv-
avtal har höjts kan utvisas. Slutligen innebär det att den som arbetar olika
mycket över tid men nog i genomsnitt kan utvisas.

Detta har gjort att arbetskraftsinvandrare har utvisas, trots att arbetsgi-
varen följer de regler som finns och arbetsgivaren måste ses som seriös.
Det är inte en rimlig ordning mot svenska företag eller mot arbetstagarna
i fråga. Det är helt enkelt dåligt för Sverige.

Det är naturligtvis orimligt att arbetskraftsinvandrare utvisas vid бага-
tellartade avvikelser från reglerna. Min bild är att det inte var lagstiftarens
avsikt. Som har refererats tidigare i talarstolen har bland annat Advokat-
samfundets Anne Ramberg konstaterat att Migrationsöverdomstolen ge-
nom sina avgöranden och genom att ej meddela prövningstillstånd uppen-
barligen inte förmår att tillämpa den nuvarande lagstiftningen på ett änd-
målsenligt och rimligt sätt. Därför är det naturligt att lagstiftningen föränd-
ras.

I detta tror jag att de flesta partierna här i kammaren är eniga. Det var
därför som en utredning tillsattes. Det är också därför som vi står här i dag
med en proposition som föreslår att företag kan rätta fel de upptäcker utan
att arbetskraftsinvandrare riskerar att utvisas.

Efter vad vi har hört hittills kan man luras att tro att regeringen inte är
enig med Centern, Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna om
att detta är ett problem. Men de facto är vi eniga om att det är ett problem.
Regeringen är inte ovillig, och regeringen tycker att det är viktigt.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren själv-
mant har avhjälpt
brister*

Fru talman! Det som är utmaningen är att propositionen inte löser hela problemet. Det är också därför som en särskild utredare i december kommer att lämna sin rapport efter att ha tittat på dessa specifika problem. Anledningen till att den första utredningen inte löste hela problemet är ju att frågan är komplex.

Det har i debatten framförts att regeringen varit för långsam. I den bästa av världar hade frågan naturligtvis varit löst. Å andra sidan är det viktigt att vi hittar en lösning som är långsiktig och fungerar.

Socialförsäkringsutskottet har under hösten tagit initiativ till att lösa frågan genom en enkel lösning där ”ska utvisas” ändras till ”får utvisas”. Efter Lagrådets kritik har det visat sig att den vägen inte är möjlig, trots att det i tidigare debatter i kammaren har låtit som att denna enkla lösning skulle fungera. Nu har det visat sig att så inte är fallet. Frågan är komplicerad. Låt oss inte underskatta det.

Därför tycker jag att vi måste fråga oss om det är rimligt att använda den typen av ord och överord som vi har hört här i dag. Jag tycker inte det. Jag tycker att det är rimligt att idka viss självkritik när vi faktiskt har sett att lagen har varit extremt slagig.

Den första, som man införde 2008, fungerade inte, för den möjliggjorde fusk. Förändringen, som infördes 2014, innebär efter Migrationsöverdomstolens dom att man utvisar personer som inte får utvisas.

Lagen har blivit slagig. Det är orimligt, och därför måste vi nu förändra den. Men vi måste ha respekt för att det är en komplicerad fråga.

Fru talman! Låt oss nu titta framåt. Denna proposition kommer att lösa en del av de problem som jag har nämnt, dock inte alla. Därför kommer, som sagt, en särskild utredare att titta på de problem som inte blir lösta med självriktning. Då det är viktigt att vi löser de här problemen, både på kort och på långt sikt, är jag övertygad om att den utredning som presenteras nu i december kommer att ha kloka lösningar. Därefter måste regeringen tillsammans med riksdagen skyndsamt se till att problemet blir löst.

Jag vill tro att vi kommer att ha en lagstiftning på plats före sommaren. Det är inte mycket tid om vi ska hitta en lösning som fungerar över tid, men det kan gå.

Jag tycker därför, fru talman, att vi ska arbeta tillsammans för att lösa de här problemen, för det är negativt för Sverige och för de människor som kommer hit när reglerna ser ut som de gör i dag. Men låt oss komma ihåg att det är en extremt svår materia. Det behöver vi vara ödmjuka inför.

När vi nu går vidare med ytterligare förslag måste vi ha som utgångspunkt att de lösningar vi genomför ska vara långsiktiga. De måste vara bra för arbetskraftsinvandring men också främja ordning och reda på arbetsmarknaden. Det är den enda rimliga utgångspunkten. Det är bra för Sverige, det är bra för dem som är arbetskraftsinvandrare och det är sist men inte minst bra för svenska företag.

Jag yrkar bifall till propositionen.

Anf. 26 JOHANNA JÖNSSON (C) replik:

Fru talman! Jag sa i mitt anförande att jag är mycket glad att samtliga partier här i riksdagen vill förändra den här situationen. Jag gjorde där viss skillnad på socialdemokraterna i riksdagen och socialdemokraterna i regeringen, för jag har verkligen uppfattat att socialdemokraterna i riksdagen verkligen vill åstadkomma en förändring på det här området. Men i

Mathias Tegnér's anförande blev det tydligt vad skillnaden är mellan Socialdemokraterna och oss i Alliansen på området.

I den första delen av sitt anförande valde Mathias Tegnér att fokusera på den svenska modellen, fusk, utnyttjande och att löner ska tryckas ned. Han känner något slags sorg över att arbetsmarknadsprövningen har tagits bort och att Riksrevisionen pekar ut vissa yrkesgrupper som att de fuskar och ställer till med problem i det här systemet.

För Alliansen kommer utgångspunkten även framöver att vara att arbetskraftsinvandring är bra för Sverige. OECD har kommit fram till att det svenska systemet för arbetskraftsinvandring i huvudsak fungerar bra och att det inte har lett till vare sig löne- eller villkorsdumpning, något som bland annat Socialdemokraterna fortsätter att återkomma till. Det betyder såklart inte att vi blundar för det missbruk och fusk som pågår. Det har vi också varit tydliga med i all hantering som har pågått i utskottet under hösten, så det tror jag inte att det finns några frågetecken kring. Förhoppningsvis har man lyssnat på vad vi har sagt.

Jag skulle vilja ställa frågan till Mathias Tegnér: Förstår verkligen Socialdemokraterna hur brådskande och stort det problem som vi pratar om i dag, nämligen de orimliga utvisningarna, är och hur bråttom det är?

Anf. 27 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Som jag sa i mitt huvudanförande tycker Socialdemokraterna att arbetskraftsinvandring är någonting positivt. Socialdemokraterna, både i riksdag och i regering, vill åtgärda de problem som finns i dag. Där emot, som jag försökte belysa i mitt anförande, tycker vi att det är viktigt att vi har en väl fungerande arbetskraftsinvandring som inte underminerar den svenska modellen.

Det är klart att när Riksrevisionen konstaterar att 20 procent av de människor som arbetar i vissa yrken inte får de villkor som de är berättigade till och inte når upp till 13 000 kronor i lön, ja, då ser vi att det finns ett problem.

Kort sagt: Vi inser att det här måste förändras, men som Lagrådet konstaterar är det ett problem om vi får en slagighet i lagstiftningen som innebär att man inte vet vad som gäller. Därför vill vi hitta en långsiktig lösning, för den lösning som vi har arbetat med under hösten, som du själv och även andra har fört fram, har ju visat sig inte hålla.

Kort sagt: Vi inser att det är bråttom. Vi kommer att göra allt för att se till att vi har en lösning före sommaren. Men när vi väl har en lösning måste den hålla över tid.

Anf. 28 JOHANNA JÖNSSON (C) replik:

Fru talman! Jag är på sätt och vis glad att höra Mathias upprepa att man vill göra en förändring på det här området. Samtidigt verkar fokus fortsatt vara på just missbruket.

Det vi pratar om i dag är de orimliga utvisningarna av personer som har försökt sköta sig och där arbetsgivarna har försökt göra allt de har kunnat för att det ska bli rätt. Det är dem vi pratar om i dag. Det är där fokus borde ligga. Att visa viss respekt för det tror jag är bra i det här läget, för det sitter många människor där ute och undrar över just den delen.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren själv-
mant har avhjälpt
brister*

Att det sedan är 80 procent som sköter sig inom de grupper som du säger att Riksrevisionen har tagit upp kan också vara bra att påminna om, även om det finns missbruk och utnyttjande från oseriösa arbetsgivare. De här delarna är också oerhört viktiga, men nu pratar vi om de orimliga utvisningarna.

Jag har en fråga till Mathias Tegnér. För ett år sedan var Mathias Tegnér en av dem som här i riksdagen ställde sig bakom det tillkännagivande till regeringen som sa att man skyndsamt skulle komma med förslag på det här området för att lösa situationen. Det handlade om att ge ett tilläggsdirektiv till den pågående utredningen. Hade man gjort det hade vi fått en hållbar, genomtänkt lagstiftning på plats, troligtvis före sommaren. Tycker Mathias Tegnér att det var rimligt att regeringen inte lyssnade på riksdagens uppmaning den gången?

Anf. 29 MATHIAS TEGNÉR (S) replik:

Fru talman! Först när det gäller missbruk: När vi ändrar reglerna ska vi vara medvetna om att det är kommunicerande kärl. Lagstiftningen påverkar ju både dem som har rimliga villkor, som ska få uppehållstillstånd och ska kunna arbeta här i Sverige, och de personer som drabbas av att inte få en ersättning som är rimlig.

Kort sagt går det inte att diskutera de här frågorna utan att både prata om de personer som nu drabbas av den orimliga tolkning som görs i dag efter Migrationsöverdomstolens dom och att samtidigt prata om det fusk som förekommer. Det går inte att ha två olika lagstiftningar. Vi har ju en samlad lagstiftning som ska täcka båda grupperna. Därför tycker jag att det är rimligt att prata både om ordning och reda och om arbetskraftsinvandring. Det är min utgångspunkt att vi behöver både och. Därför har jag varit en av de få som har nämnt båda delarna.

När det gäller tillkännagivandet tyckte vi att det var rimligt att ställa oss bakom tillkännagivandet om ett tilläggsdirektiv, eftersom det hade förtydligat att den utredning som redan satt också skulle titta på denna fråga. Regeringen har svarat att utredaren ansåg att det redan låg inom ramen för den befintliga utredningen. Jag tyckte att det var rimligt, så som vi gjorde, att gå vidare med ett tillkännagivande just för att förtydliga att det här är ett stort problem. Det fanns en stor oro bland många människor som var just arbetskraftsinvandrare. Därför tyckte vi att det var rimligt att gå med på ett tillkännagivande. Samtidigt tror jag inte, som Johanna Jönsson, att det hade löst problemet.

Anf. 30 PAULA BIELER (SD):

Fru talman! Det här är en märklig debatt. Jag har hört åtskilligt som jag redan vill svara på. Jag kan inledningsvis säga att Aron Modig sa att han nog var den gnälliga rösten i den här debatten, men jag anar en viss risk för att jag kanske kommer att gnälla något mer.

Fru talman! Det är i grund och botten ett väldigt sorgligt ärende som vi har att hantera i dag. Vi har en situation där samtliga partier är överens om att nuvarande ordning är orimlig och inte fungerar. Det handlar om personer som gör rätt för sig och arbetar och om arbetsgivare och arbetstagare som egentligen inte har gjort något fel – det har varit några småfel för lång tid sedan, ofta kanske till och med till följd av sådant som man själv inte har kunnat råda över, till exempel otydlighet i en ny lagstiftning, att man

trodde att man tecknade försäkring hos rätt försäkringsbolag men det visade sig vara fel eller kanske att det var någon månad för sent för att det tar en viss tid att få personnummer och sådant på plats när man kommer till vårt land.

Sådana orsaker ligger till grund för utvisningar av personer som, som sagt, gör rätt för sig och bidrar till vårt samhälle och som jobbar inom branscher där de behövs. Det råder en enighet mellan samtliga partier om att det inte ska gå till så här. Ändå går det oerhört långsamt.

Fredrik Malm redogjorde förtjänstfullt i sitt anförande tidigare för några av de brister som kommer att kvarstå även med den proposition som vi i dag röstar igenom. Det handlar exempelvis om de här försäkringarna som man inte kan rätta till i efterhand. Det handlar om när man har bytt arbetsgivare och den tidigare arbetsgivaren kanske har gått omkull och inte ens finns kvar. Då kan man inte heller rätta till felet i efterhand. Det handlar också om det faktum att om Migrationsverket faktiskt har börjat titta på ett ärende är det redan för sent. Då kan det ses som att de redan har vidtagit åtgärd och att det här då inte kommer att gälla.

När propositionen landade på vårt bord valde vi från Sverigedemokraternas sida att inte lägga en följdmotion. Vi insåg att ärendet är så pass begränsat och det finns så pass stora problem på det här området att även eventuella följdmotioner inte skulle täcka upp alla de behov som finns för att komma till rätta med lagstiftningen.

Jag hade hoppats att vi i stället från utskottets sida skulle ha kunnat väcka ett initiativ som krävde en bredare översyn av lagstiftningen på det här området, ännu en gång, som också lade fram en tillfällig stopplag. Det är något som jag nu på nytt får driva.

Stopplagar är såklart ingenting som man ska använda lättvindigt, men i det här läget, när situationen har sett ut så här under lång tid och alla är överens om att det är på ett sätt som det inte ska vara tycker jag också att det är rimligt att se över det förslaget.

Hur som helst, när propositionen landade på vårt bord valde man dels från Alliansens sida att lägga en följdmotion, dels från Vänsterpartiets sida att lägga en följdmotion. När vi kom till det första beredningsmötet var jag beredd på att med utgångspunkt i Vänsterpartiets motion presentera ett skarpt lagförslag som skulle handla om en utvidgning av propositionen. Det var en mycket begränsad utvidgning men med bas i den lagstiftning som redan nu är förberedd och som ligger på vårt bord där man helt enkelt ser över det här kravet på att det ska vara total självriktelse och att Migrationsverket inte ska ha vidtagit någon åtgärd.

Jag föreslog på sittande möte att propositionen skulle skrivas om så att man skulle ha tre månader på sig att rätta till ett fel från det att Migrationsverket meddelade felet. Det skulle faktiskt göra det möjligt att omfatta åtminstone några av de fall som i dag inte omfattas. Men övriga partier i utskottet valde i stället att gå vidare med Alliansens förslag som innebär en helt annan lösning. Det förslaget är inte ett dugg berett sedan tidigare, och för min del var det solklart från första början att det öppnade för ett missbruk på precis det sätt som Lagrådet i slutändan varnade för och därför avstyrkte förslaget.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren självmant
har avhjälp
brister*

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren själv-
mant har avhjälpt
brister*

För mig var det väldigt märkligt att nyss höra Mathias Tegnér här i talarstolen prata om vikten av ordning och reda och vikten av konsekvens-tänk och försiktighet och samtidigt säga att man ska se över detta så att man inte öppnar för missbruk och att det här är något som guidar dem hela tiden. Det skulle ha varit först när Lagrådet avstyrkte som man insåg att det här lagförslaget var dåligt. Det var uppenbart från första början att om man gör det helt fakultativt, helt frivilligt, att se över om uppehållstillstånd ska dras tillbaka eller inte öppnar man för totalt missbruk. Det är då man öppnar för att man inte har någon kontroll över vad som gäller på arbetsmarknaden. Det var därför vi motsatte oss det från första början.

Man hade en chans att gå vidare på ett sätt som skulle kunna göra det *lite* bättre. Man har fortfarande en chans att stoppa det som sker just nu, men man har valt att fokusera på en lagstiftning som det enligt mig var uppenbart aldrig skulle fungera.

Det var inte bara i det första steget av beredningen, fru talman, som jag påtalade detta. Under beredningens gång, stegvis, flera gånger, har remissinstanser varnat för den osäkerhet som det här kommer att innebära och för den risk som det kommer att innebära att systemet utnyttjas igen, för att man inte vet vad som gäller och för att lönedumpningar kommer att kunna komma till stånd igen.

TCO föreslog att lagen skulle kunna bifallas om den var tillfällig. Det var något jag också framförde flera gånger. Det skulle jag kunna stödja. Jag står fast vid att det hade kunnat vara ett alternativ till en stopplag – en tillfällig lag som säger att under en begränsad period kommer vi att göra det möjligt att avstå från återkallelse här med en tydlig uppmaning och med bakgrundsarbete som handlar om att det rör de fall där det är helhetsbedömningar som tydligt slår fast att det inte är arbetstagaren som har gjort något fel. Men att föra in det som en permanent lagstiftning vore helt orimligt just av de skäl som har angivits.

Inte heller det valde man att lyssna på. I stället lyssnade man på en annan remissinstans som ville koppla in en hänvisning till att man ska ta familjeförhållanden och vistelsetiden i landet i beaktande när man ser över om man ska eller inte ska återkalla uppehållstillstånd som är givna på grund av arbete.

Det här i kombination med de förarbetskrivningar som finns i den lagrådsremiss som skickades ut är också något som Lagrådet hugger på. Det kommer inte längre att vara arbetsvillkoren som ligger till grund för bedömningen av om man ska få stanna i landet eller inte. Då kommer det inte heller att vara vikten av att man faktiskt följer de avtal som har legat till grund för uppehållstillståndet, utan då kommer det i stället att vara hur stort intresse man har av att stanna i landet som ligger till grund för om ett uppehållstillstånd återkallas eller inte.

Det i sin tur leder, förutom att urholka själva grunden för uppehållstillståndet, kopplingen mellan arbete i det här fallet och arbetstillstånd och uppehållstillstånd, dessutom till att samma slags fel får olika bedömningar och att man faktiskt öppnar för lönedumpning och missbruk av regelverken om det kan vara så att personen som är arbetstagare har ett så pass stort intresse av att stanna i landet att man kan se mellan fingrarna när det gäller de här problemen.

Det här är några av de problem som jag konsekvent har lyft fram under beredningen och som remissinstanser på olika sätt konsekvent har lyft fram under beredningens gång men som man från övriga partier i utskottet har valt att ignorera fram till att man står i skarpt läge i exakt den situation som jag varnade för vid vårt första beredningsmöte. Vi kommer att vara i en situation då vi får välja mellan två dåliga förslag: ett som går alldeles för långt och öppnar för missbruk och ett som inte på något sätt är tillräckligt.

Det är där vi är i dag. Det är därför vi även från mitt parti, som inte har någon reservation i dag, stöder att propositionen röstas igenom. Ett litet steg är bättre än inga steg alls. Men det är en beklaglig process. Jag hoppas att man kan vara mer öppen för att lyssna även på vad vi säger i framtiden.

Slutligen vill jag säga några korta ord även om den reservation som finns från allianspartiernas sida. Jag har valt att inte stödja den. Det handlar inte om att jag tycker att man ska fortsätta att dra ut på det här ärendet. Tvärtom, precis som jag redan har sagt och har aviserat på flera andra håll, hoppas jag att man så snart som möjligt kan införa åtminstone en tillfällig stopplag, ett moratorium för dem som utvisas av dessa bagatellartade skäl när det handlar om arbetsgivare som för länge sedan har begått fel.

Vikten av att utredningar av lagstiftning på det här området bereds ordentligt är reell. Det här behövs. Vi har precis sett vad som händer när man inte har förmåga till konsekvenstänk. Samtidigt har vi från Sverigedemokraternas sida ett särskilt yttrande där vi tydligt klargör att vi kommer att hålla ögonen på vad regeringen gör. Vi kommer att bevaka hur man bereder det här. Att vi inte tydligt i en reservation vill att utskottet ska säga ett tidigare datum betyder inte att vi inte är beredda att stödja initiativ eller tillkännagivanden även vid detta datum eller till och med tidigare om det framkommer att regeringen i onödan drar ut på processen.

Vi kommer att hålla ögonen på vad som händer i den här frågan, men vi tycker inte att ett skarpt datum som har satts på förhand är det viktigaste utan att man följer processen och att vi får en bra lagstiftning på plats så snart som möjligt.

Anf. 31 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik:

Fru talman! Jag har debatterat den här typen av arbetskraftsinvandringsfrågor med Paula Bielers parti sedan 2010. Om någon hade frågat mig var Sverigedemokraterna står skulle jag säga att de helst inte vill ha in någon arbetskraftsinvandrare, men om det är ett måste ska de vara högutbildade. Det är någonting som har varit genomgående i vartenda replikskifte jag har haft med Sverigedemokraterna.

Nu låter det lite annorlunda – med betoning på låter. Paula Bieler säger att vi är eniga i utskottet, att det inte ska få gå till på det här sättet och att det är en beklaglig process. Hon säger att det är på grund av Alliansen som vi debatterar här i dag, inte på grund av Sverigedemokraterna eller de rödgröna.

Då undrar jag ändå; Paula Bieler säger att det här med datum inte spelar särskilt stor roll. Men för mig är det en tydlig markering att man vill ha en vettig lagstiftning på plats så fort som möjligt. Därför valde Alliansen den 1 maj, men det ställer Paula Bieler inte upp på. Jag tycker nog att hon ska få förklara varför lite mer noggrant.

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren själv-
mant har avhjälpt
brister*

Jag är nyfiken på en sak till. Med hänsyn till den kritik som framförs undrar jag varför det inte finns någon reservation. Jag saknar en sådan.

Anf. 32 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Mikael!

Det kanske låter lite annorlunda nu. Vi ska strax ha landsdagar och håller på att anta ett nytt migrationspolitiskt program. I det är det tydligt att grunden är att arbetskraftsinvandring ska vara behovsbaserad. Men behovsbaserad behöver inte alltid innebära den mest högkvalificerade utbildningen. Det kan finnas tillfälliga behov även på andra håll. Det gör vi tydligt, även nu.

Jag kan också glädja er med att lyfta fram en av följdmotionerna, där det blivit en liten miss i programskrivningen. Vi hade inte tydligt nog talat om att det givetvis är den som har begått fel som ska drabbas. Vi har till och med följdmotioner på vårt program som tydligare framhåller just det som vi debatterar i dag, nämligen att om det är arbetsgivaren som har gjort fel är det arbetsgivaren och inte arbetstagaren som ska drabbas av sanktioner. Det kan alltså finnas anledning att uppdatera sin syn på var Sverigedemokraterna egentligen står i de här frågorna.

När det gäller datumgränsen är vi som sagt beredda att stödja ett tillkännagivande den 1 maj eller tidigare om en proposition inte har kommit i tillräcklig tid för att lagstiftning ska kunna vara på plats till den 1 maj. Då ska det vara tydligt att det beror på att regeringen har varit långsam, att regeringen återigen har försenat processen, dragit ut på det hela och låtit det gå orimligt lång tid. Vi är hela tiden fullt beredda att stödja ett sådant tillkännagivande. Men vi tycker inte att man ska lägga fram en reservation om det bara för sakens skull.

Det handlar om två månader. Ett utskottsinitiativ som sätts igång – vi har sett beredningen nu – kommer att innebära att en lagstiftning är på plats vid ungefär samma tid som det då mycket bättre beredda lagförslaget enligt majoritetstexten ska vara på plats, ungefär två månader senare. Vi tycker inte att det är rimligt att på förhand sätta upp ett exakt datum. Men vi är fullt beredda att följa utvecklingen och stödja initiativ för att kräva det tidigare. Det är såklart också kopplat till att vi vill föreslå ett moratorium.

Vi tycker att det är viktigare att få en lagstiftning på plats som är ordentligt utredd när den väl kommer. Det är viktigare än att hetsa fram en lagstiftning för vilken man återigen inte har gjort en ordentlig konsekvensanalys och som återigen kommer på plats bara för att den behövs nu men som öppnar för andra fel och missbruk.

Anf. 33 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik:

Fru talman! Jag vill tacka för svaren. Men jag var inte nöjd med dem. Jag tycker att Paula Bieler hela tiden hävdar att det är viktigt att det går så fort som möjligt. Men när Alliansen säger att det ska gå fortare och föreslår ett konkret datum är det inte särskilt noga, men om det ändå kommer upp kan man tänka sig den 1 maj. Det är veligt och oansvarigt.

Jag kan inte se vad Sverigedemokraterna tycker och vill i frågan. Men det tycker jag att jag har rätt att kunna göra.

Med hänsyn till riksdagens kritik när det gäller hur snabb – nu skämtar jag – regeringen är i de här frågorna är det kanske bra att vi kan vara en liten nagel i ögat på dem. Men jag kan konstatera att Sverigedemokraterna inte ställer upp på det.

Anf. 34 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Tack än en gång, Mikael!

Så snabbt som möjligt innebär just så snabbt som möjligt. Men det är vanskligt att på förhand säga att det innebär just det datumet. En utredning är på gång. Vi vet inte vad den kommer att komma fram till. Vi vet inte vad remissinstanser och rundor därefter kommer att komma fram till, om det kommer att dyka upp nya frågor och så vidare. Men om det på något sätt visar sig dra ut på tiden är det också rimligt att utskottet agerar.

Det Sverigedemokraterna vill är att utskottet tydligt och så snart som möjligt, helst under kommande veckor, meddelar regeringen att de redan nu bör få på plats en tillfällig lagstiftning, ett moratorium, som stoppar utvisningar på grund av fel som arbetsgivare har begått för ett och ett halvt eller två år sedan. Denna ska gälla i ungefär ett och ett halvt år, så att man inte öppnar för nytt missbruk under den tiden. Men man bör ge en tydlig signal om att så länge det inte finns en ordentlig, utredd och heltäckande lagstiftning på plats ska folk inte heller utvisas på de grunder som vi alla är överens om är totalt orimliga.

Det är vad Sverigedemokraterna vill. Och jag hoppas att utskottet kommer att stödja det förslaget när vi presenterar det. Jag kommer att skicka ut det till alla i utskottet redan i eftermiddag. Det är färdigskrivet och berett från vår sida.

Anledningen till att vi inte har någon reservation är att det har gått så pass lång tid. Det viktigaste i det här läget är att få igenom lagstiftningen som den är nu. Ett litet steg är bättre än inget. Det tycker ni själva, och det är därför ni inte har reserverat er på den första punkten.

Den andra punkten handlar om huruvida det är viktigare att få en bra lagstiftning på plats så snabbt som möjligt eller att kunna stoltsera med att ha fått säga ett annat datum, som kanske ändå inte hålls, eftersom det inte är möjligt. Om det är möjligt att agera snabbare kommer vi att stödja ett tillkännagivande, så snart det visar sig att regeringen agerar för långsamt. Men om det inte är möjligt att agera snabbare tycker vi att det är orimligt att man ska kunna sätta en fjäder i hatten och stoltsera med ett datum som egentligen inte är relevant.

Anf. 35 MARIA FERM (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi alltså socialförsäkringsutskottets betänkande om möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd när arbetsgivaren självmant har avhjulpt brister.

Arbetskraftsinvandring till Sverige är oerhört viktigt. År 2008 tog Miljöpartiet tillsammans med den borgerliga regeringen fram det öppna regelverk som vi har i Sverige i dag. Vi tycker att det är mycket viktigt att Sverige är ett attraktivt kompetensinvandringsland. Vi lever i en globaliserad värld. Vi behöver kompetens som inte finns att tillgå i Sverige, och våra företag behöver kunna rekrytera personal med rätt kompetens för att kunna konkurrera på en global marknad.

Det öppna regelverk vi har utgår inte från kvoter eller särskilda bristyrken. Det handlar om att man kan få arbetstillstånd förutsatt att man får lika goda villkor som övriga som arbetar i Sverige. Öppenhet och goda villkor är viktiga och en nyckel till att det fungerar i huvudsak bra i Sverige. Därför är det också viktigt att säkerställa att systemet inte utnyttjas av oseriösa och kriminella arbetsgivare. Både för- och efterhandskontroller behövs. Och i de fall arbetsgivaren inte följer regelverket behöver det leda till konsekvenser.

Förra mandatperioden infördes förändringar i regelverket, precis som Aron Modig konstaterade. Det var Miljöpartiet som tillsammans med den borgerliga regeringen genomförde förändringar för att motverka missbruk och utnyttjande av systemet. Det var ett viktigt steg. Men det blev alldeles för snävt. Det innebär att vi ser den typen av orimliga utvisningar som vi nu vill förhindra.

Arbetskraftsinvandrare får sina tillstånd indragna på grund av obetydliga misstag av arbetsgivaren. Det är inte rimligt. Och arbetsgivarens mindre misstag drabbar arbetstagaren alldeles för hårt, då man blir av med både sitt arbete och möjligheten att vara kvar i landet.

Vi vill därför rätta till det här. Det finns, som alla har sagt, en stor enighet i hela socialförsäkringsutskottet om att det ska rättas till.

Ett första steg är denna proposition, som kommer att innebära vissa förbättringar i de fall då arbetsgivaren självmant avhjälper brister. Vi behöver dock ta fler steg, och vi kommer därför att så snart som möjligt återkomma med fler förändringar. Vi ska ta fram detta skyndsamt, och det ska träda i kraft senast den 1 juli 2018.

Detta har tyvärr dragit ut på tiden. Det är inte så att vi inte har haft en enighet i riksdagen – vi har snarare varit väldigt eniga om detta – men det har ändå dragit ut på tiden. Tyvärr är det så att lagstiftningsprocesser ofta tar längre tid än man tror, eftersom förslagen behöver vara väl beredda.

Nu ska det dock gå så snabbt som möjligt, eftersom vi vet att det annars kommer att få stora konsekvenser. Vi försökte också i utskottet att skynda på det ännu mer genom att själva sköta beredningsprocessen, men det var tyvärr inte möjligt. Lagrådet konstaterade att förslaget hade för stora brister, och förslaget fick omfattande kritik.

Därför blir det nu en reell beredning för att få fram en riktig förändring. Detta måste såklart ske så fort som möjligt, eftersom det påverkar människors liv, företagens möjligheter och Sveriges anseende. Jag kommer att arbeta för att detta ska gå att få fram så snart som det bara går.

Jag yrkar bifall till förslaget i propositionen.

Anf. 36 ARON MODIG (KD) replik:

Fru talman! I mitt anförande apostroferade jag Maria Ferm. Jag tyckte därför att det var sjyst att gå upp och ta replik, så att vi kan ta en diskussion.

I mitt anförande gick jag igenom en hel del rörande processen som lett fram till att vi står där vi står i dag. Jag gick också igenom de många olika initiativ som allianspartierna har tagit i den här frågan under de senaste åren. Vi har agerat inom ramen för de allmänna motionsperioderna. Varje gång som det har kommit propositioner och rapporter från Riksrevisionen – helt enkelt i samband med olika ärenden som har varit uppe i riksdagen – har vi agerat gemensamt från Alliansens sida och framfört vår ståndpunkt om att det skyndsamt måste till en lösning på denna problematik.

Precis som Maria Ferm påpekade i sitt anförande, och precis som Socialdemokraternas representant tidigare har påpekat, har regeringspartierna i flera av dessa fall också hakat på och skickat tillkännagivanden till regeringen. I just denna process har vi kunnat arbeta vidare med det förslag som kom från Alliansen.

Jag har en fråga som jag skulle vilja ställa till Maria Ferm och Miljöpartiet. På Maria Ferm låter det som att det är mycket viktigt att detta sker skyndsamt. Jag tvivlar egentligen inte på det, men hur kommer det sig att regeringen under dessa år inte själv har tagit något eget initiativ i frågan? Varje gång som det har hänt någonting är det på basis av att allianspartierna gemensamt har agerat och tagit initiativet.

Anf. 37 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att den historieskrivning som Aron Modig lade fram tidigare var intressant och i stora delar helt korrekt. Däremot håller jag inte med om den del som handlar om att regeringen inte har tagit några initiativ.

Det som skedde var att de lagändringar som vi gemensamt genomförde under den förra mandatperioden gjorde att lagarna blev alldeles för strikta. De senaste åren har vi börjat se de konsekvenser detta har fått för arbetstagare som utvisas på grund av mindre fel som arbetsgivaren har begått, vilka får orimliga konsekvenser.

Vi har tillsatt en utredning som till stora delar inte handlade om möjligheten att rätta till detta utan om att se över hur systemet fungerar och vad man kan göra ytterligare.

Vi har också tillsatt ytterligare en utredning, som kom i juni 2017, om att ta ytterligare steg. Det är dessa steg vi nu väntar på, som vi kommer att kunna rösta igenom i vår. Jag kan ge Aron Modig rätt i att det tog för lång tid att tillsätta den utredningen. Där skulle vi ha kunnat vara lite snabbare, men det tar alltid tid att processa sådant här. Vi har försökt på alla sätt vi kan att få det att gå så snabbt som möjligt.

Nu har vi dock en utredning. Det kommer att komma förslag, och vi kommer äntligen att kunna göra någonting åt detta.

Jag hade gärna sett att vi inte hade skapat en så strikt lagstiftning från första början, men det var ju någonting som Alliansen, i alla fall då, ville ha.

Anf. 38 ARON MODIG (KD) replik:

Fru talman! Som jag påpekade i mitt anförande stämmer detta – det var alliansregeringen som lade fram den propositionen. Det skedde dock tillsammans med Miljöpartiet. Det var en gemensam produkt. Socialdemokraterna röstade inte emot den utan efterfrågade snarare ett skarpare regelverk. Det råder ingen skillnad i åsikt där. Vi är också eniga om att lagstiftningen i detta avseende uppenbarligen har tillämpats på ett helt annat sätt än vad som var tänkt.

Jag håller ändå fast vid att jag saknar initiativ från regeringens sida i denna fråga. Det stämmer att regeringen tillsatte en utredning i juli 2015 för att titta på regelverket, men den handlade inte om detta. Den handlade i stället om kontrolldelen – hur kan vi undvika att arbetskraftsinvandrare utnyttjas på svensk arbetsmarknad? Ingångsvinkeln var en helt annan.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren själv-
mant har avhjälpt
brister*

Företrädarna för regeringspartierna försöker att få det till att denna utredning var bredare än så, men det var ingenting som framgick av det som var känt utanför regeringen och utanför regeringsförhandlingarna.

Jag tycker att det är märkligt att de initiativ som har kommit från regeringssidan i den här frågan har varit obefintliga. Det är allianspartierna som gång på gång har fått driva frågan framåt. Nu har det gett resultat; vi tar ett litet steg framåt i dag. En stor del av förtjänsten för detta måste dock sägas vara allianspartiernas – det är de som har drivit denna fråga i riksdagen och utanför riksdagen.

Anf. 39 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att de borgerliga partierna har drivit på i den här frågan och att vi har en så stor enighet i utskottet och i riksdagen om att detta är någonting som vi behöver lösa. Miljöpartiet såg redan förra mandatperioden att det fanns risk för att det skulle bli för snävt, vilket vi nu har kunnat konstatera blev fallet.

Jag håller däremot inte med om att vi inte har tagit några initiativ. Vi hade utredningen från 2015, som förvisso var bredare. När vi gemensamt tog ett utskottsinitiativ hade den i princip redan blivit klar, och det var därför inte möjligt att göra någonting med den produkten. Men vi tillsatte ju en utredning i somras, och det är detta som är själva anledningen till att vi kommer att ha ett brett förslag som kommer att vara möjligt att genomföra och som kommer att göra att vi kan lösa denna situation.

Jag tror att det är positivt att debatten om arbetskraftsinvandring ser lite annorlunda ut nu än för några år sedan. Nu diskuterar vi de människor och de företag som berörs.

Vi hade en situation i Sverige där vi under att antal år bara diskuterade felen, bristerna och riskerna för lönedumpning. Jag tror att detta kan ha gjort att pendeln svängde för långt åt ena hållet så att vi kanske fick en för strikt lagstiftning, som drabbar människor. Det måste finnas en balans när man diskuterar dessa frågor.

Vi måste ha välfungerande system som ger goda möjligheter för företagen att rekrytera och goda villkor för dem som kommer till Sverige. Men vi ska inte skapa system för systemens skull, och vi ska inte skapa system som går ut över de människor som befinner sig i dem. Vi måste hela tiden ha rimliga system som sätter människan i centrum och inte får helt orimliga konsekvenser.

Anf. 40 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Tack, Maria Ferm, för ditt inledande anförande och det inledande replikskiftet med Aron Modig.

Det var glädjande att höra en företrädare för regeringspartierna tillstå att man har agerat lite långsamt och tillsatt utredningen för sent.

Jag har två korta frågor till Maria Ferm och till Miljöpartiet. Vad avser man att göra för att säkerställa att utredningsarbetet inte drar alltför mycket ut på tiden den här gången med onödigt långa remissrundor eller annat som kan försena processen? Vad är man beredd att göra under den tid som råder fram till dess att en ny lagstiftning är på plats? Det talas om åtminstone ett halvår. Även med den korta tid som allianspartierna kräver i sin reservation och som utskottet i övrigt ställer sig bakom är det fråga om ytterligare

två månader extra. Vad är man beredd att göra under den tiden för att bromsa eller stoppa situationen?

Anf. 41 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Det finns såklart flera saker som kan göras för att säkerställa att en ny lagstiftning kommer på plats så snart som möjligt. Vissa saker beror på hur vi agerar i riksdagen, med skyndsamt utskottsbehandling och liknande. Eftersom utskottet är enigt är jag helt säker på att alla är beredda att få fram en lagstiftning så snart som möjligt. Eftersom det finns en enighet tror jag att arbetet kommer att gå snabbt, och vi har skrivit in i betänkandet att det ska ske senast den 1 juli 2018. Det är fullt rimligt. Om det går att skynda på arbetet ännu mer, vilket jag tror är möjligt, kommer det att göras.

Om vi vill att det ska bli en reell lösning och reell förändring måste det finnas en remissrunda där organisationer och myndigheter kan lämna synpunkter. Vi vill inte upprepa den situation som uppstod med ett för illa underbyggt förslag. Men arbetet ska ändå inte dra ut på tiden för mycket, utan det behöver gå snabbt. Det är hela tiden fråga om en balans mellan att få fram ett förslag som fungerar och att skynda på processerna.

Vi har skrivit att arbetet ska ske skyndsamt, och jag är helt övertygad om att det också är regeringens ambition. Utskottet har länge varit tydligt med, och regeringen delar uppfattningen, att lagen ska komma på plats. Utredningen är snart klar, och då kan vi direkt börja arbeta med utredningens förslag.

Anf. 42 PAULA BIELER (SD) replik:

Fru talman! Tack, Maria Ferm, för svaret på den ena frågan!

Det är lite svårt att ta pratet om att arbetet ska ske så skyndsamt som möjligt på allvar, givet hur det har varit tidigare och givet att man själv erkänner att man har agerat för långsamt. Det är därför oron finns, som jag fullt ut delar.

Men jag hade också en annan fråga. Vad är man beredd att göra under tiden? Vi kunde häromdagen läsa att i en annan uppmärksammas fråga, där i princip alla partier är överens, nämligen LSS-situationen, har man gått fram med ett förslag om moratorium, en tillfällig lagstiftning, från regeringens sida för att till dess det finns en heltäckande lagstiftning på plats åtminstone se till att inga fler drabbas i onödan. Är det något som Miljöpartiet kan tänka sig att arbeta för med hjälp av ett utskottsinitiativ och även inom regeringssamarbetet? Situationen är så pass ohållbar. Alla är överens om att den måste stoppas så snart som möjligt.

Ett tillfälligt stopp innebär inte en hel amnesti eller att det blir fråga om ett illa underbyggt lagförslag som ska gälla för evigt, det vill säga alla de konsekvenser som kan råda om det blir en sådan beredning som utskottet precis har jobbat med. Det handlar om att identifiera en ohållbar och orimlig situation. Det arbete som måste göras för att det ska bli så bra som möjligt kommer att ta viss tid, och under den tiden kan man ta en tillfällig paus. Är det något som Miljöpartiet kan tänka sig att stödja?

Anf. 43 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Jag ser det inte som särskilt realistiskt legalt att göra så. Det finns stora svårigheter med förslaget.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren självmant
har avhjälp
brister*

Jag anser att det är ett problem att använda begrepp som amnesti och liknande eftersom de brukar användas för brottsdömda – att ge dem amnesti. Här handlar det om arbetstagare som själva inte har gjort fel, utan det är arbetsgivarna som har gjort mindre fel som arbetstagarna sedan drabbas hårt av. Jag vet att det är precis vad Paula Bieler syftar på, men det kan vara bra att inte skapa förvirring genom att använda den typen av begrepp.

Det skulle vara svårt. Det viktiga är att lägga resurser på att få fram lagstiftningen så snart som möjligt och att den blir så bra som möjligt. Det är realistiskt och genomförbart.

Genom att arbetet har dragit ut på tiden så mycket förstår jag att man är orolig för att även det här arbetet ska dra ut på tiden. Därför är det bra att det finns ett skarpt datum i betänkandet. Men jag är övertygad om att regeringen också vill ha denna lagstiftning på plats så snart som möjligt. Det blir stora konsekvenser under tiden som arbetet sker. Alla vill vi säkerställa att för de människor och företag som berörs ska det bli så små konsekvenser som möjligt. Även om det tidigare arbetet av olika skäl har dröjt är jag övertygad om att den nya lagstiftningen kommer att komma på plats. Det finns inte någon som vill dra ut på tiden.

Anf. 44 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Mycket av debatten i dag har handlat om historieskrivningen, vad som egentligen har hänt och vem som gjorde vad.

Det vi är eniga om är att i utskottet har det nyligen funnits en bred vilja att försöka hitta en lösning som gör att arbetstagare inte ska utvisas på grund av små eller obetydliga byråkratiska fel och brister.

I Vänsterpartiets följdmotion på regeringens proposition *Möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd* föreslog vi två saker: att stryka bestämmelsen om att brister som uppmärksammas av Migrationsverket inte kan utgöra grund för undantag från återtagande av uppehållstillstånd samt att regeringen skulle återkomma med förslag om att möjliggöra för individuell bedömning vid återkallande av uppehållstillstånd.

De borgerliga partierna lade i sin följdmotion fram ett konkret lagförslag med en annan konstruktion än den vi hade föreställt oss. Men eftersom förslaget, trots att det skilde sig mycket från vårt, hade till syfte att åtgärda samma problem som vi såg, och eftersom vi såg att det fanns möjlighet för en majoritet att göra något åt saken, valde vi ändå att ställa oss bakom det borgerliga förslaget, för att på ett öppet och konstruktivt sätt utforska om det kan vara en framkomlig väg.

Precis som framkom av TCO:s remissvar hade vi vissa farhågor att förslaget skulle öppna för en för vid tolkning och därmed höja ribban för vad ska ses som utnyttjande eller systematiska oegentligheter. Trots att utskottet försökte vrida och skruva på förslaget blev det efter lagrådsbehandlingen tydligt att det öppnade för en ny situation som ingen av oss kunde ställa sig bakom. Därför välkomnar Vänsterpartiet att utskottet kunde enas bakom beslutet att ändå bifalla regeringens första proposition och ta några första steg för att rätta till brister i nuvarande regelverk.

Vi håller såklart helt med allianspartierna om att det brådskar att hitta en lösning, men just sett i ljuset av de svårigheter vi har stött på under behandlingen av förslaget är vi tveksamma till att sätta en så tidig deadline som Alliansen föreslår, nämligen den 1 maj. Det är rimligt och angeläget

att regeringen gör sitt yttersta för att lägga fram en lösning utifrån utredningens bredare anslag för att träda i kraft senast den 1 juli.

Fru talman! Dagens regler för arbetskraftsinvandring sätter arbetstagarare i en svår underordnad situation, som kan få långtgående konsekvenser för enskilda arbetskraftsinvandrare. Aron Modig pratade om historieskrivningen. Det är här jag tycker att den centrala konflikten egentligen ligger. Det är grunden för maktobalansen som vi faktiskt inte har varit överens om, vare sig när lagstiftningen antogs 2008 eller när vi delvis försökte komma till rätta med den 2014.

Behovet av ett mer långsiktigt hållbart regelverk som tar hänsyn till de anspråk på arbetskraft som finns på den svenska arbetsmarknaden, förhindrar utnyttjande av enskilda arbetskraftsinvandrare och värnar alla löntagares rätt till de löner och villkor som regleras i våra lagar och kollektivavtal är uppenbart. Vänsterpartiet ser därför fram emot att ta del av den utredning som inom kort ska presentera förslag på hur de nuvarande problemen kan åtgärdas.

Här ska utredningen bland annat överväga lämpligheten av och vid behov lämna förslag på sanktioner mot arbetsgivare och/eller ersättning till arbetstagarare för det lidande och de kostnader som ett indraget tillstånd lett till.

Det här ser vi som extra viktigt. Arbetskraftsinvandrarens ansvar är i nuvarande regelverk mycket mer omfattande än arbetsgivarens. Det är den här maktobalansen vi talar om; det är den som är grunden för de problem vi står inför. Det är i grunden ytterst orättvist att arbetskraftsinvandraren straffas för fel som arbetsgivaren har begått. Det är inte en ordning som vi annars accepterar att någon ska straffas för fel som någon annan har begått – framför allt inte om det är fel som ligger långt tillbaka i tiden eller har begåtts av en tidigare arbetsgivare.

Att sanktionsmöjligheter mot arbetsgivare och ersättning till arbetskraftsinvandrare utreds är därför nödvändigt och välkommet. Det är ett viktigt steg för att rätta till den maktobalans till arbetsgivarens fördel som det nuvarande systemet har skapat. Därför menar vi också att arbetskraftsinvandrare som beviljas arbetstillstånd hos en arbetsgivare som bryter mot anställningsavtalet bör få stanna i Sverige hela tillståndstiden för att söka ny anställning. En sådan ordning kräver dock sanktioner mot arbetsgivaren för att regelverket ska motverka utnyttjande.

Men det helt avgörande för att komma till rätta med maktobalansen är att anställningserbjudandets betydelse vid arbetskraftsinvandring stärks. Ett juridiskt bindande anställningserbjudande skulle säkerställa att de villkor som arbetsgivaren utlovar på förhand måste efterlevas och att Migrationsverkets prövning och kontroll förenklas samt säkerställa ökad tydlighet för alla inblandade parter om vilka villkor som gäller. Jag tycker att debatten vi har haft i dag visar att det kanske också skulle kunna fungera som ett stöd för arbetsgivare att efterleva det de har lovat på förhand – det är det här jag har lovat; det är också det här jag behöver efterleva.

Att utredningen inte har i uppdrag att se över anställningserbjudandets roll tycker vi i Vänsterpartiet är en stor svaghet. Vi tror och anser att en ny helhetslösning måste innehålla ett krav på juridiskt bindande anställningserbjudande för att lösa frågan om maktobalans som i grunden ger oss de här problemen.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren själv-
mant har avhjälpt
brister*

Prot. 2017/18:31
15 november

*Möjlighet att avstå
från återkallelse av
uppehållstillstånd när
arbetsgivaren själv-
mant har avhjälpt
brister*

Sammanfattningsvis, fru talman, har Vänsterpartiet ställt sig bakom dagens proposition men också lagt in ett särskilt yttrande där vi belyser vår syn på arbetskraftsinvandringen och vad som behöver göras för att få till ett regelverk som faktiskt skyddar arbetstagaren och inte låter arbetsgivaren välja fritt. I dessa delar framhåller vi bland annat att arbetserbjudanden måste vara juridiskt bindande och att arbetstagare som träder fram och berättar om missförhållanden hos arbetsgivaren ska få stanna tillståndstiden ut. Vi vill också att arbetsgivare som utnyttjar papperslösa ska göras skadeståndsskyldiga.

För en rödgrön regering borde det vara självklart att driva fram en sådan förändring som stärker villkoren för arbetstagarna i samband med en helhetslösning.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

*Politisk information i
skolan*

§ 12 Politisk information i skolan

Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU6
Politisk information i skolan (prop. 2017/18:17)
föredrogs.

Anf. 45 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till vår reservation 1.

Förslaget från regeringen tycker vi ser ganska rimligt ut, tvärt emot vad man kunde tro när de första tidningsartiklarna om det publicerades. Någon debattartikel sa att förslaget skulle strida mot grundlagen, vilket gjorde att både vi och andra fick hjärtat i halsgropen. Men när jag tittade på förslaget såg jag att de här farhågorna verkade våldsamt överdrivna. Om inte nuvarande praxis strider mot grundlagen gör nog inte det här förslaget det heller.

Det står i propositionen att förslaget egentligen är ett förtydligande rektorerna till fromma, och i stora drag är det väl det. Det finns inget revolutionerande i förslaget jämfört med vad som i praktiken gäller i dag.

Förslaget innebär i korthet att rektorer måste bjuda in politiska partier på objektiv grund. Det innebär att rektorer om de så vill får bjuda in samtliga partier representerade i riksdag, landsting eller kommun. Rektorn får inte välja att till exempel enbart bjuda in sitt eget favoritparti eller utesluta ett parti han eller hon tycker extra illa om. Det skulle vara att agera på subjektiv grund. Jag talar lite som till barn här. Vi hoppas att landets rektorer förstår skillnaden.

Dessutom får rektorn bjuda in partier på ”annan objektiv grund”. Just det här skapade visst huvudbry, i alla fall för mig. Men inte heller det ska, får vi hoppas, lämna utrymme för godtycke hos landets rektorer. Också en sådan inbjudan måste ju ske på vissa objektiva grunder och gälla till exempel alla partier som profilerat sig i en lokal fråga eller alla partier som uppnått 1 procents väljarstöd i senaste valet.

Här kan det dock finnas utrymme för märkliga tolkningar. Någon rektor kan utnyttja skrivningen för att till exempel exkludera ett politiskt parti. Just därför vill vi ha ett förtydligande i propositionen och i lagtexten gällande denna skrivning.

Fru talman! Vi vill också att beslut om att bjuda in politiska partier i skolan ska gälla som myndighetsbeslut som man har rätt att överklaga till förvaltningsdomstolen. Det innebär att besluten måste vara skriftliga. Gäller besluten inte som myndighetsbeslut går de inte att överklaga, och då kan inga prejudicerande beslut fattas. Det här är viktigt rent rättsligt och demokratiskt. Inte för att vi tror att många beslut kommer att överklagas – tvärtom kommer det nog att bli ganska få. Men det är viktigt rent principiellt.

Inte heller ska rektorn kunna delegera beslut om politiska partiers besök i skolan – tycker vi i alla fall. Rektorn är högst ansvarig för verksamheten, och varför ska just dessa beslut kunna delegeras? Det finns många andra beslut och arbetsuppgifter som bättre lämpar sig för att rektorn lämpar över dem på övrig personal. Rektorerna har betalt för att ta det ansvaret, och det ska de också göra. Vi förstår inte riktigt varför rektorerna enligt förslaget ska kunna delegera dessa beslut.

Vi tycker också att skrivningarna i propositionen om stödmaterial är en smula överdrivna. I stället för att ha stödmaterial skulle man kunna förtydliga skrivningarna i skollagen om ”annan objektiv grund”. Det är just där det kan råda osäkerhet. I övrigt är allting glasklart. Hade man förtydligat detta redan i lagtexten hade det räckt att läsa skollagen och i värsta fall regeringens proposition, eller sammanfattningen av den. Då skulle man ha sluppit allt detta med stödmaterial. Det skulle vara en mer rationell ordning, tycker i alla fall vi.

I detta anförande instämde Stefan Jakobsson (SD).

Anf. 46 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Åhörare – eller snarare ni som lyssnar där hemma – och riksdagskollegor!

Jag minns när jag gick på gymnasiet i en skola som heter Haraldsbogymnasiet i Falu kommun och det en dag gick ut information till eleverna om att ett ytterst nationalistiskt parti med, för att vara tydlig, medlemmar med nazistisk koppling skulle besöka vår skola och hade fått tillstånd till det av rektorn. Rektorn i sin tur hänvisade till att gymnasiechefen hade sagt att detta måste godkännas.

Det vi elever gjorde var att försöka förtydliga den lagstiftning som redan fanns och som kunde utnyttjas för att hålla organisationer utanför om deras budskap strider mot skolans värderingar och det skolan ska arbeta för. Men som svar fick jag från gymnasiechefen att detta är det bästa med demokratin – att idéer får stötas och blötas.

Visserligen är det så; jag tror att alla här inne håller med om att det är viktigt med ett öppet debattklimat där idéer stöts och blöts. Samtidigt är skolan inte vilken offentlig plats som helst. Det är ingen offentlig plats. Skolan har att följa skollagen och en rad andra lagstiftningar samt läroplanen. Enligt mig måste också de besök som görs på skolan stämma överens med dessa lagar och läroplaner.

Regeringen föreslår nu i propositionen ett förtydligande av skollagen angående politisk information i skolan. Vänsterpartiet håller med om vikten av att detta finns tydligt reglerat och stöder därför förslaget till lagtext. I propositionen nämner regeringen även att berörda myndigheter bör uppdatera och se över sina stödmaterial. På den punkten vill vi göra ett tillägg.

Det är ganska många av de ungdomar som nu går i skolan som kommer att vara förstagångsväljare i nästa års val. I Skolverkets stödmaterial understryks vikten av att elever får tillgång till politisk information, och det finns flera handfasta tips till rektorer om hur skolor kan agera för att säkerställa att elever deltar i det demokratiska samtalet. Vi saknar dock ett perspektiv, och det är de politiska ungdomsförbundens.

I stödmaterial ges till exempel rådet att skolorna kan avgränsa den politiska informationen till en dag. Bland er som har varit ute på skolor och haft debatter, speciellt inför ett val, är det ganska allmänt känt att många skolor lägger debatterna under samma dag. Det gör det svårt för en rad ungdomsförbund och partier att delta i det politiska samtalet. Vi tycker att detta är en olycklig konsekvens av Skolverkets stödmaterial. Valdagen nästa år ligger dessutom en kort tid efter skolstarten. Därför är det viktigt att i den mån det är möjligt ge alla elever likvärdig möjlighet att ta del av det politiska samtalet och av politiken.

Den information som går ut till skolorna skulle tjäna på att även utifrån ungdomsförbundens perspektiv lyfta fram för- och nackdelar med olika sätt att möjliggöra elevers tillgång till politisk information. Regeringen bör därför uppmana berörda myndigheter att inför uppdateringen av stödmaterial föra en dialog med de politiska ungdomsförbunden. Detta menar vi att riksdagen bör ställa sig bakom, och med det vill jag yrka bifall till min och Vänsterpartiets reservation.

Utöver denna lagstiftning samt skärpningen och förtydligandet av den får vi dock inte glömma bort en sak, nämligen att det som sagt finns en rad andra lagstiftningar – bland annat den befintliga skollagen – som reglerar vad som får och inte får förekomma i skolan.

I skollagens 1 kap. 5 § står det att utbildningen ska utformas ”i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor”.

Om diskriminering som kan drabba enskild elev står det: ”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla tendenser till diskriminering eller kränkande behandling ska aktivt motverkas.”

Sverige har dessutom en lag som förbjuder hets mot folkgrupp. Hets mot folkgrupp är ett hatbrott som kan innebära att sprida hat och missaktning mot en eller flera utpekade grupper. Enligt den svenska lagen, brottsbalken 16 kap. 8 §, är hets mot folkgrupp att ”uppsåtligen, i uttalande eller i annat meddelande som sprids, hota eller uttrycka missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt ursprung, etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning”.

Det som hände när vi fick besök av den nazistiska organisationen var att många av eleverna blev utsatta för hets mot folkgrupp verbalt. Det var också väldigt nära fysisk hets. Inte en enda person ställdes till svars för det eleverna utsattes för. Det är alltså viktigt att koppla ihop den befintliga lagstiftning som finns såväl i brottsbalken som i skollagen med den nya uppdateringen av skollagen och de råd Skolverket kommer att gå ut med.

I situationer där personal och elever i förskola och skola blir utsatta för främlingsfientlighet och rasism ska även arbetsmiljölagen användas. Den är också relevant, enligt Skolverket självt.

Med det sagt vill jag säga att jag är glad att regeringen har förtydligat lagstiftningen men att jag tror att mycket mer behöver göras ute på skolorna speciellt under nästa år, när det kommer att finnas krafter som vill ta sig in i skolan och vars uppfattning om demokratin strider helt och hållet mot skolans läroplan och våra lagar.

Anf. 47 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Fru talman! Också jag är väldigt glad över att regeringen har lagt fram denna proposition, som är ett förtydligande av hur politiska partier kan bjudas in i skolan. Nuvarande lagstiftning uppfattas som otydlig, och ibland kan det vara lättare att inte bjuda in alls än att vara osäker på om man gör rätt eller fel som rektor. Detta har lett till olika tolkningar i relation till skolans demokratiuppdrag, och i vissa fall har osäkerheten gjort att rektorer inte ens har vågat bjuda in politiska partier.

Det är viktigt att unga i dag får en chans att syna politiken på nära håll. När vi lever i en samtid med så mycket tveksamma källor är det bra om politiska partier kan bjudas in i skolorna. Det förtydligas också att det är rektorn eller den rektorn delegerar till som beslutar om, när och hur politiska partier ska bjudas in. Förslaget innebär att rektorn kan begränsa inbjudan till demokratiskt valda partier som sitter i riksdag, fullmäktige, landsting, region eller Europaparlamentet. Rektorn kan också göra ett annat urval på objektiva grunder.

Jag tycker liksom Daniel att det är viktigt att påpeka att skolan inte är en allmän plats. De politiska partierna ska bjudas in utifrån skolans lärandeuppdrag och demokratiuppdrag. Att elever ska inhämta och utveckla både kunskaper och värden framgår av skollagen och läroplanerna för varje skolform.

Ett sätt att beskriva det demokratiska uppdraget är att använda begreppet ”om, genom och för”. Eleverna ska lära sig *om* demokrati och mänskliga rättigheter. De ska lära sig *genom* att grundläggande demokratiska värderingar och respekten för mänskliga rättigheter genomsyrar skolans läromiljö. Målet är att de ska utveckla förmågor *för* att som samhällsmedborgare kunna verka aktivt i demokratin. Politisk information i skolan ska inte ses som något fristående moment utan som en integrerad del av undervisningen och utbildningen – en pusselbit i ett större sammanhang.

Fru talman! Det finns en bred politisk majoritet bakom denna proposition, men det finns ändå en reservation som jag helt kort tänkte säga någonting om. Det gäller det som SD framfört rörande den objektiva grunden.

Den objektiva grunden är ju en självklarhet i skolan, men den förtydligas nu. Man får tydliga exempel på hur man kan förhålla sig till den. Det andra stycket i lagtexten är en upplysningsbestämmelse och en signal till rektorerna, som egentligen inte är riktigt nödvändig då det som anges i bestämmelsen följer direkt av regeringsformen. Men regeringen anser ändå att bestämmelsen och texten förtydligar skollagen och därmed har ett syfte.

Jag vill betona att det är rektor och lärare som är bäst lämpade att bedöma om och hur politisk information ska byggas in i utbildningen. Rektorer och lärare hanterar dagligen situationer och information i undervisningen som ställer höga krav på saklighet och opartiskhet. Det finns inget som tyder på att de inte skulle kunna klara av samma uppgift i förhållande till politisk information i skolan.

Fru talman! Jag tror att vi är många här i kammaren som har erfarenhet av våra ungdomsförbund, som har drivit på för att förtydliga lagen. Tack för det, ungdomsförbunden!

Inför den här debatten frågade jag en ung person hemifrån: Varför är detta viktigt på riktigt? Han svarade så här: För oss unga är det viktigt att politisk information är tillgänglig i skolan. Det ger oss en riktig chans att påverka och förändra samhället.

När jag var aktiv i SSU värvade vi en kille i skolan som kom från en ganska trasig bakgrund. I sitt hemland hamnade han i ett nazistiskt gäng, men här i Sverige gav SSU honom ett alternativ. Hade vi inte fått möjligheten att bjuda in honom i vår politiska gemenskap genom skolkampanjer hade han nog dragit sig tillbaka till att omfatta hatiska idéer. Politisk information kan på så sätt bli en öppning, inte bara för att få påverka politiken utan också för att hitta en tryggare gemenskap. Det var Felix. Tack, Felix!

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag!
(Applåder)

Anf. 48 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! Jag tror att vi är många ledamöter som har börjat vår politiska bana genom att vara ute med partiets ungdomsförbund och informera i skolan. Vi har insett hur oerhört viktigt detta uppdrag är. Vi vet att okunskapen är stor, både om politik och om demokratin, liksom när det gäller förståelsen för att ta debatten, diskussionen och kampen varje dag för att få människor att inse hur viktigt det är att engagera sig politiskt. Det kan vi bäst råda bot på genom att tidigt nå våra elever.

Jag tror att vi alla kan intyga att uppmärksamheten hos en del elever ibland kan falla, kanske på kemilektionen eller på religionskunskapslektionen, men nästan aldrig när det gäller politik. Jag skulle till och med vilja gå så långt som att säga att kunskapstörsten är ganska stor. Det ser vi inte minst på alla skolklasser som besöker riksdagen varje vecka.

När jag var ute på 70- och 80-talen fanns det problem. Det var på den ena politiska kanten. De senaste åren har vi upplevt problem på den andra politiska kanten. Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi stöder rektorerna i deras viktiga jobb, men de har också fått förtroendet att leda en viktig arbetsplats, med många lärare och väldigt många elever.

Jag hade tänkt säga något om det inlägg som hölls av Sverigedemokraternas representant här. Jag tycker dock att han har visat bristande respekt

för oss och kammaren genom att lämna debatten innan den är slut. Det är lite tråkigt.

Jag ska inte lägga till så mycket, annat än att jag har förtroende för våra rektorer. Jag vill också betona att även Alliansen inser att det då och då kommer en god proposition från regeringen. Då ska man naturligtvis ställa sig bakom den och stödja den, och det gör vi i det här fallet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ulrika Carlsson i Skövde (C), Christer Nylander (L) och Annika Eclund (KD).

Anf. 49 ELISABET KNUTSSON (MP):

Fru talman! Att vara ung innebär att man blir tvungen att fatta beslut om frågor och saker som man aldrig tidigare konfronterats med. Inte minst i skolan kommer valen i en strid ström. Det är val av skola och språk, och högre upp i åldrarna ska man välja rätt gymnasium. Alla dessa val kommer att forma elevernas hela liv på ett eller annat sätt.

Förhoppningsvis finns det personer runt eleverna som kan vägleda och stötta i dessa val. Det kan vara föräldrar, lärare, en förebild och förhoppningsvis en SYV. Under åren i skolan har det oftast också varit möjligt att komma ut på olika arbetsplatser för att bilda sig en uppfattning om vilka val som krävs och om hur samhället fungerar.

För att kunna fatta ett välgrundat beslut om vem som ska få ens röst vid ett val behövs information, inte minst för dem som ska gå till valurnorna för första gången i sitt liv. Det vi debatterar i dag är hur den informationen kan förmedlas i skolorna. Det är ingen enkel fråga. Därför tillsatte regeringen en utredning, som nu har presenterat sitt förslag. Utifrån detta lägger vi nu fram ett betänkande, som innebär ett förtydligande om handhavandet kring politisk information i skolan.

Fru talman! Demokrati kan inte tas för givet. Varje dag måste demokratin värnas och återerövas.

Att skolan ska ha en objektiv hållning är såklart en självklarhet. Det är också bra om skolan välkomnar och uppmuntrar att politiska partier kommer till eleverna och till skolan, där man tar till vara de möjligheter som denna samverkan kan medföra.

Det är viktigt att skolan, oavsett huvudman, behandlar alla partier objektivt lika. Genom en ändring i regeringsformen klargörs att objektivitetsprincipen gäller även för fristående skolor, vilket innebär att även fristående skolor måste behandla politiska partier lika.

Ansvar för processen ligger på rektor eller hos den eller dem som rektor delegerat frågan till. Att rektor nu får denna status gör det tydligt att det är hen som tar det slutgiltiga beslutet om hur den politiska informationen ska förmedlas. Man kan genom detta förhindra bråk och oro, som varit problem när främlingsfientliga och antidemokratiska grupper har visat sitt missnöje.

Fru talman! Demokrati kan som sagt inte tas för givet. Varje dag måste den värnas. Ett av de grundläggande villkoren för en levande demokrati är den enskildes möjlighet att göra sin röst hörd, bland annat i de val som här i Sverige hålls vart fjärde år.

Att ge varje ung person möjlighet att bilda sig en uppfattning i olika sakfrågor är egentligen det som hela skolgången går ut på. Undan för undan, skolår för skolår, får eleven fler och fler redskap för att fatta väl överlagda beslut. Detta är en pusselbit till.

Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 50 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! Vi i konstitutionsutskottet fick möjlighet att yttra oss över utbildningsutskottets betänkande nr 6, om politisk information i skolan, då det berör frågor om regeringsform och grundlagar om yttrande- och tryckfrihet. Vi har i sak inget att anföra utan välkomnar dessa förtydliganden eller vägledningar till våra rektorer om hur man ska förhålla sig till partier som på olika sätt vill berätta om sina ideologier och samhällsidéer för våra elever.

Det står i 1 kap. 2 § regeringsformen: Det allmänna ska verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden. Det handlar om att kunna förmedla och förankra respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar. Detta är jätteviktigt för våra medborgare, oberoende av ålder. Framför allt när man börjar närma sig vuxen ålder och fortfarande är ungdom och kanske står inför sitt första val är det viktigt att kunna göra dessa avvägningar.

Vi är alla, fru talman, självklart väldigt måna om att vårt demokratiska styre ska få en återväxt av nya bärare av demokrati och folkliga företrädare. Jag tror att vi alla här i kammaren, när vi har varit i samtal med rektorer och andra företrädare inom skolväsendet, har råkat ut för situationer där de har tvekat, skulle jag säga. Jag vet inte om jag skulle vilja uttrycka det som rädsla. Men de har tvekat inför vilka de vill ge tillträde till skolor för att ge information.

Vi ska inte ställa våra rektorer i den situationen. De ska inte tveka så till den milda grad att de inte tillåter några partier alls. Då går faktiskt våra ungdomar miste om väldigt viktig information för egna ställningstaganden.

Fru talman! Jag ska säga några ord om de reservationer som har lyfts fram av Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna, för det har lyfts fram likalydande reservationer i konstitutionsutskottet.

Jag har förståelse för att partierna har olika storlekar och olika möjligheter att närvara på många ställen samtidigt. Det beror på vilket parti det är och vilken storlek det är. Jag har full förståelse för det. Dock resonerar vi som så i konstitutionsutskottet att det snarare är en fråga för rektorskonferenser och skolledare att prata sig samman om detta. Det är absolut en faktor. Men det är inte en fråga för lagstiftning. Av den anledningen har vi avslagit detta även i konstitutionsutskottet.

Sverigedemokraternas – jag riktar mig till hela gruppen och inte till enskilda personer i debatten – ifrågasättande av objektiviteten gör mig där emot väldigt upprörd. Jag skulle helst vilja att de var här och bad våra rektorskollegor runt om i landet om ursäkt för att de inte har större förtroende för rektorernas goda omdöme när det gäller att avgöra vad som är objektivitet i detta. Vi ska inte gå in och detaljstyra rektorernas arbete genom lagstiftning på det sättet. Detta är såklart en tøjbarhet för rektorernas goda omdöme. Vi har gott om dem runt om i landet. Den saken är klar.

Från konstitutionsutskottets sida har vi tillstyrkt förslaget i detta betänkande och yrkat avslag på de reservationer som har lagts fram.
(Applåder)

Prot. 2017/18:31
15 november

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 13 Skolstart vid sex års ålder

*Skolstart vid
sex års ålder*

Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU7
Skolstart vid sex års ålder (prop. 2017/18:9)
föredrogs.

Anf. 51 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag tänkte börja med lite historia kring förskoleklassen och varför vi har landat i att det finns anledning att se över förskoleklassens ställning.

Det har gjorts flera utvärderingar som bland annat visar att förskoleklassen i dag har en ganska otidlig ställning. På vissa håll saknas fokus på kunskapsutveckling helt. På andra håll är man betydligt bättre på att ta till vara och utnyttja tiden för att utveckla sexåringarnas kunskaper.

Grundskoleutredningen, som kom 2015, påpekade att det är väldigt stora skillnader mellan olika förskoleklasser. Det är en bristande likvärdighet. Att det ska vara likvärdigt över landet är någonting som vi alla här inne håller högt. Skolinspektionen gjorde också en utvärdering 2015. Den visade att i tre av fyra förskoleklasser fanns det ingen planering eller uppföljning av undervisningen, och det saknades ett pedagogiskt samarbete mellan lärare i förskoleklass och lärare i grundskola. Våra sexåringar får helt enkelt inte samma förutsättningar överallt i landet.

Alliansregeringen tillsatte en utredning i mars 2014. Uppdraget var att ta fram förslag om hur en tioårig grundskola med obligatorisk start för sexåringar lämpligast skulle kunna införas. Det kompletterades med direktiv kring att ta fram förslag på hur en kompletterande utbildning för förskollärare som jobbar med sexåringar skulle kunna se ut.

Men denna regering ändrade direktiven till utredningen och detaljstyrde den, får jag väl lov att säga. Man sa att förskoleklassen skulle bevaras, och man tog bort direktiven om en anpassad utbildning för förskollärarna.

Jag måste faktiskt erkänna att jag har väldigt svårt att förstå varför man gjorde dessa förändringar. Varför lät man inte utredningen ha sin gång? Varför tog man inte en diskussion och en remissomgång kring ett förslag om en tioårig grundskola? Man hade kunnat ha kvar förskoleklassen, eller man hade kunnat göra om det till ett fyraårigt lågstadium. Det var ett öppet direktiv. Dessutom fanns det med någonting viktigt, nämligen en kompletterande utbildning, så att de som jobbar med sexåringar verkligen har den kompetens som behövs.

Av detta blev intet. Jag har fortfarande svårt att förstå varför, för det förslag som nu ligger på riksdagen bord innebär ingen större förändring för någon.

I dag går 97,8 procent av alla sexåringar i förskoleklass, enligt Skolverket. Det innebär att det är 2,2 procent av sexåringarna som skulle omfattas av denna förändring. Själva förskoleklassen i sig förändras inte. Det enda jag kan se är möjligtvis det som någon lärare har uttryckt: att det underlättar lärarnas planering när sexåringarna inte är borta. Föräldrar kan ju i dag ta ledigt för sexåringarna lite när som helst i och med att detta inte är obligatoriskt. Men hur stor påverkan får det egentligen för den enskilda sexåringen?

Det finns som sagt inget förtydligt uppdrag och ingen fortbildning. Dessutom innebär förslaget att man har struntat i det tillkännagivande som riksdagen har fattat beslut om. Det finns en majoritet för en tioårig grundskola här. Det är något som regeringen har valt att strunta i. I tillkännagivandet finns också kravet på att ta fram ett förslag om fortbildning. Det har man också struntat i.

Fru talman! Alliansens utgångspunkt är att sexåringarnas första tid i skolan ska präglas av mer lärande. Sexåringar är väldigt vetgiriga. De allra flesta ser fram emot att börja skolan och lära sig läsa och skriva, inte minst. Förskoleklassen, som håller en ojämn kvalitet, innebär onödiga övergångar. Den har på många ställen blivit en isolerad ö. Det finns ingen anledning att ha den kvar. Dessutom är det oerhört viktigt att de som ska jobba med sexåringarna har rätt kompetens. De behöver kunna läs- och skrivinläring ordentligt. Det är där man lägger grunden.

All forskning pekar på att tidigt stöd i skolan är det som gör störst skillnad. Därför vill vi att sexåringarna ska få mer och bättre kunskaper i att läsa och skriva och att de ska mötas av lärare som har kompetens att lära dem läsa och skriva.

Förskoleklassen har på en del ställen en inriktning på lek och på lite mer ostrukturerad undervisning. På andra ställen finns det verksamheter som är mer skollika, där man fokuserar på att läsa och skriva. Men likvärdigheten brister. Det är något som flera utvärderingar och utredningar visar. Så kan vi helt enkelt inte ha det. Det som händer är att den värdefulla tiden går förlorad. Man gör inte det bästa möjliga av året i förskoleklassen.

I den nya årskurs 1, som Alliansen vill se, kommer det att vara mer fokus på grundläggande läs-, skriv- och räkneinläring. Till skillnad från hur det är i förskoleklassen ska den omfattas av kunskapsmål. Vi vill att de lärare som arbetar här ska ha den kompetens som behövs, oavsett vad de har för tidigare examen. Det behövs en kartläggning. Vad är det för kompetens som finns i förskoleklassen? Hur behöver vi utveckla den? Det gäller oavsett vilken lärarutbildning man har gått.

Fru talman! Det är inte bara vi i Alliansen som är kritiska till det här förslaget. Lärarnas Riksförbund, Svenskt Näringsliv och även Nacka kommun avstyrker förslaget och förordar i stället att man ska göra lågstadiet fyraårigt och att man börjar i årskurs 1 som sexåring. Enligt Lärarnas Riksförbund skulle det innebära en sammanhållen grundskola med tydligare progression och fokus på kunskapsutveckling. De anser också att det är viktigt att man ser till att det är rätt behörighet, att man har läs- och skrivinläring i sin examen när man ska börja jobba i den nya årskurs 1.

Så sent som igår var det en debattartikel från tre forskare på Mälardalens högskola som har jobbat med övergångar mellan förskola, förskoleklass och skola. De har tittat på detta i tio års tid, och de säger bland annat att aktiviteter och undervisning i förskoleklass på flera sätt karaktäriseras

av väntan och förberedelser inför att bli skolelev men med relativt lite fokus på lärande. De anser att det är minst 20 år för sent att reparera det som förskoleklassen har blivit, utan det vore bättre att göra lågstadiet fyraårigt så att man börjar med läs- och skrivinläring och att eleverna möts av lärare med rätt kompetens.

Vi vill alla här inne att barnen ska få en bra start i skolan och att lågstadiet rustar eleverna med de kunskaper de behöver för att klara skolan i högre årskurser. Genom att göra lågstadiet fyraårigt och se till att lärarna har rätt kompetens skulle förutsättningarna för detta vara mycket bättre än i dag. Att göra förskoleklassen obligatorisk får väldigt liten påverkan, och det är för mig svårt att förstå regeringens hantering av både utredning och förslag. Jag yrkar därför bifall till reservationerna 1 och 2 från Alliansen. (Applåder)

Anf. 52 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Fru talman! Vi är här för att debattera skolstart från sex års ålder. Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation 3.

Äntligen, fru talman! Det här har ju varit en käpphäst sedan Sverigedemokraterna klev in i riksdagshuset. Äntligen börjar vi ta ett steg i rätt riktning!

Är det hela vägen fram? Är det här fullt komplett så att vi kan vara hundra procent nöjda? Nej, tyvärr. Det finns mer att önska, men grunden är nu lagd för att vi ska få en obligatorisk skolgång för Sveriges sexåringar, och det är positivt. Att Sverigedemokraterna hellre hade haft en läroplikt än skolplikt kanske är en annan debatt som vi får ta en annan dag. Men det hade nog varit bättre.

För att undvika att fastna i författningsförändringar, fru talman, är det enklaste för att få igenom förändringen att låta förskoleklassen kvarstå i nuvarande form. Med det sagt kommer Sverigedemokraterna absolut inte att sluta driva frågan om en förändrad läroplan. Senast 2016 gjordes en klar förbättring av läroplanen för förskoleklassen. Men om förskoleklassen blir obligatorisk och mer en del av grundskolan bör även en korrigerande läroplan vara given.

Kostnadsfria måltider och skolskjutsar är ett viktigt moment om skolformen blir obligatorisk. Det har regeringen i det här fallet tillgodosett, vilket är mycket bra.

Skolan har de senaste 30 åren totalt sönderreformerats. Därför bör alla nya steg tas med försiktighet och genomföras på ett klokt och sansat sätt. Jag har själv som lärare upplevt detta under 15 år när jag stod och såg alla dessa reformer genomföras, många gånger tyvärr inte på ett bra sätt.

Vi anser att obligatorisk förskoleklass är ett sådant steg som kan tas utan att riva upp allting med rötterna. Det uppfyller de krav som vi hade i vår motion 2017/18:1062 som säger att ”förskoleklassen ska bli en obligatorisk del av grundskolan som därmed blir tioårig”.

Fru talman! I en tid av hög lärarflykt och dåliga studieresultat behöver vi ägna energi åt det som är skolans verkliga problem. De verkliga problemen i skolan i dag är att det tyvärr på många ställen råder en arbetsmiljö som varken elever eller lärare vill gå till, en arbetsmiljö som är totalt osäker. Nyligen, för en vecka sedan, blev en kvinnlig lärare så hårt sparkad i magen att hon fick missfall. Vi ska inte ägna tid, som i dag, åt att bråka

om småsaker i den svenska skolan, utan vi ska ägna tid åt att titta på vad vi kan göra.

Sverigedemokraterna har föreslagit jourklass. Vi har föreslagit plikt-skola för de elever som över huvud taget inte ska vara i skolan, alltså de som är föremål för förundersökning och har befunnits skyldiga. Vi har också föreslagit en karriärstege värd namnet för lärarna – Singapore-modellen – där lärare lyfter lärare.

Förstelärarsystemet var en bra tanke, men det föll tyvärr helt fel ut. Jag skulle kunna elaborera lite mer, men kortfattat kan vi säga att jag har haft samtal med två lärare som inte var sverigedemokrater i början av samtalet. Efter 40 minuters samtal hade de dock landat i vi hade hamnat helt rätt. I dag går nämligen inte rektorerna in i klassrummet. Jag har träffat lärare på skolor där en rektor aldrig någonsin under 40 år har varit inne och tittat på en lektion som en lärare har haft. Hur ska rektor då kunna sätta löner?

Vi saknar också kringpersonal. Kommunen har tyvärr använt dem som budgetregulatorer sedan 1991. Här finns ett statligt huvudmannaskap som jag vet att åtminstone två partier till här i riksdagen har tittat på och tycker är ett klokt genomförande. Vi kan inte hålla på som vi gör i dag när lärare inte får vara lärare. Det är viktiga saker att diskutera.

Låt oss nu genomföra det här steget sansat så att Sveriges lärare får arbeta på och långsiktigt bara vara lärare, fru talman. Låt oss ägna tid åt att ta fram lösningar som gör att Sveriges lärare orkar vara bra lärare.

Anf. 53 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Det är en viktig fråga som vi diskuterar och debatterar här i dag – skolstart vid sex års ålder. Jag kan bara beklaga att utbildningsministern själv inte deltar i debatten. Det tror jag skulle ha kunnat klargöra en del ställningstaganden och svarat på en del frågor om det som vi från allianspartierna undrar över, till exempel varför man inte har lyssnat mer både på profession och forskning och det förslag som har funnits sedan tidigare.

Som har sagts tidigare i debatten tror jag att vi alla är överens om att alla barn har rätt till en riktigt bra skola och att alla barn har rätt till en riktigt bra skolstart. Även jag vill därför referera till den artikel som Maria Stockhaus nämnde av tre forskare – en professor och två docenter – vid Mälardalens högskola. Vi kunde läsa den i Svenska Dagbladet igår, och rubriken var "Låt barnen slippa börja skolan två gånger".

Det är just det som är en stor del av frågeställningen: Varför ska man börja skolan två gånger? Varför ska man göra en ettårig obligatorisk utbildningsform på det sätt som man gör i det här förslaget? Förskoleklassen, säger forskarna, har inte blivit som det var tänkt, och då kan vi inte fortsätta lappa och laga utan måste tänka om.

Jag skulle vilja citera ett kort stycke ur artikeln: "Vår forskargrupp vid Mälardalens högskola som under de senaste tio åren undersökt övergången mellan skolformerna förskola, förskoleklass och skola menar att tjugo år med förskoleklass får vara nog. Förskoleklassen bör avskaffas för att i stället låta barnen börja grundskolan vid sex års ålder."

Jag tycker att det vore oerhört relevant att få höra ministrarnas syn på det som forskarna säger att man har följt under tio år och vad det är som gör att regeringen lägger fram ett annat förslag på riksdagens bord.

Alliansen tillsatte en utredning, med öppna direktiv, om möjligheten till en tioårig grundskola. Varför regeringen ändrade direktiven hade det också varit trevligt med en förklaring till och ett svar på. Det finns flera tillkännagivanden om tioårig grundskola i den här riksdagen, och vi från allianspartierna anser inte att den här propositionen kan anses vara ett svar på dessa tillkännagivanden, även om regeringen skriver det i propositionen.

Sverigedemokraternas representant Stefan Jakobsson säger att man nu har ändrat sig och tycker att det här ändå är en ganska bra form. Varför Sverigedemokraterna inte lyssnar på det som forskarna säger förstår jag inte heller, även om Sverigedemokraterna tycker att man behöver tillföra förskolans läroplan något som man kallar ”rudimentär språkbehandling och räknefärdighet”. Detta får åtminstone mig att fundera över om Sverigedemokraterna ens har läst förskoleklassens nuvarande läroplan, där ju språk och olika former av matematiska färdigheter faktiskt är en viktig del.

Regeringsföreträdarna kommer givetvis att berätta om förslagets förträfflighet lite senare i debatten, men jag är ändå förvånad över att man inte lyssnar mer på forskarna.

Låt mig redan nu också göra klart att det finns många verksamheter, många förskoleklasser, ute i den svenska skolan som fungerar alldeles utmärkt. Men att inte alla förskoleklasser får den tydlighet som de skulle behöva är ju en del av problemet.

Flera från riksdagens utbildningsutskott deltog igår i en debatt om likvärdighetsagendan som ett antal fackförbund står bakom, och just när det gäller frågan om likvärdighet och alla barns möjlighet att börja skolan vid sex års ålder handlar det väl om att skapa bästa möjliga förutsättningar för lärande och kunskap.

De som inte tillhör de politiska partierna, eller som kanske bara delvis gör det, slog också senare i debatten fast att det viktigaste när det gäller likvärdighet handlar om att alla elever ska få möjligheter att ha höga förväntningar och att skaffa sig goda kunskaper. Det är därför oerhört viktigt att det finns rätt kompetens hos den personal som möter sexåringen i förskoleklassen.

Vad är då rätt kompetens? Där hade vi från allianspartierna förslag på att koppla detta till utredningar för att ta fram det på ett bra sätt men också på att satsa resurser på kompetensutveckling så att man tar detta på allvar: att kunna möta varje sexåring på den nivå som han eller hon de facto befinner sig.

Därför vore det bra om man i dag besinnade sig och funderade på om det ändå inte vore ganska bra att yrka bifall till Alliansens två reservationer, 1 och 2.

När det handlar om en så viktig fråga som detta förstår jag inte varför man säger att man lägger en god grund när man gör någonting halvdant. Varför inte göra rätt från början?

Nu ska jag bli lite personlig och berätta om hur vi har försökt att göra rätt från början. Vi är flera stycken som har erfarenhet från det svenska skolväsendet. När förskoleklassen infördes, fru talman, i Skövde för ganska många år sedan införde man tioårig grundskola. Alla barn hade rätt till skolskjuts, alla barn hade rätt till fria skolmåltider och alla barn hade rätt till ett tidigt stöd. Man höll ut i ganska många år, men man fick hela tiden påpekanden från Skolverket om att vi inte har tioårig grundskola i Sverige.

Därför kan man inte kalla det för tioårig grundskola, och man kan inte ge de förmåner som man gav i Skövde under denna tid.

Jag skulle ha hoppats att vi i riksdagen kunde ha fattat beslut och sagt: Det är en viktig del att se att man börjar grundskolan vid *ett* tillfälle. Skolstart vid sex års ålder betyder inte att man behöver börja två gånger, utan det betyder att man börjar skolan.

Maria Stockhaus från Moderaterna, som är ett annat alliansparti, belyste vikten av en så pass angelägen reform som detta handlar om. Mina efterträdare på talarlistan från andra allianspartier kommer säkert också att belysa detta i debatten. Tioårig grundskola är inget man slarvar bort genom att göra förskoleklassen obligatorisk. Det är någonting man gör för alla barns rätt till en likvärdig skola och möjligheten att lära sig. Därför borde Alliansens förslag om en tioårig grundskola med allt vad det innebär vara det som riksdagen fattar beslut om.

Jag vill än en gång yrka bifall till reservation 1 och 2.
(Applåder)

Anf. 54 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Man blir imponerad av utbildningsministerns ödmjukhet. Här startas en ny obligatorisk skolform, och då skulle man kunna tänka sig att en minister vore så stolt över detta att han bjöd på tårta, gick i parad Drottninggatan fram eller åtminstone deltog i debatten. Men det gör inte utbildningsminister Fridolin, och det tycker jag är beklagligt.

Detta är ett ganska viktigt besked och ett viktigt beslut. Det går inte så långt som jag och allianspartierna skulle vilja, men det är ändå viktigt. När man inför en ny obligatorisk skolform tycker jag att utbildningsministern ska fira detta. Nu har man visserligen andra viktiga, skickliga och kunniga företrädare här i debatten, men jag tycker ändå att det skulle vara rimligt just för symbolvärdet om utbildningsministern firade att man har en ny obligatorisk skolform.

Men kanske speglar detta ändå den tveksamhet som regeringen känner. Det här ska handla om att eleverna lär sig mer, men inte för mycket mer. De ska börja skolan tidigare, men inte riktigt börja. Man ska ha en skola för sexåringar, men det ska inte vara en riktig skola. Eleverna ska lära sig att läsa tidigare, men inte jättemycket tidigare, och de ska inte läsa alldeles för mycket. De ska få stöd tidigare, men de ska inte få det så som man får det i grundskolan, utan det ska vara *nästan* stöd tidigare.

Det skulle vara spännande att se humorgänget Grottesco göra en parodi på detta, för det visar rätt mycket av den tvehågsenhet som regeringen har på punkt efter punkt inom skolpolitiken. Man vill lite grann, men man orkar inte hela vägen fram eller, om Jane Austen skulle skriva en roman om detta: Man inser att man borde göra någonting. Förnuftet är där, men känslan säger någonting annat.

Fru talman! Jag träffade mamman till en kille som just hade fyllt fem år. Hon berättade för mig att han hade en enda önskan på sin femårsdag: att han skulle få en present i form av en läxa. Nu hör jag att man ryser till på den rödgröna bänken och skakar på huvudet så att det hörs ända hit. Men rätt många unga människor och barn längtar faktiskt efter skolan, och läxa och kunskapsinhämtning är på något sätt det som symboliserar skolan.

Jag tycker att vi har en skyldighet och ett ansvar att fånga upp denna längtan efter kunskap. Vi måste se att dessa tidiga år är viktiga i en ung människas kunskapsutveckling. Vi måste se hur mycket man lär sig då, hur mycket som händer i hjärnan och hur mycket erfarenhet man skaffar sig under de här viktiga åren.

Från vår sida ska vi då fundera på hur man ser till att få ett skolsystem som fångar upp denna längtan efter kunskap. Man ska ta vara på den i stället för att visa upp den tvehågsenhet som nu präglar politiken – egentligen av flera skäl. Det viktigaste är att vi behöver mer kunskap i Sverige. Vi måste se till att var och en som går i svensk skola och närmar sig svensk skola har så mycket kunskap som möjligt och så tidigt som möjligt får lära sig grundläggande färdigheter som att läsa, skriva och räkna.

Det handlar också om perspektivet social rörlighet. Ju tidigare vi ser till att fler lär sig mer, desto mer ökar vi likvärdigheten i svensk skola och desto mindre viktig blir föräldrarnas bakgrund. För att öka den sociala rörligheten är det otroligt viktigt att förskoleklassen inte blir en obligatorisk skolform utan i stället blir årskurs 1 i en tioårig grundskola. Då får man tydligare kunskapsfokus och ett tidigare stöd, och eleverna får kraftigare verktyg för att hävda sin egen rätt till stöd för kunskapsutvecklingen.

Jag tycker att det som regeringen nu lägger fram är en kompromiss som visar på tvehågsenhet och som visar att regeringen inte riktigt har tagit varningarna på allvar – de varningar som säger att förskoleklassen ser väldigt skiftande ut runt om i landet. På en del håll är det nästan, som Ulrika Carlsson tidigare var inne på, en tioårig grundskola. Där har man integrerat förskoleklassen med ettan och tvåan i en F2:a, med ettan, tvåan och trean i en F3:a eller med ettan i en F1:a. På andra håll är förskoleklassen något helt annat, där man inte har det tydliga kunskapsfokus som man skulle kunna ha.

Fru talman! Förutom när det gäller kunskapssynen och rätten till stöd ser vi ett svek där man inte fullföljer de tillkännagivanden som finns om fortbildning för dem som jobba med sexåringarna.

Fru talman! Jag tycker också att det är beklagligt att Sverigedemokraterna faller i denna fälla. De säger att de har motioner, krav och förslag om att de skulle vilja ha en tioårig grundskola. Men när de väl har chansen att stötta de förslag som finns från Alliansen om en tioårig grundskola orkar de bara med det i ett par tre eller fyra tillkännagivanden, eller hur många det nu kan vara som vi har haft tillsammans. Sedan faller de till föga och släpper igenom regeringens kompromiss. Det tycker jag är sorgligt. Det är sorgligt för Sverige, men det är framför allt sorgligt för de sexåringar som i stället för att börja i en tioårig grundskola nu får börja i en obligatorisk förskoleklass.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till Alliansens reservationer 1 och 2.
(Applåder)

Anf. 55 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Eftersom jag blev apostroferad kan jag inte låta bli att komma upp och ta en liten debatt med Christer.

I detta fall tror jag att jag får förklara lite tydligare för svenska folket hur detta har gått till. Har vi sverigedemokrater alltid stått bakom exakt samma linje som Alliansen har gjort? Svar nej. Men när vi fick den första

SOU:n låg den och seglade långt ute på havet jämfört med var vi andra partier stod någonstans. Sverigedemokraterna anser att vi står i mitten, och vi hade Alliansen lite till höger om oss. Så landade vi i beskedet, fru talman, att gå ut och göra ett tillkännagivande för att kalla in skeppet i hamn. När sedan processen har rullat på under tiden har regeringens förslag landat bättre och närmare Sverigedemokraterna än Alliansens förslag.

I Sverigedemokraternas fall, fru talman, är vi pragmatiska politiker. För mig som lärare är det viktigare att vi får saker och ting genomförda än att vi skjuter på detta ytterligare en tid framåt. Av den anledningen vill jag alltså bara förtydliga att vi ställde oss bakom tillkännagivandet från början för att kalla in skeppet i hamn. Nu har regeringen landat närmare Sverigedemokraterna än vad Alliansens förslag gjorde från början. Därför väljer vi att stötta regeringens förslag så att det händer någonting i den svenska skolan med denna reform.

Det händer lagom mycket. Vi rycker inte upp allting med rötterna.

Jag tror att Christer Nylander kan hålla med mig om att vissa reformer har genomförts alldeles för snabbt och alldeles för stort. Det svenska skol-systemet har skakats om fem gånger på 30 år, och det är inte bra.

Anf. 56 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Låt mig återanvända Stefan Jakobssons metafor. Problemet är att även om skeppet är nära hamn kan man inte gå i land. Det är först när skeppet har nått hamn man kan gå i land.

Därför är det förvånande att ni inte fullföljer idén om att ha en tioårig grundskola, för det är ju att föra skeppet ända in i hamn. Nu blir det en kompromiss som gör att man måste hoppa från skeppet in till hamn för att komma på fast mark.

Vill Stefan Jakobsson och Sverigedemokraterna fortfarande ha en tioårig grundskola? Om ni fortfarande vill ha det men samtidigt säger att man inte ska reformera för mycket kommer den logiska slutsatsen av ert beslut i dag att bli att det blir två reformer i stället för en reform. Är det bättre med två reformer än en reform, Stefan Jakobsson?

Anf. 57 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Ja, jag tror att det är bättre att göra det i små steg, för är det något som mina lärarkollegor är trötta på är det alla totalförändringar. De flesta grundar sig inte ens på forskning, utan vi har bara ryckt allt fram och tillbaka.

Jag gör hellre som Finland gjorde 1985. Lås in alla oss politiker och se till att vi kommer överens så att vi får en långsiktig skolplan. Är det något som de svenska lärarna, rektorerna, eleverna och föräldrarna behöver är det långsiktighet.

Jag är den första personen att sätta mig i ett sådant möte, Christer Nylander. Jag sträcker ut handen till allt och alla, även till de partier som inte ens vill sitta i samma rum som vi. För lärarna, eleverna och Sveriges framtid måste vi lyfta fram det som är viktigt, och det är långsiktighet. Och långsiktighet uppnår man bäst genom små reformer i stället för jättestora som rycker upp allt.

Vi behöver göra om i princip hela skollagen om vi ska införa ett fyra-årigt lågstadium. Nu får vi en tioårig obligatorisk skola. Det är det viktigaste för Sverigedemokraterna. Det står vi bakom, och det har vi gjort från början. Att vi ställde oss bakom ert förslag från början var för att försöka locka in detta.

Christer Nylanders metafor med skeppet som inte är i hamn var fin, men det är så pass nära nu att vi kan börja landsätta folk. Kanske kan vi inte hoppa från kajkanten upp på skeppet, men vi kan åtminstone börja föra över saker.

Min hand är utsträckt, Christer Nylander, på riktigt. Låt oss sätta oss ned och diskutera svenska skolan, och låt det vara lugn och ro i skolan de närmaste 20 åren. Detta kan vi göra om vi politiker bara sänker garden och beslutar sådant som är nyttigt för skolan.

Anf. 58 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag ger inte mycket för Stefan Jakobssons definition av ordet långsiktig. Under en enda mandatperiod har han själv och hans parti haft tre helt olika ståndpunkter i synen på tioårig grundskola.

Vill man ha en långsiktig skolpolitik måste man rimligen ha en tanke om vart man vill nå. Man måste hålla fast vid den ståndpunkt man har, om det inte kommer bevis på att något annat är bättre.

Jag har inte hört Stefan Jakobsson säga att en obligatorisk förskoleklass skulle vara bättre än en tioårig grundskola. Tvärtom säger han att skeppet nästan är i hamn, alltså att det är nästan lika bra som han skulle vilja ha det. Men varken han själv, Sverigedemokraterna eller forskningen säger att det är bättre.

Fru talman! Tyvärr är det nog så att den kompromiss som regeringen trumfar igenom med Sverigedemokraterna är sämre för Sverige och för Sveriges sexåringar. Den innebär tyvärr mindre kunskap och mindre social rörlighet för svenska ungdomar.

Anf. 59 ANNIKA ECLUND (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna har alltid strävat efter en mångfald av barnomsorgsformer och skolformer för att bejaka det faktum att varje människa är unik och har olika behov.

Vi betonar också att barn ska få vara barn och att det är viktigt att lek och omsorg får vara centrala delar i vårt barns vardag. Så måste det också få fortsätta vara även för en sexåring som börjar skolan.

Mot detta måste man väga den nytta det skulle kunna föra med sig för barn att få börja i skolan ett år tidigare och att utnyttja den vetgirighet, nyfikenhet och lust att lära som finns hos just en sexåring.

Naturligtvis tas detta till vara också i förskoleklass, men det finns för mig två tunga skäl för att införa tioårig grundskola.

Vi har en sen skolstart om man jämför internationellt, och det krävs en reform som ökar elevernas tid med skickliga lärare. Vi ligger ju lågt i antal undervisningstimmar om vi jämför oss med andra OECD-länder.

Det andra tungt vägande skälet är att Alliansens förslag om ett fyraårigt lågstadium direkt ger eleven en koppling till kunskapsmålen och rätt till särskilt stöd i enlighet med skollagen. Det betyder att vi höjer ambitionerna i svensk skola.

Regeringens förslag om en obligatorisk förskoleklass ser jag ingen större vits med. Vad åstadkoms genom att tvinga de 2 000 barn som av olika skäl inte går i förskoleklass att göra det? Är det en stor skolreform? Nej, kanske var det detta ministern insåg när han inte kom till dagens debatt.

Fru talman! Alliansregeringen tillsatte utredningen om tioårig skolgång, men när nuvarande regering tillträdde ändrades direktiven direkt för att i stället syfta mot en obligatorisk förskoleklass.

Det ser ut som att obligatorisk förskoleklass kommer att vinna riksdagens gehör senare i dag, men tyvärr kommer det bara att innebära små förändringar av det läge vi har i dag. Den största förändringen blir minskad frihet för familjer när man tvingas in i en förskoleklass, som det stora flertalet redan går i, men utan dagens rätt att ta lediga dagar för mer tid tillsammans.

Fru talman! Nej, ett fyraårigt lågstadium där sexåringarna får en strukturerad undervisning som följer grundskolans kunskapsmål hade varit en reform värd namnet och hade gett långtgående effekter. Det hade inte bara gett våra elever mer tid tillsammans med lärarna utan även gett barnen rätt till samma stöd och hjälp som i dagens grundskola.

En skolstart från sex års ålder hade skapat en förändring för alla sexåringar i Sverige i stället för att bara påverka de drygt 2 procent av sexåringarna som i dag inte går i förskoleklass.

Jag yrkar avslag på propositionen och bifall till reservationerna 1 och 2.

(Applåder)

Anf. 60 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Fru talman! I dag debatterar vi alltså betänkande UbU7, *Skolstart vid sex års ålder*. Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

När jag var liten hette det lekis, och det är fortfarande många som slentrianmässigt säger lekis. Sedan händer det något; man kommer på sig själv och ändrar till förskoleklass. Det har skett en förskjutning, och det finns en medvetenhet om att förskoleklassen har en särställning.

Förskoleklassen är en del av skolan men anpassad efter sexåringars lärande. Här möts det bästa från förskolan, lågstadiet och fritidshemmet. Det är en övergång, en brygga, mellan förskola och skola med tydlighet i vad undervisningen ska beakta utifrån läroplanen och dess mål.

Många vittnar om dess betydelse och bekräftar att det är viktigt att barnen får en inskolning på barnens nivå där de själva, utifrån var de är, får styra när det händer.

Även internationella jämförelser visar att deltagande i förskolepedagogisk verksamhet, både förskola och förskoleklass, påverkar skolresultaten positivt.

Därför är det av stor vikt att vi når alla sexåringar och att de får en jämlik skolgång.

Fru talman! Förskoleklassen är i dag en frivillig skolform inom skolväsendet och infördes den 1 januari 1998. Den omfattar alla barn som är bosatta i Sverige och ska erbjudas från och med höstterminen det år de fyller sex år.

De elever som går i dagens förskoleklass har ingen skyldighet att närvara i utbildningen utan kan vara frånvarande i större eller mindre utsträckning. Det kan leda till att de går miste om en hel del av den förberedande undervisningen, vilket kan påverka deras förutsättningar i den fortsatta skolgången.

Enligt Skolverkets statistik är det drygt 2 procent av alla sexåringar som inte deltar i någon skolform alls. På tio år handlar det om nästan 20 000 som kan missa hela det förberedande läsåret.

De lagändringar som utskottet tillstyrker innebär att skolplikten för barn som är bosatta i Sverige ska inträda ett år tidigare än i dag, det vill säga redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år. Skolplikten förlängs därmed med ett år och blir tioårig, och den ska fullgöras i förskoleklassen, som blir en obligatorisk skolform inom skolväsendet.

Det är viktigt att förstå värdet i den pedagogik som förskolan jobbar efter men också värdet i den kompetens som våra förskollärare har om barns lärande i lägre åldrar. Undervisningen i förskoleklass ska syfta till att stimulera elevernas allsidiga utveckling och lärande. Den ska ta sin utgångspunkt i elevernas behov och intressen samt i det kunnande och de erfarenheter som eleverna tidigare har tillägnat sig, men den ska också kontinuerligt utmana eleverna vidare genom att inspirera till nya upptäckter och kunskaper.

I undervisningen ska eleverna erbjudas en variation av arbetssätt, uttrycksformer och lärmiljöer som gynnar övergången från förskola till skola och fritidshem. Därigenom ska undervisningen i förskoleklassen bidra till kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande samt förbereda eleverna för deras fortsatta utbildning.

Ni som lyssnar kanske känner igen er i olika händelser som kan inträffa i skolan. Som förälder vet jag att den undervisning min son fått har bidragit till att främja hans fantasi, inlevelse och förmåga att lära tillsammans med andra genom lek, rörelse och skapande. Det är genom leken man kan bearbeta intryck, pröva olika identiteter och utveckla kreativitet samt förmåga att både samarbeta och kommunicera.

Fru talman! Alliansen avstyrker gemensamt denna proposition med hänvisning till att man inte anser att ett obligatorium för förskoleklassen kommer att innebära någon större skillnad för elevernas tidiga inlärande jämfört med i dag. Det är olyckligt att man inte ser värdet av förskoleklassens pedagogiska kvalitet, betydelse och identitet.

I betänkandet lyfts den höga förändringstakt som skolan haft under en relativt lång tid och att förändringar på skolområdet därför måste göras med bred samsyn och med hänsyn till huvudmännen och personalens möjlighet till rimlig arbetsro. Därför har vi socialdemokrater landat i att föreslå att obligatorisk förskoleklass skulle innebära att skolan får större möjligheter att jobba långsiktigt och medvetet med barnens kunskapsutveckling.

För att uppnå det som riksdagen har gett uttryck för i sina tillkännagivanden har regeringen, utöver förslagen i nämnda proposition, bland annat under 2016 gett förskoleklassen tydliga styrdokument genom helt nya och omfattande avsnitt i läroplanerna. De är uppbyggda på motsvarande sätt som kursplanerna för grundskolan. Undervisningen i förskoleklassen ska ge eleverna förutsättningar att utvecklas i riktning mot de kunskapskrav som gäller för grundskolan.

Regeringen satsar även på fortbildning för all personal i förskoleklassen utifrån förskoleklassens förstärkta uppdrag så att både förskollärares, lärarens och annan personals kompetens tas till vara.

En annan reform som ytterligare skulle stärka förskoleklassens pedagogiska uppdrag och elevers rätt till stöd är läsa-skriva-räkna-garantin, som snart ska beredas i utbildningsutskottet. I förskoleklassen ska analyser göras utifrån nationella kartläggningsmaterial, och sedan ska det utifrån satta rutiner garanteras att särskilt stöd kommer på plats.

Genom förslagen i propositionen *Skolstart vid sex års ålder* och utredningens slutsatser samt med beaktande av nämnda reformer anser vi att riksdagens tillkännagivanden om en tioårig grundskola har tillgodosetts.

Självfallet bör dock effekterna av de reformer som regeringen genomfört och nu går fram med följas noga. Men innan de borgerliga partierna på förhand dömer ut förskoleklassen och förskollärarna kanske man ska ge förskoleklassen och dess personal tid att arbeta med de nya förutsättningar som detta innebär.

Avslutningsvis, fru talman, är det såklart viktigt att det finns en bred politisk samsyn kring att det ska vara obligatoriskt för barnen i Sverige att börja i skolan redan vid sex års ålder, i stället för som i dag vid sju års ålder.

Det är också bra om vi är överens om att utbildnings- och kunskapsperspektivet tydliggörs och stärks samtidigt som lärandet ska utgå från en pedagogik som är anpassad till elevernas ålder och utvecklingsnivå så att eleverna får bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen för skolan.

Genom att vi nu gör förskoleklassen obligatorisk får 2 000 fler barn varje år gå i skolan. Det är en viktig reform för att ge alla barn en bra start på sin kunskapsresa. En jämlik kunskapskola bygger på att skolan är tydlig och kompensatorisk.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lena Hallengren (S) och Elisabet Knutsson (MP).

Anf. 61 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag undrar hur Socialdemokraterna tänker kring förskoleklassen. Samtliga utvärderingar som gjorts av förskoleklassen visar att det inte är någon lyckad skolform. Likvärdigheten brister, och det hanteras på väldigt olika sätt.

Det som jag tycker är allra allvarligast är det som Skolinspektionen säger, nämligen att tre av fyra som man granskade inte hade någon planering eller uppföljning av den pedagogiska verksamheten. Viktigast av allt var att de inte hade något pedagogiskt samarbete vare sig med den förskola som lämnar av barnen eller med de årskurs 1-lärare och lågstadielärare som tar emot eleverna.

Om det är något som är kritiskt för de allra flesta barn är det just övergångar. Då funderar jag på varför man vill ha kvar ytterligare en övergång i stället för att minimera dem och se till att lågstadiet börjar när barnen är sex år.

Hur ställer sig Socialdemokraterna till all denna kritik, och varför är det så viktigt att behålla förskoleklassen?

Anf. 62 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Tack, Maria Stockhaus, för frågorna!

Det är just utifrån dessa rapporter, bland annat Skolinspektionens rapport som visade på brister i kvaliteten, som vi har gjort förstärkningar. Vi vill att förskoleklassen ska vara läroplansstyrd, och vi vill att man ska ha ett tydligt uppdrag. Vi gör därför särskilda insatser. Vi fortbildar våra lärare och förskollärare för att de ska kunna möta de krav som finns i de nya mål som satts upp.

Övergången tycker jag är viktig och intressant. Precis som Maria Stockhaus sa kan det vara utmanande med övergångar för både barnen och personalen. Vi som har besökt en förskola vet hur det kan vara. Man kan brottas med ointresse ibland, man kan mötas av en stängd dörr eller av lärare som har för mycket att göra och så vidare.

Jag anser dock att förskoleklassen till sin natur är en viktig brygga mellan förskola, skola och fritidshem. Därför måste vi verka för att övergången ska underlättas, och det tror jag att vi gör genom att lyfta fram förskoleklassens pedagogiska roll och dess vikt.

Anf. 63 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Roza var inne på att skolan har stora utmaningar och att övergångar kan vara en sådan utmaning. Jag kan tycka att skolan har tillräckligt många utmaningar som det är i dag. Nu har vi en möjlighet att ta bort en utmaning, det vill säga övergången mellan förskoleklass och lågstadiet. Vi kan få de fyra åren att hänga ihop och få lärarna att jobba tillsammans med elevernas kunskapsutveckling i stället för som det är i dag. Det är ett ganska stort jobb med de isolerade öar som många ställen är i dag och som hänger mitt emellan och blir varken eller.

För många sexåringar blir det tyvärr en stor besvikelse när de kommer till det som de tror ska vara skola och möts av något som påminner om förskolan de lämnade – inte för att förskolepedagogiken inte hör hemma där. Den kan höra hemma högre upp i lågstadiet också; det beror helt på elevernas utveckling.

Men det finns så mycket kritik mot just förskoleklassen som fenomen och som en separat skolform. Här har man en möjlighet att ta bort den utmaning som en övergång är. Varför vill man inte göra det?

Anf. 64 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Vi kan inte springa ifrån problemen genom att bara ta bort dem och göra någonting helt annat. Vi är ändå överens om att det är viktigt med ett obligatorium och att barnen ska börja i skolan när de är sex år.

Men jag vill fortfarande hävda, precis som jag sa i mitt anförande, att förskoleklassen och dess pedagogik är anpassad till sexåringarnas lärande. Av just denna anledning tycker jag att det är viktigt att vi stärker möjligheterna för förskoleklassen att utföra sitt uppdrag på bästa möjliga sätt. Genom att göra förskoleklassen obligatorisk ger vi den också en status i den övriga skolverksamheten och skolorganisationen.

Det finns säkert röster som säger att förskoleklassen är onödig, att den inte är bra eller att den inte är tillräcklig. Men det finns också väldigt mycket forskning och profession som säger att det är viktigt att förskoleklassen får fortsätta utvecklas och inte avvecklas.

Anf. 65 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Roza Güclü Hedin för en del klagöranden kopplade till den proposition som nu ligger på riksdagens bord.

Jag skulle ändå vilja ställa några frågor som faktiskt gnager i mig och som jag verkligen funderar över. Det är viktigt att vi inte har alltför svepande och generaliserande formuleringar.

Roza Güclü Hedin säger att vi från de borgerliga partierna skulle döma ut förskoleklassen. Men vi har alla i våra olika anföranden betonat att vi ser att det finns en fantastiskt bra verksamhet på många ställen men att den i alltför låg grad ger den viktiga skolstart som vi skulle vilja se genom att man börjar skolan vid sex års ålder.

Vi kunde i går i Svenska Dagbladet läsa en artikel som en professor och två docenter i specialpedagogik hade skrivit. Där lyfter de fram att de precis har granskat det som Roza Güclü Hedin lyfter fram om det som hon kallar bryggan mellan förskola och grundskola. De påpekar ett antal mycket problematiska delar kopplade till att det nu införs en skolform som är ettårig. Det förvånar mig mycket att man ser detta som ett ideal. Först har man en förskola som man kan säga är femårig. Sedan har man en egen skolform som är ettårig. Sedan kommer nioårig grundskola. Sedan kanske man ska ha en ettårig skolform som förberedelse för att eleverna ska klara gymnasiet på bästa sätt.

Det handlar om att träna sig på att gå i skolan. Det är för mycket av väntakultur i förskoleklassen. Det bekymrar mig mycket.

Jag blev nyfiken när Roza Güclü Hedin i det tidigare replikskiftet med Maria Stockhaus lyfte fram att det finns väldigt mycket forskning som visar på vikten av att ha just en förskoleklass och just denna ettåriga skolform. Jag skulle gärna ta del av vid vilka lärosäten som denna forskning har genomförts.

Anf. 66 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Det finns en samsyn från de borgerliga partierna när det gäller förskoleklassen. Min uppfattning är att de faktiskt underkänner förskoleklassen och dess pedagogik. Varför gör de det? Jo, det gör de genom att faktiskt lägga fram förslag som i princip innebär att förskollärarna blir obehöriga att undervisa sexåringar, när det finns profession som säger att denna yrkesgrupp är expert och kunnig på att just lära ut till sexåringar.

Den forskning som jag hänvisar till är bland annat en forskare som heter Sven Persson vid Malmö högskola, som lyfter fram att förskolepedagogiken är mycket viktig. Den är mycket viktig för det fortsatta lärandet och möjligheten att nå de kunskapsmål som krävs.

Men jag får ändå inte ihop detta och måste ställa en fråga. Ni klagat på förskoleklassens bristande likvärdighet och på att den inte är tillräcklig. Men vi ska snart bereda den proposition som handlar om läsa-skriva-räkna-garantin i utbildningsutskottet. Den är ni helt emot. Hur går det ihop med synen på likvärdighet? Är ni överens i de borgerliga partierna? Vill ni verka för att aktivt stöd ska kunna sättas in i rätt tid? Varför vill ni då inte gå vidare med läsa-skriva-räkna-garantin i förskoleklass?

Anf. 67 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Roza Güclü Hedin för frågan. Framför allt åtgärdsгарantin kommer vi att debattera vid ett senare tillfälle. Den största

delen av frågan vill jag därför lämna därhän. Men där kan vi återigen se ett exempel på att man inte har en tilltro till lärares profession. Lärares profession är nämligen en mycket viktig del i att också kunna avgöra vilka elever som har särskilda behov. Därför blir jag orolig när docenter i specialpedagogik faktiskt kritiserar förskoleklassens upplägg och att det inte skulle gynna barns lärande. Då har jag svårt att se att ytterligare en politisk reform skulle vara en lösning för dessa barn och för att göra förskoleklassen likvärdig.

Vad exakt är det som är förskoleklasspedagogik, annat än att man under ett år skulle träna för att sedan börja den vanliga skolan?

Jag vet att det finns fantastiskt mycket bra verksamhet ute i olika förskoleklasser. Men det finns också alltför mycket bristande kvalitet i denna del. Därför skulle man kunna genomföra en reform som faktiskt är ganska stor, som skolstart vid sex års ålder, och ge alla de elever som kommer att börja skolan så småningom chansen att få en riktigt bra skolstart.

Att vi skulle anse att förskollärarna blir helt obehöriga är inte heller helt sant. Det finns nämligen lärarutbildning som faktiskt ger kompetens kopplad till förskoleklass och de första åren. Det är alltså inte alls så att alla som arbetar i förskoleklass skulle vara utbildade eller icke kompetenta att kunna arbeta vidare i en tioårig grundskola. Dessutom är validering en viktig del och att man också ser de olika professionsutvecklings-satsningar som jag antar att vi kommer att vara ganska eniga om framöver.

Dessa delar ser jag som mycket viktiga för att stärka kompetensen när det gäller barns tidiga lärande. Något som vi vet är att man till exempel erövrar språkets olika nycklar till fortsatt lärande redan tidigt. Där är kompetensen oerhört viktig. Det är det som vi menar med möjligheten till tidigt stöd när man börjar grundskolan vid sex års ålder, alltså att man också får rätt till det specialpedagogiska stöd som man i vissa fall kan behöva.

Anf. 68 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är mycket viktigt att vi har en bred politisk samsyn om detta och att det också ska vara obligatoriskt för barn i Sverige att börja i skolan redan vid sex års ålder. Att vi nu gör förskoleklassen obligatorisk innebär att 2 000 fler barn får möjlighet att gå i skolan.

Det är klart att man också måste vara konstruktiv och självkritisk. Det räcker inte att göra förskoleklassen obligatorisk. Vi måste samtidigt stärka det pedagogiska uppdraget. I syfte att göra det har regeringen genomfört flera reformer, och fler är på väg. Därför hoppas jag att vi ska nå en överenskommelse när det gäller läsa-skriva-räkna-garantin, just för att man som lärare ska kunna ha mandatet att säga till sin rektor att man behöver särskilt stöd för ett barn som har ett visst behov.

Vi är överens om att alla barn ska få bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen. Men jag tror fortfarande att förskoleklassen är ett forum där man som förskollärare kan använda lusten och kreativiteten på ett helt annat sätt för att möta barnen, eftersom alla barn är olika. De är på olika nivåer. Det handlar om att kunna möta ett visst barn som kanske inte är riktigt redo att sitta i skolbänken än, medan ett annat barn är det. Det är mycket viktigt att kunna möta dessa två individer med förskoleklassens pedagogik.

Det är därför som det är viktigt att förskoleklassen också får fortsätta att utvecklas. Man måste i förskoleklassen få känna arbetsro och känna att man har möjlighet att genomföra det uppdrag som man har. Det är därför som det är viktigt att förskolan stärks genom att den görs obligatorisk.

Anf. 69 ELISABET KNUTSSON (MP):

Fru talman! I dag ska vi debattera några av de frågor som engagerar oss allra mest: Hur ger vi våra barn en så god start som möjligt på sin skolgång? Hur tillgodoser vi bäst våra barns behov? Hur ger vi bäst möjligheter och förutsättningar för lärande? Det är stora frågor, som blir helt livsavgörande för barnen. Vi i Miljöpartiet menar att vi måste använda oss av forskningen för att hitta svaren.

Nästan alla barn har en längtan att börja skolan. Att lära sig läsa och räkna och gå till skolan är något alldeles särskilt. Men en sexåring behöver också möjlighet att få utlopp för sin kreativitet och prova sina idéer genom leken tillsammans med andra. Att redan vid sex års ålder stoppas in i en helt schemalagd struktur, utan möjligheter till spontana aktiviteter, kan vara direkt kontraproduktivt.

I förskoleklassen ska barnen grundlägga kunskaper, utveckla förmågan att kommunicera med andra barn och lära sig de sociala reglerna, som ibland är obegripliga men som genom den pedagogiska leken blir tillgängliga och möjliga att förstå.

I dagsläget är alla barn som fyller sju år skolpliktiga. Nästan alla sexåringar är inskrivna i förskoleklass; knappt 2 procent är det inte. Kanske är det för dem det är allra viktigast med förskoleklass – de som aldrig tidigare har varit i en storgrupp och ska lära sig att kommunicera med andra barn under en längre tid.

Förskoleklassen är och ska vara en brygga mellan förskolan och skolan: en mjuk övergång in i skolans värld. Här tränas barnen inför inträdet i grundskolans första klass. Om vi eftersträvar en likvärdig skola måste alla barn behandlas likvärdigt och ha tillgång till förskoleklassen.

När forskningen tittar på hur elever klarar sin skolgång kan man se att de elever som inte deltagit i förskoleklassens närmande till skolan har det mycket svårare att ta sig genom skolsystemet och ofta når sämre resultat. Med detta i åtanke är det viktigt att ge elever samma förutsättningar in i skolan. En obligatorisk förskoleklass är ett stort steg framåt för barns lärande.

Fru talman! Det finns inte heller något som talar för att tidigare formaliserad skolundervisning skulle vara gynnsamt för barns lärande – tvärtom. När regeringen, inte denna utan den förra, utredde frågan om flexibel skolstart lät man Sven Persson, professor i pedagogik vid Malmö högskola, författa en forskningsöversikt över kunskapen om lämplig ålder för skolstart.

I utredningen, SOU 2010:67, konstateras att ”barn som börjar skolan vid senare ålder lyckas bättre i skolan i alla ämnen utom idrott. Speciellt gäller detta för elever som kommer från familjer där föräldrar har låg utbildning. Elever som är äldre vid skolstart examineras också i större utsträckning från gymnasiet”.

Vådan av att låta barn delta för tidigt i traditionell undervisning framgår också eftersom ”en ökning av formell undervisning vid tidig ålder har en negativ inverkan på elevers prestationer”.

Lekens stora betydelse är ytterligare en av utredningens slutsatser: ”Forskningsresultaten är emellertid entydiga på en punkt; barn som tidigt vistas i stimulerande lärandemiljöer med möjligheter till interaktion och lek med kamrater, och med kunniga och intresserade vuxna har större möjligheter att lyckas i skolan än barn som inte haft tillgång till dessa miljöer.”

Genom leken lär sig barnet problem- och konfliktlösning och utvecklar sin kommunikativa och verbala förmåga. Dessa positiva effekter är tydligast i sexårsåldern, då barnet leker som mest, för att sedan avta när barnet blir äldre.

Norges erfarenhet av skolstart vid sex års ålder ger också vägledning. Den nu 20 år gamla Reform 97 har inte lett till bättre skolresultat, och forskare framhåller att sexåringar får för lite förskolepedagogik.

Fru talman! Slutsatsen är tydlig: Om barn slussas in för tidigt i formaliserad skolgång finns risken att barnens naturliga lekfullhet kvävs och att lärandet hämmas. Det finns inget som talar för att tidigare formaliserad skolundervisning skulle vara särskilt gynnsamt för barnens lärande. Deltagande i förskoleklass, däremot, hjälper barnen att få den goda start på sin skolgång som vi alla önskar dem.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 70 ULRICA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Tack, Elisabet Knutsson, för anförandet! Jag måste säga att jag blev väldigt provocerad på olika sätt, kopplat till det som framfördes.

Formaliserat lärande är en viktig del. Men när man uppmålar det som att det enbart är förskolläraren som har någon insikt om lekens betydelse och om kreativitet, som enbart skulle vara förbehållet förskoleklassens förskollärare medan övriga lärare skulle arbeta endast med formaliserat lärande, utan någon form av kreativitet, skulle jag vilja fråga om detta verkligen är Elisabet Knutssons bild av hur lärares olika professioner är uppdelade. Det är min första fråga, som slog mig när jag funderade över stimulerande lärmiljöer för barn.

Vi vet alla att barn är olika; det har betonats av många i debatten att vi är på olika nivåer. Förskoleklassen, som ändå är ett alldeles eget år, kan ses som något slags brygga eller förberedelse, och även där är barn oerhört olika. Det är detta jag har sett som vitsen med att man börjar i årskurs 1 i den tioåriga grundskolan: att man får chansen att börja skolan och står på startlinjen gemensamt.

Sedan är barn olika och har behov av olika verksamheter. Det finns ju också barn som längtar efter det som Elisabet Knutsson kallar för formaliserat lärande och som beskrivs som något som skulle hämma kreativiteten på olika sätt.

Jag kan inte se varför det som beskrivs som ett stort steg framåt, när det blir obligatoriskt med skolstart för 2 000 barn, ska kallas för en mjuk övergång till skolan. Skolan utmålas som väldigt besvärlig på olika sätt, så jag skulle gärna vilja att Elisabet Knutsson utvecklar de olika bilderna något.

Anf. 71 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Fru talman! Det jag vill lägga vikten vid är att förskollärares profession är annorlunda än grundskollärares. Om jag är kemilärare är det inte förbjudet för någon annan att tala om kemiska förlopp, men det kanske är jag som är bäst på att förklara dem i grunden. Man säger ju inte att ingen annan kan göra detta, men förskollärarna har en speciell profession genom sin utbildning, med lekens pedagogik och kreativitet, som man inte har i grundskollärautbildningen.

Min åsikt är att det är jätteviktigt att båda professionerna finns i förskoleklassen och tas på allvar. Elever som har en förmåga och en stor längtan efter att göra mer så kallat skolarbete bör få möjlighet till det, men de som inte är riktigt färdiga för det och behöver annat stöd i klassen ska kunna få det.

Det är det som jag menar är den stora vinsten med förskoleklassen. Den är lite flexiblare än en vanlig skola. Annars förstår jag inte varför vi debatterar det här, om det skulle vara precis likadant. Förskoleklassen har ju en särskild plats.

Anf. 72 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! En del forskare menar ju att förskoleklassen inte har något egenvärde. Anders Garpelin, Tina Hellblom-Thibblin och Gunilla Sandberg – professorer i pedagogik, docenter i specialpedagogik – lyfter upp problemet med att förskoleklassen egentligen inte har något berättigande när det gäller barns lärande och de avbrott som alltför många skolstarter skulle ge. Vi vet ju att byte av skola inte gynnar elevers lärande speciellt mycket, om de först börjar skolan en gång och sedan börjar skolan ytterligare en gång.

Vi diskuterar nu den bästa av världar där alla jobbar tillsammans och använder varandras olika kompetenser. Men om vi ska säkerställa en likvärdighet handlar det också om det grundläggande systemet kopplat till barns lärande som det finns förutsättningar för i en tioårig grundskola. Det finns ju F-3-lärautbildning där det som jag antar att Elisabet Knutsson kopplar till ingår i det kreativa arbetssättet. Det ska ju inte sluta vid sju års ålder.

På många ställen är dessutom fritidspedagogerna en oerhört viktig resurs kopplat till barns hela lärande. Vi inom allianspartierna lyfter fram det fyraåriga lågstadiet och att man ska bygga upp en verksamhet som verkligen stärker barns lärande.

Det låter lite grann på Elisabet Knutsson som att det är lite farligt att börja skolan och att det behövs en mjuk övergång. Samtidigt är det oerhört viktigt att barn får ett tidigt stöd, utmaningar och chansen att utvecklas och lära sig så mycket som möjligt.

Anf. 73 ELISABET KNUTSSON (MP) replik:

Fru talman! Vi kan konstatera att forskningen går isär. Det finns forskare som säger att det här inte är särskilt bra och att det är ödesdigert. Sedan finns det forskare som säger att man har provat det här i Norge och att det inte ger någonting. I Finland har man bestämt att barn inte ska börja skolan förrän vid sju års ålder. Det är ju Finland som vi hänvisar till ständigt och jämt, att Finland har de allra bästa skolresultaten. Finland låter barnen börja skolan när de är sju år.

Det är ju inte förbjudet att göra utmanande saker i förskoleklassen, absolut inte, tvärtom. Är det någonstans som man kan utmana barnen är det just i förskoleklassen där man har kreativitet som ett mål i livet.

Många av de elever som går i förskoleklass har inte gått i förskola innan. Forskningen har också kommit fram till att de som börjar i förskoleklass har större möjlighet att ta sig vidare i skolsystemet. Man vill väl inte ha 2 000 elever i varje årskull som inte har fått möjlighet till den friare leken, till att kommunicera med andra barn och till att socialisera sig. Förskoleklassen och förskollärarna har en jätteviktig roll.

På Skolinspektionens förskoledag besökte jag en förskola i Malmö häromdagen. Där sa man: Håll förskoleklassens fana högt!
(Applåder)

Anf. 74 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Förskoleklassen är som många tidigare har sagt att betrakta som en skolform som skiljer sig från den övriga skolan och från förskolan. En obligatorisk förskoleklass innebär därför inte att grundskolan behöver bli tioårig.

Vänsterpartiet vänder sig emot Alliansens förslag om en tioårig grundskola. Vi anser att en nioårig grundskola tillsammans med en obligatorisk förskoleklass skulle vara ett bättre sätt att möta barnens och skolans utmaningar.

Som sagts tidigare infördes förskoleklassen den 1 januari 1998 som en egen skolform i det offentliga skolväsendet. Avsikten med införandet var enligt propositionen *Förskoleklass och andra skollagsfrågor* bland annat att underlätta en verksamhetsmässig integration mellan förskola och grundskola där de bästa av verksamheterna skulle kunna tillvaratas och vidareutvecklas.

Enligt skollagen ska förskoleklassen stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn, från eleven och elevens behov. Förskoleklassen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

Enligt Skolverkets statistik för 2013–2014 gick 95 procent av alla sexåringar i förskoleklass. Ca 1 procent hade påbörjat grundskolans årskurs 1 redan vid sex års ålder, och ca 1 procent fanns kvar i förskolan. Det betyder att ungefär 2–3 procent av alla sexåringar inte deltog i någon av dessa verksamheter.

Det finns studier som pekar på att barn som deltagit i förskola eller förskoleklassverksamhet presterar bättre i skolan än barn som inte har gjort det. Resultaten från PISA 2009 visade att 15-åringar från nästan alla OECD-länder som hade deltagit i någon form av förskoleverksamhet – såväl förskola som förskoleklass – hade bättre resultat än de elever som inte hade deltagit.

Trots att nästan alla barn deltar i förskoleklassen finns det dock skäl att göra förändringar så att den blir obligatorisk för alla sexåringar – detta för att skapa mer jämlika, likvärdiga och bättre förutsättningar för utveckling och lärande.

Ett annat starkt och kanske ännu viktigare skäl till att införa förskoleklass är att det tydliggörs att eleven har rätt till kunskaper och utveckling, vilket i sin tur gör det tydligt att vissa elever som är i behov av särskilt stöd också ska få det på ett bättre sätt än i dag. Lärarna skulle alltså få betydligt

större möjligheter än i dag att sätta in stöd, vilket också de nya lagarna om förskoleklassen har lett till.

Jag vill ytterligare kommentera Alliansens och bland annat Liberalernas politik. Man raljerar kring detta med att regeringen vill hjälpa men ändå inte. Christer Nylander nämnde att Grottesco ska göra ett program kring detta. Men det som är intressant i det här fallet är att Liberalerna själva väljer som de vill och plockar det bästa av det som de anser vara korrekt. Man skulle kunna säga att många partier gör på samma sätt.

Liberalerna vill ha en förstatligad skola, men man vill ha kvar vinster i välfärden. På vilket sätt skulle det gå ihop?

Jag vill rikta en uppmaning till Christer Nylander och Liberalerna. När man kommenterar ett lagförslag eller en proposition bör man inte själv ha gjort det som man anklagar de andra för.

Vidare nämner Christer Nylander att det är sorgligt att SD går i fällan för det är hemskt att se till att alla elever får likvärdiga förutsättningar genom att gå i förskoleklass. Det sorgliga är snarare det faktum att Alliansen numera räknar med att SD som ett högerparti alltid ska stötta den.

I övrigt vill jag tillägga att Lärarförbundet är väldigt tydligt på den här punkten. Man har klart och tydligt sagt att även om det i dag finns brister i förskoleklassen är lösningen inte att se till att eleverna börjar i årskurs 1 och att man avskaffar förskoleklassen.

Man pratar om att se till att ha bättre övergångar, ökad tillgång till specialpedagogik och mer tid för planering. Det är tre av de exempel som lyfts fram. Det tror också vi i Vänsterpartiet på.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 75 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är synd att Sverigedemokraterna röstar med Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det gör jag inte bara för att det är just ni som står bakom förslaget utan för att detta försämrar för svenska barn. De får lära sig mindre, får mindre stöd och kommer att få mindre kunskap, och de kommer att kunna göra färre klassresor. Den sociala rörligheten blir mindre. Det är anledningen.

Jag har nämligen en idé bakom min politik. Vi ska ha mer kunskap i svensk skola och i Sverige som helhet. Vi ska minska risken för att föräldrars erfarenheter slår igenom i barns skolresultat. Det är därför jag vill ha en tidig skolstart, och det är därför jag tycker att det är synd att Sverigedemokraterna gör så här. De hade chansen att bilda majoritet för en tioårig grundskola ihop med oss, i stället för att bilda en majoritet om en obligatorisk förskoleklass ihop med er.

Statlig skola och friskolor togs upp. Min tanke bakom ett statligt huvudmannaskap är inte att förstatliga företag. Jag vet att det är en lockande tanke för en vänsterpartist, men jag tänker mig att skolans finansiering och kommunala skolor ska övergå i statlig regi. Friskolor ska kunna finnas kvar. Det där är helt olika saker. Friskolan får dock pengar från staten i stället för från kommunerna.

Jag tror nämligen att kunskapsuppdraget blir tydligare i en skola med statligt huvudmannaskap. Jag tror också att villkoren mellan olika friskolor blir mer likvärdiga om man får en enda finansör, i form av staten, i stället för att ha 290 olika finansörer.

Jag har lyssnat väldigt noga på Daniel Riazat under debatten, och det är en sak jag inte kan förstå. Kan du ge ett enda argument för att det är bättre att ha en obligatorisk förskoleklass?

Anf. 76 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Det Christer Nylander lyfter upp som sin och Liberalernas politik går i linje med resten av Liberalernas och Christer Nylanders politik. Om forskningen säger att skolegregationen ökar på grund av det fria skolvalet säger Liberalerna: Ja! Nu ska vi öka det fria skolvalet. Om forskningen säger att skolan blir mindre jämlik av att vi har aktörer vars syfte enbart är att göra vinst inom skolväsendet säger Liberalerna: Nu måste vi se till att stärka de vinstdrivande aktörerna.

I detta fall går forskningen lustigt nog isär, men Liberalerna väljer ändå att gå efter vissa delar av den forskning som har kommit fram.

Jag kan ge exempel på varför det skulle vara bättre. När elever ska gå över från nionde klass till gymnasieklass eller när elever ska gå från sjätte till sjunde klass får de problem vid övergångarna. Man kan anta att när elever är i ännu yngre åldrar blir övergångarna ännu svårare. Förskoleklassen blir därmed en självklar övergång för dessa barn. De kan få både lärandet och leken där.

Något som Alliansen har missat, eller som den har valt att missa, är att förskoleklassen inte enbart går ut på lekar. Förskoleklass heter inte lekis längre. Och det gör den inte av en anledning, nämligen för att även lärande sätts i fokus. Det kan ske genom lekar eller genom andra former av pedagogik som lärarna bedömer är korrekta.

Jag och regeringen har förtroende för att förskoleklasslärarna har kompetens att utveckla verksamheten med hjälp av oss.

Anf. 77 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag har svårt att förstå logiken i att det är jobbigt med övergångar och att vi därför ska ha två övergångar. Det där är jättekonstigt.

Vårt förslag är att det ska finnas en övergång: från förskolan till grundskolan. Ert förslag är att man ska ha två övergångar: en från förskola till förskoleklass och en från förskoleklass till grundskola. Om övergångarna är problemet är ert förslag ett dubbelt problem och vårt förslag en lösning.

Fru talman! Jag blir väldigt provocerad av Daniel Riazats inlägg, vilket säkert också var syftet. Jag tror inte att det finns en enda människa här i riksdagen eller på åhörarläktaren som vill ha ökade klyftor i Sverige. Framför allt vill inte jag det. Mitt engagemang i svensk politik och min ideologiska utgångspunkt handlar om att minska klyftorna i Sverige. Jag vill att föräldrars bakgrund ska spela mindre roll än vad den gör i dag. Detta är själva kärnan i mitt och liberalismens engagemang.

Vi vill att människor ska slippa vara det som de föds till. Vi vill att människor ska kunna uppfinna saker som de tidigare inte kände till. Vi vill att de ska lära sig saker de inte visste något om. Därför är skolan så central i svensk liberalism och i mitt engagemang. Och det är därför jag älskar skolan. Jag vill nämligen att den ska erbjuda något annat än vad människor är födda till. Jag vill inte ha ökade klyftor, utan jag vill ha ökad social rörlighet och ökad individualism. Färre klassresor är effekten av den politik som ni för, och det minskar kunskapen i svensk skola.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Skolstart vid
sex års ålder*

Jag blir personligen väldigt provocerad. Men jag tror att det här även är en provokation mot hela Sveriges riksdag. Ingen här vill ha ökade klyftor, Daniel Riazat.

Anf. 78 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag önskar att jag kunde hålla med om den bilden. Kanske trodde jag när jag som 15-åring började i Ung Vänster på bilden att alla hade fantastiska intentioner och ville alla väl men att det ibland blev fel i tanken.

Under mina tre år i riksdagen och även under mina tidigare år som politiskt engagerad inom Vänsterpartiet har jag märkt att saker och ting inte sker av en slump. På grund av de ideologier som vi har går samhället antingen framåt eller bakåt.

Under de åtta år då Christer Nylanders partiledare satt som utbildningsminister gick den svenska skolan bakåt. Den gick bakåt på så sätt att segregationen ökade, att lärarnas inflytande i skolan minskade och att fler och fler valde att sluta arbeta i den svenska skolan, just på grund av den politik som Christer Nylanders parti förde och de idéer som han presenterar.

Att Christer Nylander blir provocerad av de tankar om jämlikhet och likvärdighet som jag och de andra rödgröna partierna representerar är över huvud taget inte konstigt. Om liberalismens idé är att vi ska ha ett samhälle med mindre klyftor måste jag helt och hållet ha missuppfattat det när jag läste statskunskap på Högskolan Dalarna, och jag tror inte att jag missuppfattade det.

Hela grunden i liberalismens politik är att alla människor ska klara sig själva och att förutsättningarna inte alla ska vara likvärdiga, utan människor ska skapa sig de förutsättningar som de lyckas skapa sig. Detta är vad högern och liberalismen går ut på.

Låt mig återgå till detta ärende. Jag tror att barnen behöver en starkt förskoleklass, inte en avskaffad förskoleklass. Därmed krävs att vi inte röstar fram en ny alliansregering nästa år.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 20.)

§ 14 Nationella prov – rättvisa, likvärdiga och digitala

Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU5

Nationella prov – rättvisa, likvärdiga och digitala (prop. 2017/18:14) föredrogs.

Anf. 79 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Vi har nationella prov i Sverige av flera olika anledningar. De viktigaste anledningarna för mig och Moderaterna är att de ger likvärdiga och mer rättvisa betyg. De ger ett bra underlag så att vi på nationell nivå kan jämföra och kolla på huvudmän, kommuner, och kunna samla in den kunskap som detta ger oss.

Under tidigare mandatperioder var det Alliansen som införde fler nationella prov, särskilt i årskurs 3. Vi har nu också fått bekräftelse på och ser de positiva effekterna av vad detta har gett. Framför allt har vi sett att den kunskapsinhämtning som nationella prov ger är ett stort tillskott till kommunerna, huvudmännen. Det gör att kommunpolitiker kan stå på tårna och agera i större utsträckning när de märker att elever och kanske hela skolenheter halkar efter. De kan då agera på det sätt som krävs.

Jag tycker att det är bra att vi har dagens proposition. Det gläder mig också att vi har ett statsråd på plats, som kommer att delta i debatten. Jag är glad över att vi och dagens regeringspartier kunde komma överens 2015 om betygssystemet och om att se över innehållet i nationella prov, öka digitaliseringen och se över syftet med de nationella proven. Detta är bra, och stora delar av regeringens proposition är också väldigt bra.

I Alliansen och Moderaterna har vi gjort några tillägg och några förtydliganden. Jag skulle vilja poängtera särskilt två av dem. Det viktigaste nu och framåt för de nationella proven är att man utvecklar innehållet i dem, att man ändrar så att de nationella proven bättre testar de mål som finns i kurs- och ämnesplaner och att de går att jämföra med varandra över tid, så att vi på så sätt ser kunskapsutvecklingen och hur den förändras över tid på ett bättre sätt.

Vi vill också att de nationella proven flyttas från årskurs 9 till årskurs 8. Det finns flera anledningar till det. Framför allt ska vi inte sticka under stol med att de nationella proven tar mycket tid. Det tar mycket tid av elever samt av lärare, som ska rätta och ordna nationella prov. Det ger också en ökad stress och press för många elever.

Därför tror vi att det vore bättre att ha de nationella proven i årskurs 8 i stället, särskilt för att det skulle ge större nytta för eleverna själva. Då har man fortfarande ett år kvar i grundskolan och har tid och möjlighet att ta avstamp i de nationella proven för att veta vad man behöver fokusera extra på det sista året i grundskolan. Den nyttan för eleverna fyller tyvärr inte de nationella proven riktigt i dag.

Ett annat förslag som vi har, just med tanke på arbetsbördan för lärare kopplat till nationella prov, är att i en prövoverksamhet testa att införa extern rättning av de nationella proven. Det handlar verkligen inte om brist på tillit till professionen, tvärtom. Lärare ska fortsatt vara de som sätter betygen, och det är vi alla överens om. Jag tycker att den här propositionen visar att de nationella proven aldrig kommer att kunna mäta alla mål och alla kunskaper som en elev ska bedömas mot, utan den samlade bilden måste, ska och kan våra lärare ge. Men att rätta de nationella proven externt tror vi ändå skulle betyda en avlastning för våra lärare, så att de i större utsträckning kan lägga sin tid på att vara i klassrummet med eleverna.

För att testa det här föreslår vi det alltså som prövoverksamhet. Jag är stolt och glad över att vi kan presentera det i den formen. Vi borde nog oftare våga använda oss av ett förfarande med prövoverksamhet i svensk skola och inte vara så benhårda med att alla våra förslag alltid är så korrekta att vi kan införa dem överallt hos alla exakt samtidigt.

Med de orden vill jag yrka bifall till två av våra reservationer, nämligen nr 6 och 7.
(Applåder)

Anf. 80 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Fru talman! Vi ställer oss självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3 under punkt 4.

Nu handlar det om digitala nationella prov, med betoning på digitala. Det är just digitaliseringen som kan underlätta för mina kollegor där ute. Från början valde Sverigedemokraterna att stödja Alliansens tillkännagivande i ärendet för ett tag sedan – inte för att det skulle ha varit som SD:s förslag, men vi tvingade regeringen att tänka om från sin SOU i ärendet. Som det mittenparti vi är, fru talman, med folkhemmet och småföretagarnas väl och ve som ledord, är vi mycket pragmatiska. Vår politik är grundad från gräsrotterna och baserad på fakta och kunskap, inte enbart ideologiska nycker.

Regeringen har nu släppt ett lagförslag i ärendet om digitala nationella prov. Efter noggrann genomläsning av detsamma kan jag säga att det självklart inte uppnår alla krav vi har, fru talman, men det är definitivt ett steg i rätt riktning.

De nationella digitala proven bör vara mer externt bedömda. Det finns också mer att önska, till exempel att det skulle vara central rättning, vilket skulle ta bort belastning från lärarna. Jag hörde precis Moderaterna säga samma sak som vi. Det är konstigt att de inte stöder vårt förslag.

Vi ska också byta årskurs för proven, men inte bara från årskurs 9 till 8, utan vi ska byta alltihop. I stället för årskurserna 3, 6 och 9, som vi har proven i nu, ska vi ha dem i 2, 5 och 8. Det ger en helt annan tidsmöjlighet för lärarna och eleverna att arbeta i fatt där något saknas.

Proven måste också, fru talman, vara likvärdiga från år till år. Det är de inte nu. Av den anledningen kan de heller inte bli bra jämförelseverktyg. Vi behöver också ankaruppgifter, uppgifter som är återkommande från år till år – på så sätt kan vi använda de nationella proven som ett jämförelseverktyg på riktigt.

Detta hade varit någonting att verkligen eftersträva, och det är också någonting vi trycker på från Sverigedemokraterna. Men för att underlätta vardagen för mina kollegor, så att de kan ägna sig åt undervisning i stället för tidsödande rättning av nationella prov, väljer vi att stötta förslaget.

Statsrådet Anna Ekström, som till skillnad från sin kollega har tagit sig hit, vilket är väldigt trevligt att se, är ett klokt statsråd som har suttit som chef för Skolverket och nog har insikt, fru talman, i hur viktigt det är med långsiktighet. Därför hoppas jag att det här är första steget i någonting som vi i skolan kan komma längre fram i, så att vi kan använda de nationella proven på ett helt annat sätt än vi gör i dag.

Jag kan komma med ett konkret förslag om hur vi skulle kunna arbeta i framtiden på ett helt annat sätt, fru talman. De parlamentariska sittningar där alla partier får vara med från dag ett, såsom Skolkommissionen, Gymnasieutredningen och myndighetsutredningen, har oftast större sannolikhet att gå igenom här i riksdagen. Om alla partier hade suttit innan och diskuterat digitala nationella prov hade vi nog kommit fram till en bättre lösning än den vi har i dag. Det här är två steg i rätt riktning, men jag är helt övertygad om att vi med en gemensam syn hade kunnat ta steg tre och fyra också. Det här är ett sätt som jag föreslår att vi bör jobba på mer i framtiden, framför allt när det handlar om så viktiga saker som påverkar skolan så mycket.

Jag har ett önskemål till statsrådet som sitter här. Jag vet att hon lyssnar. Här är handen från Sverigedemokraterna! Jag hoppas att de andra partierna har samma inställning. Vi bör tidigt sätta oss ned och diskutera saker, så att vi får en långsiktighet i det svenska skolsystemet.

Alliansen får ta sitt beslut i frågan, men som vågmästare tar vi vårt ansvar. Det här är viktigt att genomföra i dag. Hellre ett steg i rätt riktning och sedan förbättring av förslaget än det sandlådekrig som vi ägnar oss åt ibland, fru talman. Hur långt eller kort man än ska springa börjar nämligen alla distanser med ett eller två steg. Det här är ett eller två steg i rätt riktning.

Sverigedemokraterna är valda av folket, är pragmatiska och är till för folket. Nu ser vi till att förändra den här skolan med de små stegen, så att vi kommer i rätt riktning.

(Applåder)

Anf. 81 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! De nationella proven tror jag föder många olika tankar hos oss. Som tidigare lärare har jag rättat ett antal sådana. Det handlar om glädjen över att se elever klara sig fantastiskt bra kopplat till de mål man ska uppnå, men också om möjligheten att relativt tidigt upptäcka vad man behöver arbeta mer med. Alliansen har gemensamt skrivit en följdmotion, och Centerpartiet har vissa synpunkter på propositionen, men det är ändå så att vi i stora delar har samma bild av på vilket sätt man ska använda de nationella proven.

En viktig del som vi har lyft fram från allianspartiernas sida handlar om på vilket sätt vi kan säkerställa att elever med olika typer av särskilda behov får likvärdiga möjligheter att genomföra de nationella proven på ett bra sätt. Det kan handla om att man är i behov av särskilda hjälpmedel eller har någon form av funktionsnedsättning.

Jag vet att den frågan är väldigt svår. Jag har stor respekt för att man från skolmyndigheternas sida kommer att ta sig an den frågan för att på bästa sätt ge alla elever likvärdiga möjligheter att kunna visa sina kunskaper. Det handlar inte bara om mer tid. Det kan också handla om rent tekniska hjälpmedel på olika sätt. Det är väl inte någon som funderar på att man inte skulle få ha glasögon på sig, till exempel, när man ska göra ett nationellt prov. Det kan finnas andra hjälpmedel som man skulle behöva för att klara det på ett bra sätt.

En annan viktig del som propositionen handlar om är digitalisering och rättning. Från Centerpartiets sida har vi under relativt många år drivit på för en digitalisering av de nationella proven men också för det som vi benämner extern rättning. Även om man som lärare är oerhört nyfiken och tar sig an rättning av nationella prov med stort engagemang är det en oerhört tidsödande arbetsuppgift.

Det är också en arbetsuppgift som beroende på närheten till eleverna gör att man inte riktigt gör den bedömning som man skulle göra utifrån en mer likvärdig utgångspunkt. Vi vet att när man sambedömer på olika sätt underlättar det den likvärdiga bedömningen. Vi anser att det på olika sätt behöver ske en avlastning av arbetsuppgifter för att lärare ska kunna ägna sig åt undervisningen. Då skulle extern rättning kunna vara en sådan viktig del.

Det har framförts kritik mot förslaget när det gäller att resultatet på de nationella proven särskilt ska beaktas vid betygssättningen. Vad jag förstår menar man från olika sidor att det delvis kan bero på missförstånd eller på att man tolkar det på lite olika sätt. Jag tror inte att inte någon förstår att det är ett av underlagen för det hela.

Det är därför som vi i allianspartierna i vår följdmotion lyft fram vikten av att man är tydlig i kommunikationen gentemot lärare och talar om vad man menar med detta. Vi från allianspartierna lyfter också fram vikten av ett systematiskt kvalitetsarbete för att verkligen garantera en likvärdig rättning.

När det gäller de olika reservationerna vill jag här passa på att yrka bifall till reservationerna 6 och 7, även om vi givetvis står bakom alla de reservationer som finns i betänkandet. Jag vill ändå lyfta upp reservation 4 som Centerpartiet har, där vi för en diskussion om på vilket sätt man skulle kunna ge proven kontinuerligt under året.

Det fördes fram från en del andra partier att man diskuterar andra årskurser. Det bör finnas en öppning i diskussioner om på vilket sätt de nationella proven används med de olika syften som finns. De används givetvis för att följa upp kunskapsresultat. Men de ska också kunna vara någonting man använder så att det blir på ett riktigt bra sätt.

För att sammanfatta det hela är det oerhört viktigt att vi säkerställer att alla som gör de nationella proven får de eventuella hjälpmedel som de behöver vid till exempel någon form av funktionsnedsättning. Vi ser digitalisering som oerhört positivt. Vi vill arbeta mer för extern rättning. Vi tycker att man behöver tydliggöra på vilket sätt man menar att man särskilt ska beakta resultaten också vid betygssättning.

(Applåder)

Anf. 82 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Regeringen föreslår i proposition 2017/18:14 att de nationella proven ska ges större tyngd vid betygssättning samt att de ska digitaliseras. Vänsterpartiet håller med om att det bör finnas verktyg för att kontrollera att eleven nått den kunskapsnivå som krävs för att kunna gå vidare i sina studier. Men varken nationella prov eller betyg ger tillräckligt djupgående information.

De nya nationella proven är bara toppen på den våg av arbetsuppgifter som sköljt över lärarna de senaste åren. Många lärare vittnar om att de inte hinner med annat under slutet av terminen. Den vanliga undervisningen får stå tillbaka, och proven riskerar att minska elevernas kunskaper i stället för att öka dem. Lärarna måste få tid att göra det de är utbildade för att göra, det vill säga att undervisa.

Att ge större tyngd till nationella prov vid betygssättningen löser inte heller de strukturella problem som finns i skolan. Behovet av mer styrning och kontroll är ett symptom på det marknadsliberala skolsystem vi har i dagens Sverige. Vinstdrivande friskolor etablerar sig där de har bäst marknadsutsikter, med andra ord oftast i områden där befolkningen har hög utbildning och goda inkomster.

Dessutom har dessa skolor ett intresse av att driva upp elevernas betyg och resultat på nationella proven med förhoppningen om att kunna locka till sig fler elever, vilket i sin tur leder till betygsinflation och ökad segre-

gation. Det visade bland annat rapporten *Skillnader i resultat mellan gymnasieelever i fristående och kommunala skolor* (2016:10) från IFAU, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. Det går inte att avfärda det som vänsterpropaganda.

De jämförde resultat från intern rättning på skolorna med extern rättning gjord av Skolinspektionen och kunde konstatera att fristående skolor var betydligt mer generösa i sin rättning. Vänsterpartiet stöder därför förslaget om utökad extern rättning.

Samtidigt vill vi vara noga med att säga att alla nationella prov innebär ökad stress och arbetsbörda för både lärare och elever utan att föra med sig någon avsevärd förbättring av undervisningen. De tar i stället värdefull undervisningstid, som jag nämnt tidigare.

Problemen med likvärdigheten i den svenska skolan löser man genom att ha ett mer jämlikt skolsystem, ett skolsystem utan marknadsintressen där elevens val inte blir avgörande för hur bra skola eleven får eller inte får gå i.

Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag som handlar om att resultat på nationella prov särskilt ska beaktas vid betygssättning. För att få det gjort vill jag också yrka bifall till Vänsterpartiets reservation nr 1.

Förslagen i propositionen är dessutom ett axplock av de förslag som återfinns i den föregående statliga utredningen *Likvärdigt, rättssäkert och effektivt – ett nytt nationellt system för kunskapsbedömning* (SOU 2416:25). I utredningen fanns förslag om behovet av att minska antalet nationella prov.

Detta är en uppfattning som Vänsterpartiet delar. Det är ett välkänt faktum att många lärare har flytt läraryrket de senaste åren på grund av ökad administration och minskat inflytande över arbetssituationen. Detta skulle knappast leda till en förbättring. Det numera stora antalet nationella prov är en del av detta.

Som jag nämnt tidigare måste det naturligtvis finnas redskap för att bedöma elevernas kunskaper. Men dessa bedömningar måste samtidigt vara ett stöd i lärandet och ska därför vara framåtsyftande och formativa. Betyg och nationella prov är summativa bedömningar; det vill säga de mäter prestationer och ger ingen information om hur lärandet ska utvecklas.

Möjligen kan de nationella proven göra mer nytta som ett redskap för att utvärdera undervisningen. De enskilda elevernas prestationer behöver därigenom inte uppmärksammas i så stor utsträckning, och proven skulle kunna avpersonifieras eller anonymiseras.

Vår slutsats är därför att de nationella proven måste användas mycket sparsamt. I grunden vill vi gå längre än den utredning som jag tidigare nämnde. Vi anser ändå att delar av utredningens förslag är ett bra första steg.

Regeringen bör göra de författningsändringar som utredningen föreslog angående antalet nationella prov. Propositionen föreslår att delar av de nationella proven ska digitaliseras 2018. Barnombudsmannen varnar för att skolors olika ekonomiska förutsättningar kan påverka resultaten på de nationella proven om dessa i dag digitaliseras.

När inte alla skolor har samma tillgång till modern teknik eller lärare med digital kompetens kan det göra att vilken skola eleverna går i får ett direkt inflytande över huruvida det finns tillgång till datorer eller inte och

därmed också hur kompetensen är på de olika skolorna, vilket kommer att påverka resultaten.

För Vänsterpartiet har behovet av datakunskap och digital kompetens hos lärare och elever länge varit en käpphäst.

Redan 1989 skrev vi den första motionen om att lärarna behöver ges möjlighet till fortbildning i datakunskap. Vi instämmer därför i flera remissinstansers åsikt att det behövs tid för lärare att kunna fortbildas inför digitaliseringen, inte i samband med digitaliseringen. Regeringen bör därför avvakta till höstterminen 2019 med att digitalisera de nationella proven, menar Vänsterpartiet.

Jag står såklart bakom alla Vänsterpartiets reservationer men yrkar bifall endast till reservation 1.

Anf. 83 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Om man vill minska klyftorna i ett samhälle och skapa likvärdiga möjligheter för alla människor ska man ha ett väldigt tydligt kunskapsfokus i skolan. Om man dessutom nitiskt ska följa upp att varje elev får så mycket kunskap som möjligt, kolla om de hänger med eller behöver extra stöd måste man ibland också utvärdera det.

Själva grunden i kunskapsskolan är att man har tydligt fokus på kunskap och ser till att alla får den kunskap de vill ha. Det är så man utjämnar skillnader i samhället. Det är så man gör att det blir fler klassresor, ökar den sociala rörligheten och skapar ett mer likvärdigt och rättvist samhälle.

Fru talman! Nationella prov är viktiga. Jag skulle säga att särskilt viktigt är nog det nationella provet i årskurs 3, om det används på rätt sätt. Det är särskilt viktigt att sätta in stöd så tidigt som det bara är möjligt i svensk skola så att fler lär sig mer. Jag tror att det är så, fru talman, som man minskar risken för att föräldrarnas bakgrund slår igenom också i elevernas skolresultat.

Vi är, som tidigare har sagts, från Alliansens sida tämligen nöjda med regeringens proposition på området. Vi tycker att man tar tag i en del viktiga frågor. Vi skulle kanske se att man hade ett bredare helhetsgrepp kring frågorna. Det som Ulrika Carlsson tog upp tidigare om hjälpmedel vid funktionsnedsättning tycker jag är väldigt viktigt att man funderar kring.

Jag tycker att man kan fundera mer kring hur proven kan bli bättre, hur man utvecklar dem så att de blir mer rättvisande och ger en helhetsbild av den kunskap man har relativt de kunskapskrav som finns när man gör proven. Det skulle vara spännande att ordentligt kunna jämföra de nationella provresultaten över tid. Vi ser hur viktiga internationella undersökningar som PISA och Timss har varit för bilden av svensk skola, för kunskapen om svensk skola och för insatserna kring svensk skola. Med nationella prov skulle man också kunna få en tydligare bild i flera ämnen och ha en uppföljning år efter år.

Vi skulle behöva fundera mer kring hur man digitaliserar och underlättar rättningen. Det är inte alldeles enkelt i alla delmoment i proven, men i en del skulle det gå att göra ganska snabbt och enkelt. Vi skulle behöva fundera på synen på "särskilt beakta". De nationella proven genomförs vid olika tidpunkter över åren. Om jag minns rätt kommer matematikprovet väldigt nära den tidpunkt då betygen sätts, medan delmomenten i provet i svenska kommer ganska långt ifrån den tid då man sätter slutbetygen. Då är det klart att man kan ha olika syn på vad "särskilt beakta" innebär.

Det är viktigt att utvärdera och följa upp hur just begreppet särskilt beakta sätter sig i skolorna, att man är beredd att göra förtydligande och be Skolverket att vara noga med att ha riktlinjer för detta. Det är också viktigt att vi över tid funderar på hur praxis sätts när det gäller just särskilt beaktande, för hur det tolkas och hur det sätts in i olika ämnens kontext blir ju ganska avgörande för hur den här propositionen landar i verkligheten.

Alliansen och vi liberaler har ett antal reservationer. Vi skulle av flera skäl vilja se ökad extern rättning, dels för att öka likvärdigheten, dels för att minska administrationen. Det skulle innebära att fler lärare kan använda mer tid till att undervisa.

Vi har också en reservation om hur man utvecklar de nationella provens förmåga att ge en helhetsbild av elevens kunskapsmassa i relation till de kunskapskrav som finns.

Fru talman! Jag nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 6 och 7 i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 84 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Det var så kul i förra debatten, så jag fortsätter i den här.

Min fråga till Christer Nylander och Liberalerna gäller synen på betyg, prov och i det här fallet de nationella proven. På vilket sätt menar Christer Nylander att prov och betyg, i det här fallet nationella prov, och ytterligare fräntagande av makt från lärarna till nationella prov, som egentligen bara är ett stickprov, utvecklar eleverna i den svenska skolan? På vilket sätt stimulerar det eleverna till fortsatt lärande?

Jag undrar också hur många nationella prov Liberalerna egentligen vill ha, för som vi vet tenderar Liberalerna att ganska ofta gå emot den forskning som finns kring skolfrågor när det gäller såväl betygssättning som antalet prov och huruvida man ska ha formativ eller summativ bedömning.

Hur ser egentligen Liberalernas politik ut kring antalet prov på riktigt? Hur skulle det se ut om Christer Nylander fick bestämma?

Anf. 85 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Kärnan i mitt budskap var egentligen att om man ska ge en bra start för de barn som kommer från hem där man inte läser så mycket, hem där man inte är jätteengagerad i skolan eller hem som är trasiga socialt måste skolan ha väldigt höga förväntningar och prioritera kunskap. Det är för just de här barnen som skolan inte ger social rörlighet, frihet och självständighet om man inte har väldigt tydligt fokus på kunskap. Det är därför Liberalerna står upp för kunskapsskolan.

Daniel Riazat vill gärna tro att Liberalerna är några elaka typer som vill sortera bort människor som inte passar in i det samhälle som vi har som vision. Men skillnaden mellan socialister, kommunister och liberaler är att vi inte har någon utopi. Vår utopi är summan av enskilda människors drömmar om framtiden. Jag vill att fler människor ska drömma om framtiden, och det är lättare att drömma om man har kunskap om vilka möjligheter som finns. Det är därför som jag har fullständigt fokus på kunskap i svensk skola. Det är därför Liberalerna driver kunskapsskolor. Det är därför liberaler i alla tider har varit engagerade i skolan.

Vi gillar när människor lyckas, och vi vill att fler människor ska lyckas. Då måste man ha fokus på kunskap i skolan men ibland också våga utvärdera hur väl det går, för om man inte utvärderar kommer de som inte har förväntningar hemifrån, press från föräldrar och krav utifrån att misslyckas och få mindre kunskaper, Daniel Riazat. Det är för mig inget vänligt samhälle. Det är ett samhälle som ökar klyftorna. Det är därför jag har fokus på kunskapsskolan.

Anf. 86 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Liberalerna inte har någon utopi men trots allt har en utopi. Jag konstaterar också att Liberalerna vill minska klyftorna men att politiken leder till ökade klyftor.

Att drömma är väldigt viktigt, och många ungdomar fick sina drömmar krossade under den tid som Jan Björklund satt som utbildningsminister. Det ska vi vara tydliga med.

Möjligtvis företräder Liberalerna och Christer Nylander kunskapsskolan i form av bolaget Kunskapsskolan men knappast när det handlar om kunskapsskolan i form av en skola där alla elever har en likvärdig och jämlik möjlighet att ta del av undervisningen.

Jag konstaterar också att Christer Nylander använde fyra sekunder till att tala om just proven och resterande tid till att tala om annat, och jag vet varför. Det är för att forskningen är ganska tydlig när det handlar om tidiga betyg, betygshets och betygsinflation, när det handlar om för många prov och när det handlar om bedömning. Forskningen går i strid med Liberalernas linje i dessa frågor.

Nej, jag tror inte att ni är elaka. Jag tror dock att den ideologi som ni står för leder till att människor råkar illa ut. Oavsett vilka termer Christer Nylander väljer att använda sig av som retoriska knep, att nämna kommunism etcetera, är det fortfarande ett faktum att Vänsterpartiet vill arbeta för en likvärdig och jämlik skola.

Där menar jag att lösningen för att se till att man kan drömma inte är att ta ifrån lärarna ytterligare makt och ge mer och mer makt åt annat, bland annat de nationella proven. Det är det som sker när betygen på de nationella proven blir mer avgörande för slutbetygen i skolan. Det vill vi från Vänsterpartiets sida såklart motverka.

Anf. 87 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag vill inte ta ifrån lärarna makt. I själva verket är väl mitt parti det parti som har flest lärare i relation till antalet medlemmar. Det beror dels på att vi har många lärare, dels på att vi har få medlemmar. Vi kallas ibland för folkskollärarypartiet, och det är jag ganska stolt över. Det var människor som ville bygga ett annat samhälle och startade ett parti därför att de ville att fler skulle få chansen. Det är rätt att vi inte har någon utopi, som en del andra ideologier har, utan vår utopi är summan av många individuella utopier. Därför kan jag inte beskriva den.

Kärnan i det där är att jag vill att fler människor ska lyckas. Jag vill att man ska kunna förverkliga sina drömmar, och därför har vi fokus på kunskapsskola och kunskap i skolan. Därför försöker vi stärka lärarnas möjligheter att genomföra den undervisning som de är utbildade till att genomföra.

Jag ska svara på frågan. Vi gillar nationella prov. Vi gillar betyg. Vi vill ha de nationella prov som vi har i dag. Särskilt viktigt är nationella proven i årskurs 3, och det ska kopplas till att man får ökat stöd och ökad chans att lyckas senare i skolan. Om vi inte utvärderar hur mycket eleverna lär sig och hur mycket kunskap de får med sig vet vi inte vilka som kommer att lyckas. Själva kärnan i min ideologi och i min syn på svensk skola är att vi måste ha ett tydligt kunskapsfokus. Om man inte har det kommer de att drabbas hårdast vars föräldrar själva inte har lång utbildning, de vars föräldrar inte har fokus på kunskap, de vars föräldrar inte frågar hur det gick i skolan i dag och de som inte har några föräldrar alls. Det är därför jag har fokus på kunskap i skolan.
(Applåder)

Anf. 88 ANNIKA ECLUND (KD):

Fru talman! Vi diskuterar i dag de nationella proven. Kristdemokraterna har i flera år drivit frågan om att de nationella proven ska digitaliseras och att betygen i högre grad än nu ska spegla resultaten i de nationella proven. Det är dock viktigt att så här inledningsvis slå fast att det även i fortsättningen ska vara möjligt att få ett annat slutbetyg än provbetyget men att betygen i större utsträckning än nu måste överensstämma med resultaten i de nationella proven. Detta är viktigt inte minst för att motverka betygsinflationen, som är ett reellt problem i skolan.

Fru talman! Alliansen har sedan 2015 en överenskommelse med regeringen om att se över de nationella provens omfattning, effekter och syfte med målet att i ökad utsträckning gå mot digitalisering och central rättning. Genom denna proposition är vi en liten bit på väg i denna överenskommelse.

Att vi ska gå mot digitalisering av de nationella proven och att de nationella proven särskilt ska beaktas vid betygsättning är vi nu överens om, men Alliansen saknar tydlighet kring rättningen av de nationella proven. Fram till nu har det oftast varit den undervisande läraren själv som rättar de nationella proven. Skolinspektionen har utfört en viss central rättning av nationella prov för grundskolan och gymnasieskolan, varvid omrättningen av proven har visat att det finns stora skillnader i bedömningen av till exempel uppsatser. Skillnaderna är störst där lärarens bedömningsutrymme är stort. Skolornas egna lärare sätter ofta ett högre betyg på proven än vad omrättarna gör. Även det omvända kan förekomma, men det är inte lika vanligt. Skillnaderna finns över hela betygsskalan men är allra vanligast när det gäller de höga provbetygen.

Kristdemokraterna menar därför att det är viktigt att öka likvärdigheten i bedömningen av de nationella proven, och därför bör på sikt samtliga prov rättas av nationella examinatorer.

Fru talman! Regeringen vänder sig i denna proposition emot det som riksdagen redan har bestämt. Det finns tillkännagivanden om att proven ska bli digitala och rättas av utomstående, nationella examinatorer. Argumentet som regeringen anger är att central rättning skulle undergräva tilliten till lärarkåren. Det argumentet håller inte. Huvudsyftet med proven är att stödja en likvärdig och rättvis bedömning, och då är det bara en fördel att det är en lärare som inte har någon som helst koppling till eleven i fråga

som bedömer proven. I propositionen föreslås att någon annan än den undervisande läraren ska rätta proven, men detta är inte tillräckligt långtgående, anser vi.

Vi som har erfarenhet av genomförandet av nationella prov vet hur mycket tid som går åt till både genomförande och rättning och hur det kan komma att styra undervisningen, speciellt i årskurs 9. I propositionen framförs argumentet att central rättning skulle spä på lärarbristen. Det är precis tvärtom. När nationella prov ska rättas tar det så mycket tid i anspråk att många skolor sätter in obehöriga vikarier i veckor för att lärare ska kunna sitta avskilt eller i arbetslag för att rätta proven. Det förekommer också att eleverna får ledigt eller hemarbete i stället för undervisning för att lärare ska hinna rätta de omfattande proven.

Om nationella, externa examinatorer rättar proven frigörs i stället mycket tid för högkvalitativ undervisning. Vi i Alliansen står därför fast vid att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag om en prövoverksamhet med centralt rättade prov som rättas av nationella examinatorer. Om försöksverksamheten faller väl ut bör detta införas i samtliga skolor.

Fru talman! I vår följdmotion från Alliansen tar vi upp behovet av att utveckla de nationella proven. Provens innehåll och roll ska utvecklas för att kunna ge en bättre och mer rättvisande helhetsbild av elevens samlade kunskaper.

Det är också viktigt att med alla medel stävja det fusk som blivit allt vanligare i genomförandet av proven. Skolverket ska känna att de har det mandat som behövs för att göra det omöjligt att fuska. Vidare, som flera har varit inne på, kan elever med olika funktionsnedsättningar få särskilt stöd vid de nationella proven. Vi vill därför att Skolverket får uppdraget att följa upp att elever som behöver får de hjälpmedel som de har rätt till för att kunna genomföra proven.

Med det yrkar jag bifall till reservationerna 6 och 7.
(Applåder)

Anf. 89 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag betänkande UbU5, *Nationella prov – rättvisa, likvärdiga och digitala*. Det är ett betänkande som föreslår att nationella prov särskilt ska beaktas vid betygsättning. Det finns också förslag om att nationella prov ska bedömas av någon annan än den undervisande läraren, att sådana elevlösningar bör vara avidentifierade, att de nationella proven och de nationella bedömningsstöden bör digitaliseras och att uppsatser och andra uppgifter som prövar skriftlig framställning bör få genomföras på dator.

Det här är förslag, fru talman, som har diskuterats under en längre tid och som med ett bifall i kammaren i dag kommer att kunna träda i kraft den 29 juni 2018.

Fru talman! Eftersom statsrådet Anna Ekström deltar i debatten kommer jag att fatta mig relativt kort. Jag vill ändå ta tillfället i akt och reflektera över de invändningar som framförts om att provtillfället kommer att bli för avgörande och att dagsformen kommer att styra betyget snarare än lärarens förmåga till en helhetsbedömning.

Det är inte avsikten. Så ska förslaget inte tolkas. Men betygsinflationen måste stävjas. Lärarna behöver känna stöd gentemot de krafter som trycker på för höjda betyg, och Skolinspektionen behöver tydligare uppdrag att kunna gå in och granska och vidta åtgärder vid återkommande och signifikanta avvikelser.

Det finns sannolikt ett flertal skäl till att betygsinflationen finns och att den inte avtar utan tvärtom både består och kanske ökar. Att locka många elever till sin skola har blivit viktigt. Det påverkar omedelbart intäkterna genom skolpengen som eleven har med sig. Höga betyg lockar fler elever än motsatsen. För att få elever att stanna kan lärare utsättas för omfattande påtryckningar från såväl elev som lärare och rektor. Det är något som har uppmärksamrats vid ett flertal tillfällen. Dessutom är det belagt att lärare har en tendens att bedöma sina egna elever mer positivt.

Oavsett anledningen till betygsinflationen måste vi få till stånd en förändring. Jag vill gärna tillägga att betyg i grund och botten inte är att betrakta som höjden av rättvisa. Någonstans ska gränsen dras oavsett om det är 1–5, om det är G, VG eller MVG eller om det är A–F. Men betygssättningen måste ske så rättvist och vara så relevant som det bara är möjligt.

Fru talman! De nationella proven är bedömningar av elevens måloppfyllelse i relation till de kunskapsmål som finns för årskurs 3, 6 och 9 för att man på så sätt ska säkra likvärdigheten i betygssättningen. Det är den grundläggande principen för utformningen och användandet av de nationella proven. Men det är en princip som jag noterar att Moderaterna och Sverigedemokraterna inte bara ifrågasätter utan tydligen har övergett.

Att bedöma hur elever ligger till under pågående läsår, vad som kan stimuleras extra och vad som brister hos olika elever i olika ämnen är själva kärnan i lärarens profession. Att känna till kunskapsmålen, att känna sina elever och att förmå dem att utvecklas maximalt är lärarens dagliga och långsiktiga arbetsuppgift.

Fru talman! Att någon annan ska rätta de nationella proven är välkommet. På en del håll sker detta redan i dag. I min hemkommun Kalmar har kommunens lärare under en längre tid givits möjlighet att söka till att få ingå i en liten grupp som centralt rättar kommunens samtliga nationella prov. De lärare som rättar proven får vikarie till sin ordinarie undervisning och ges möjlighet att under en begränsad tid utvecklas med andra arbetsuppgifter. De ser mönster och kan dra slutsatser. Framför allt rättas proven likvärdigt. Jag tycker att det är ett klokt och ansvarsfullt sätt från huvudmannen att ta vara på lärarens kompetens och att se till elevens rätt till objektiv bedömning.

Jag ställer mig dock lite frågande till att proven skulle skickas iväg nationellt och att myndigheten skulle anställa lärare nationellt för att rätta Sveriges alla nationella prov. Med den kunskap jag har och med det perspektiv jag också tycker att jag har känns det som dåligt resursutnyttjande och administrativt krångligt. De nationella så kallade examinatorerna, som det har talats om här i talarstolen, ska väl dessutom vara behöriga lärare. Då blir det sannolikt ett tapp på den kompetensen i ordinarie skola, om inte långsiktigt så i alla fall tillfälligt.

Digitaliseringen är bara att välkomna, med respekt för att likvärdighet över landet och säkerheten i provsituationen måste garanteras.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag i UbU5 i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 90 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill tacka för många fina inlägg i den här debatten om propositionen.

Den proposition som vi nu diskuterar innehåller ett förslag på en lagändring om att resultaten på nationella prov särskilt ska beaktas vid betyg-sättningen. Men vi talar också om ett antal förordningsändringar och uppdrag. De innebär bland annat att de nationella proven ska digitaliseras, att någon annan än den undervisande läraren ska bedöma elevlösningar av proven och inte minst att proven ska vara anonymiserade.

Låt oss börja med digitaliseringen. Det är egentligen en jättestor fråga. Äntligen digitaliserar vi de nationella proven. Det är ett stort och viktigt steg. Man skulle kunna vara högstämnd och säga att det är ett steg in i framtiden. Men egentligen handlar det om ett steg in i nutiden för den svenska skolan.

Digitaliseringen kan innebära att lärarnas arbetsbörda minskar. Den kan innebära en effektivisering av arbetet i skolan. Jag känner ingen som helst sentimentalitet när jag tänker på att lärare ska slippa sitta och tyda kråkfötter och olika handstilar.

Den framtid, den arbetsmarknad, de vidare studier och det samhälle som eleverna ska komma ut till är en digitaliserad värld. Därför är det viktigaste när vi nu digitaliserar de nationella proven att eleverna får göra sitt bästa på de nationella proven. De får använda de verktyg och metoder som de brukar använda, som de använder när de pluggar och som de kommer att använda som vuxna, när de kommer ut från dagens skola. Det är dags för skolan att komma i kapp det övriga samhällslivet.

Ambitionen och målen är tydliga. Men precis som har framförts i debatten, inte minst av Daniel Riazat, är det ingen liten eller enkel sak att digitalisera de nationella proven. Föreställ er bara den mängd olika it-lösningar som finns på våra många och olika skolor. Föreställ er bara den olika mängden år som de här it-lösningarna har på nacken. Tänk också på hur otroligt viktigt det kommer att vara att it-systemen fungerar klanderfritt när de nationella proven ska skrivas. Alla vi som har funnits på arbetsplatser där it används vet att it-systemen inte alltid fungerar precis som de ska.

Det här kommer alltså att bli en stor och svår uppgift, för våra många skolor och för Skolverket. Men det är också en viktig uppgift. Syftet med de nationella proven är till syvende och sist att eleverna ska visa vad de kan. Och det gör eleverna bäst i en digitaliserad miljö.

I propositionen finns det också förslag på ett antal viktiga förändringar för ökad rättvisa och likvärdighet. Jag tänker på den statistik som vi som är intresserade av frågan om nationella prov tog del av i slutet av oktober. Det handlar om relationen mellan nationella prov och kursbetyg. Jag intresserade mig förstås särskilt för den statistik som gällde prov gjorda i gymnasieskolan.

Jag blir både bekymrad och rent av förfärad men tyvärr inte förvånad när jag tar del av den statistiken. Som vi alla vet finns det en avvikelse mellan provresultaten på de nationella proven och de kursbetyg som sedan sätts. Den avvikelsen finns över hela linjen. Men när det gäller fristående skolor är den ännu större än avvikelsen för kommunala skolor. Då vet vi alla, vilket också har påpekats i debatten, att det dessutom finns en liten skillnad i fråga om att de fristående skolorna rättar de nationella proven lite mer generöst.

Att en elevs betyg inte motsvarar elevens kunskaper behöver inte vara en följd av att det finns en skillnad mellan resultaten på nationella prov och kursbetyg. I dag har vi nämligen inget regelverk som säger att det ska finnas ett samband däremellan. Men vi kan alla vara överens om att det inte är bra när elevernas betyg inte motsvarar kunskaperna som eleverna har med sig.

Vi ska ha ordning och reda i vår skola. Och den ordningen och redan är beroende av att det finns en grundmurad tillit till att betyg och kunskap hänger ihop. De många rapporter och vittnesmål som har kommit från lärare, elever och andra, inte minst den statistik som finns, visar klart och tydligt att vi behöver staga upp, kontrollera och motverka så att betygsinflationen inte får ett grepp i svensk skola. Det ska vara rättvist, och det ska vara likvärdigt – för elevernas skull men också för att skolan ska fungera effektivt.

Elevernas betyg är viktiga för vem som kommer in på utbildningarna på universitetet. Då krävs det tillit till systemet, att alla känner förtroende för och tillit till att betygen sätts på rätt sätt. Därför är de förslag på förändringar som ligger på riksdagens bord i propositionen om nationella prov, som vi nu diskuterar, viktiga och kommer att ha stor betydelse.

Vi föreslår att resultaten på de nationella proven särskilt ska beaktas vid betygsättningen. Jag är förstås väldigt glad över att det förslaget har fått ett sådant starkt stöd här i riksdagen. Som flera ledamöter, inte minst Lena Hallengren, har påpekat ska man vara noga med att formuleringen ”särskilt beaktas” inte innebär att provet ska styra betyget helt. Vi föreslår inte examensprov i den svenska skolan. Men formuleringen klargör att provresultatet och innehållet i elevernas svar på proven även fortsättningsvis ska utgöra ett stöd vid betygsättningen.

Enligt läroplanerna för de skolformer det handlar om ska läraren vid betygsättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven. Och läraren ska göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Jag är övertygad om att de allra flesta lärare i Sverige redan i dag gör en allsidig bedömning av allt eleven kan och tar hänsyn till resultatet och hur eleven har presterat på nationella prov. För alla de lärarna betyder det här lagförslaget att de kan fortsätta sitt goda arbete.

Men för de lärare som har låtit resultaten på nationella prov styra betygen helt, och för de lärare som till äventyrs helt har bortsett från resultaten på de nationella proven betyder den här lagändringen en förändring, ett förtydligande.

För de många lärare som upplever en stark och obehaglig press att sätta högre betyg än vad de tycker att elevernas kunskaper motsvarar kommer mitt och vårt förslag att ge lite råg i ryggen att stå emot denna press och de marknadskrafter som präglar den svenska skolan.

Med den nya skrivningen i skollagen kan Skolinspektionen dessutom, som flera har påpekat, få lite större möjligheter att granska de skolor där avvikelserna mellan provresultat och betyg är särskilt stora.

Fru talman! Det har kommit förslag i ett antal motioner som handlar om behovet av vad man kallar central rättning och fristående examinatorer. Jag är förstås glad över att det är fler än jag som ser vilka problem ett alltför marknadsstyrt skolsystem, med ett starkt inflationstryck, har lett fram till i form av betygsinflation och brister i likvärdigheten.

Det finns en betygsöverenskommelse mellan regeringen och Alliansen. Vi tillsatte den utredning som ligger till grund för propositionen. Denna utredning, som var mycket noggrann och hade tillgång till den allra främsta expertisen, avrådde från all form av så kallad central rättning, det vill säga av andra än lärare. Den förespråkade i stället det som också finns med i propositionen: extern bedömning, där en elevlösning bedöms eller rättas av någon annan än den lärare som undervisar eleven.

Jag må vara traditionell och lite tråkig och trist, men min bestämda uppfattning – som ligger i linje med god svensk förvaltningspolitisk tradition – är att politiken ska ge visionerna och riktningen och att förslagen ska beredas och prövas i en rejäl statlig utredning.

Här har vi haft förmånen att få resultatet från en stor statlig utredning, som klart och tydligt visar att det förslag som regeringen lägger på bordet är det förslag som bäst står i överensstämmelse med hur vi ska nå detta mål.

När utredningen avråder från att införa central rättning går vi i stället fram med extern bedömning. Min och regeringens bedömning är att detta verkligen är att föredra.

Jag antar att en hel del repliker är begärda, så jag tror att jag väntar till replikskiftena med den väldigt detaljerade och kloka ytterligare argumentation som jag har framför mig om varför det är klokt att gå den väg som vi vill gå med extern rättning eller rättning av någon annan än den undervisande läraren. Vi ska ju ha lite roligt där också!

Jag vill avsluta med att tacka så mycket för en väldigt intressant diskussion. Jag vill också tacka för att jag får förmånen att vara med och diskutera den proposition som jag nu har jobbat med under ett helt år och som jag känner väldigt starkt för.

(Applåder)

Anf. 91 IDA DROUGGE (M) replik:

Fru talman! Jag vill återigen tacka statsrådet för att hon är på plats i kammaren i dag.

Jag är själv lite förvånad över hur mycket av det som statsrådet sa här som jag håller med om. Det är jag såklart väldigt glad över – jag tycker inte att dessa frågor egentligen ska vara sådana där vi har särskilt olika uppfattningar.

Jag tror att det är viktigt för svensk skola, för lärarna, för våra huvudmän och för eleverna att vi har regler och ramar som inte förändras alltför mycket över tid. Det är viktigt att spelreglerna är tydliga och står fast.

När man exempelvis ändrar betydelsen av något – om vi ser till formuleringen ”särskilt beakta”, som har diskuterats ganska länge och mycket inför detta beslut – tror jag att det är extra viktigt att vi är överens.

Jag vill egentligen bara göra ett medskick. Vi kommer naturligtvis att från moderat håll och från Alliansen följa upp hur skolorna informeras av Skolverket i denna fråga, så att det implementeras likvärdigt och på det sätt som är tänkt.

Det var det ena som jag vill skicka med. Jag vill också kort säga att vi när vi talar om externa examinationer inte menar att det behöver vara några andra än lärare som utför dessa. Lena Hallengren sa att det hela kan skötas på huvudmannanivå i 290 kommuner, utfört av lärare som gör det tillsammans i grupp. Det skulle dock kunna göras på samma sätt men på en nationell plats och fortfarande av lärare. Det behöver inte vara personer som gör enbart detta på heltid, utan det kan vara personer som också undervisar.

Jag har också en fråga: Hur ser statsrådet på att flytta de nationella proven från nian till åttan?

Anf. 92 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! När det gäller uttrycket ”särskilt beakta” har jag noterat att det från borgerligt håll i flera fall har förts fram att riksdagen eller regeringen borde ta initiativ till att Skolverket genomför någon form av informationsinsats.

Skolverket är en myndighet som har ett självständigt uppdrag att se till att det finns goda och bra utvecklingsmöjligheter för svensk skola. Jag är övertygad om att Skolverket även utan olika former av uppdrag kommer att kunna fullgöra den fullkomligt naturliga och självklara del som det innebär att informera landets lärare om hur styrdokument, lagar och liknande ska kunna beaktas i undervisningen.

Ida Drougge tar också upp olika möjligheter att anordna någon form av extern rättning. Jag tycker spontant att det låter som att den beskrivning som Ida Drougge ger ligger mycket väl i linje med hur man kan arbeta i denna propositions och detta lagförslags anda och mening, även om det förstås är upp till huvudmännen att göra sin tolkning av lagen.

Det jag vänder mig emot när vi diskuterar central rättning är den tro som verkar finnas att det finns en kader – en grupp – av välutbildade, kunniga och erfarna lärare. Det måste handla om detta om de undervisande och betygsättande lärarna ska kunna känna förtroende för och tillit till de elevlösningar, rättningar och resultat som de får.

Jag ser inte att denna grupp finns. I dag har vi ett system där Skolinspektionen anlitar lärare för att göra omrättningar av nationella prov. Skolinspektionen kan göra detta på jullov eller påsklov – på tider då det finns lärare som kanske har tid över – men att hitta denna grupp lärare i betygställningstider och i tider då nationella prov genomförs ser jag som helt ogörligt.

Anf. 93 IDA DROUGGE (M) replik:

Fru talman! Jag tror att vi alla kan konstatera att lärarna varken blir fler eller färre beroende på vem som ansvarar för och håller i rättningen. Om det däremot är så att inte lika många lärare behöver rätta de nationella proven skulle jag säga att detta i större utsträckning avlastar övriga lärare.

Jag skulle vilja ge statsrådet lite mer tid att svara på den fråga som jag inte riktigt hann formulera mot slutet av mitt förra inlägg, om att flytta de nationella proven från årskurs 9 till årskurs 8. Syftet är att ge dem en funktion som gör att eleverna i större utsträckning kan använda resultaten till

att hitta sina brister. Eleverna skulle då också ha ett år på sig att fylla de kunskapsluckor som eventuellt finns.

Anf. 94 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! När det gäller frågan om central rättning är det så att Skolinspektionen, som i dag har ansvaret för att arbeta enligt ett uppdrag med att omrätta prov, lägger ned ett oerhört arbete och engagerar en stor grupp lärare för att genomföra omrättningen.

Översatt till övriga nationella prov skulle det innebära en dramatiskt annorlunda styrning av den svenska skolan. Framför allt skulle det medföra stora svårigheter under just betygsättningstider – i april, maj och juni, när många nationella prov skrivs och det är bråttom att få resultaten från de nationella proven för att kunna påverka betygsättningen.

Jag ser det som mycket svårhanterligt att säkerställa en central funktion som skulle kunna rätta, som man säger, de nationella proven.

Frågan om att flytta de nationella proven från årskurs 9 till årskurs 8 visar hur stora krav vi ofta ställer på dessa prov. Vi vill så gärna att de nationella proven både ska kunna vara betygsstödjande och ge god information om vilka kunskapsluckor som finns, så att de ska kunna påverka undervisningen. Av olika inlagor framgår också att vi vill att de ska kunna ge en bild av kunskapsutvecklingen över tid i svensk skola.

Den internationella forskning som redovisas i den utredning som ligger till grund för propositionen visar klart och tydligt att det inte går att förena hur många krav som helst i ett nationellt prov. Här sätter regeringen ned foten och säger att de nationella proven ska vara betygsstödjande. Då är det lämpligt att de ligger mot slutet och så nära betygsättningen som möjligt.

Det är en annan sak att vi ska använda många, bra utvecklingsmetoder i svensk skola för att följa elevernas kunskapsutveckling. Där kan till exempel betygsstödjande material från Skolverket och från andra instanser fylla en väl så god funktion som ett klassiskt nationellt prov när det gäller att ge god information om elevens kunskapsutveckling.

Anf. 95 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag ska försöka formulera mig kort. Jag vet att det finns andra som står på tur och vill tala.

Jag har lyssnat in vad statsrådet har sagt, och jag vet att statsrådet besitter en stor kunskap i frågan. Det är säkert en fråga som statsrådet har drivit länge. Om jag lite kort kliver ur frågan som politiker och blir lärare i stället säger jag: Tack! Äntligen går vi mot digitala nationella prov.

Jag hoppas att man inte glömmer bort möjligheten att i digitala nationella prov skapa självvärtande delar. Det hoppas jag verkligen tas med. Det är en del som skulle underlätta stort.

Min fråga handlar framför allt om ankaruppgifterna. För att digitala nationella prov ska bli jämförbara över tid och inom varandra är ankaruppgifter viktiga. Men jag ser att man från regeringens håll har valt att inte ta med dem. Kan statsrådet utveckla den frågan?

Anf. 96 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Vi har en tendens att lägga lite väl många krav på ett och samma prov. Frågan om huruvida ett prov kan ge möjlighet att följa kunskapsutvecklingen över tid på till och med nationell nivå är lite större än att den får plats i dagens nationella prov. Ibland känns det som att ett nationellt prov är svaret på jungfruns bön; det ska lösa precis allt.

Jag är övertygad om, och propositionen bygger på övertygelsen, att den viktigaste funktionen vi har för de nationella proven är att stödja lärarnas betygsättning. Med den insikten följer också att regeringen ger Skolverket i uppdrag att ändra på förutsättningarna när de nationella proven sätts ihop så att de bättre ska stödja en betygsättning jämfört med dagens system.

Betyder det att det är alldeles omöjligt att hitta vägar att låta de nationella proven också följa kunskapsutvecklingen? Svårt är det, men inte alldeles omöjligt. Redan i dag finns ankaruppgifter i de nationella proven. I liggande uppdrag till Skolverket finns inlagt att ankaruppgifter ska användas för att öka kvaliteten och stabiliteten i proven.

Men att helt förlita sig på ett enda format av nationella prov för att samtidigt ge stöd för betygsättningen, god information om elevernas formativa utveckling och god information om kunskapsutvecklingen över tid har hittills inget land lyckats med. Regeringen väljer i propositionen att tydligt sätta ned foten i fråga om att huvudsyftet med nationella prov ska vara att stödja lärarnas betygsättning för att motverka betygsinflation och för att säkerställa att lärarna har råg i ryggen när de sätter rätt betyg.

Anf. 97 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag känner inte riktigt att jag fick svar på frågan om ankaruppgifter, men jag förstår att den är lite för stor för att tas med i propositionen. Det är sammanfattningen av svaret.

Min andra fråga handlar om jungfruns bön från oss lärare. Kan vi få långsiktighet i det svenska skolsystemet, och kan vi se till att svenska politiker slutar rycka i våra skolsystem hela tiden? Jag tog upp frågan i mitt anförande, och jag riktade mig till statsrådet flera gånger och frågade om det går att vända på ordningen. Uppenbarligen har det varit så att när vi politiker har suttit i samma rum under lång tid och diskuterat en fråga har vi landat i bra konsensus. Jag nämnde Skolkommissionen och Gymnasieutredningen.

Är det en ordning som statsrådet kan tänka sig att rekommendera också i fortsättningen? Det är några månader kvar till nästa val. Om vi kan börja diskutera frågan före valet kanske vi kan komma till konsensus direkt efter valet när valresultatet kommer. Om skolan i Sverige någonsin ska få lugn och ro krävs långsiktighet.

Är statsrådet beredd att tänka sig tanken att vända ordningen, att redan på SOU-nivå inkludera oss politiker så att vi kan få säga vår sak tidigt? Det har varit ett gott utfall när det har gjorts.

Anf. 98 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Stefan Jakobsson gjorde en felaktig sammanfattning av vad jag sa om ankaruppgifterna. Det är en fråga som är hanterad i och med att regeringen har gett Skolverket i uppdrag att arbeta vidare med att säkra långsiktigheten och kvaliteten i de nationella proven. Där ingår ankaruppgifter.

Med förlov sagt: Frågan om på vilken nivå det ska finnas ankaruppgifter är nog en fråga som lämpar sig bättre för Skolverkets forskargrupper än för politiska debatter i Sveriges riksdag.

Stefan Jakobsson har vidare en vana att göra sig till talesman för lärare och presentera sig själv som lärare, inte som politiker, samtidigt som Stefan Jakobsson själv i stor utsträckning kommer med detaljerade politiska förslag som sällan är förankrade i lärarkåren utan snarare handlar om att på vanligt sätt anklaga politiker för splittring.

Jag är den första att önska en samsyn om den svenska skolan. Jag är den första att önska långsiktiga förutsättningar. Om vi ska lyfta kunskapsresultaten i Sverige, stärka likvärdigheten och ha ett effektivt resursutnyttjande i den svenska skolan är jag övertygad om att vi måste samverka. Den ryckighet som har präglat den svenska skolpolitiken har måhända varit bra för en del politiska karriärprojekt men har inte varit bra för svensk skola, svenska lärare eller svenska elever.

Så länge jag får vara med och ha mitt ord med i leken kommer jag att verka för ett gott samarbete över blockgränsen i skolfrågorna, helt enkelt av det skälet att svenska elever förtjänar en skola som inte rycks sönder med ständigt nya politiska initiativ. Svenska lärare förtjänar arbetsro, inte ro att ta det lugnt utan ro att arbeta med det som är viktigast, nämligen undervisningen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 15 Bättre förutsättningar för fondsparande och hållbara val

Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU16

Bättre förutsättningar för fondsparande och hållbara val (prop.
2017/18:5)

föredrogs.

Anf. 99 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Regeringen föreslår att genom lag regleras att fonder ska lämna information om förvaltning med avseende på olika hållbarhetsaspekter såsom miljö, sociala förhållanden, personal, korruption och respekt för mänskliga rättigheter. Vidare ska samtliga fonder, vare sig de beaktar hållbarhetsaspekter eller inte, också åläggas informationskrav att rapportera.

Det finns i dag flera internationellt erkända alternativ för hållbarhetsinformation. FN-initiativet Principles for Responsible Investments, PRI, förtydligar redovisning inom hållbarhet med kapitalförvaltningsfrågor.

Utöver detta finns nordiska initiativ, till exempel svanmärkning, vilket ger möjlighet för fonder med tydlig hållbarhetsprofil att få sin hållbarhet granskad och i slutändan certifierad.

Även den oberoende organisationen Swedish Sustainable Investment Forum tillhandahåller information för icke-professionella sparare i form av en hållbarhetsprofil. Morningstar är ett fjärde exempel som gör en hel-

hetsbedömning av olika fonders hållbarhetsarbete, och vidare finns nationella branschinitiativ från Fondbolagens förening med förslag på riktlinjer för korrekta uttryck och icke missvisande formuleringar vid marknadsföring.

I dag ges även investerare som söker ett hållbart fondalternativ sett till ESG-standarder fullgoda möjligheter att investera i den breda och växande mängden hållbarhetsfonder. Dessa fonders placeringsstrategi är att ta hänsyn till företagens CSR-program samtidigt som de certifierar sig själva genom exempelvis så kallad svanmärkning eller användandet av PRI-redovisning.

Slutsatsen, fru talman, är att den genomsnittliga fondspararen redan i dag har tillgång till lättillgänglig information och goda möjligheter att investera i fonder på grundval av deras hållbarhet.

Den svenska lagstiftningen skulle med detta krav avvika från EU-standarden samtidigt som en ökad administrativ börda skulle läggas på dessa bolag. Det kan ifrågasättas hur effektiv regleringen av hållbarhetsinformation kan anses vara när den inte är tillämplig på värdepappersbaserade fonder vars hemvist är utanför Sverige. Det skulle leda till en asymmetri där utländska värdepappersfonder skulle få en konkurrensfördel i och med avsaknaden av administrationskrav för att rapportera hållbarhetsinformation.

Vidare anför Finansinspektionen i sitt remissvar att det är oklart vad som avses med begreppet hållbarhet. Avsaknaden av kontrollmekanismer när det gäller fonders hållbarhetsinformation kan i värsta fall leda till så kallad greenwashing. Med detta menas att fondförvaltaren felaktigt marknadsför fonden som mer hållbar än den egentligen är i syfte att göra den mer attraktiv för sparare.

Slutligen påpekas det av flera remissinstanser att det finns en överhängande risk att en lagreglering snabbt blir omodern och i värsta fall kontraproduktiv.

Sverigedemokraternas uppfattning är att utvecklingen av hållbarhetsrapportering bäst sker genom självreglering, som bevisligen redan finns inom branschen. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag i enlighet med det jag framfört här.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 100 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! Vi debatterar alltså finansutskottets betänkande 16, som har det kärnfulla namnet *Bättre förutsättningar för fondsparande och hållbara val*. Jag vill för ordningens skull inleda med att yrka bifall till förslaget och avslag på reservationen.

I utskottet råder det bred enighet om att ställa sig bakom regeringens proposition. Det är bra och glädjande att den enigheten finns.

Den här propositionen har sin upprinnelse i en av regeringen år 2014 tillsatt utredning med namnet *En hållbar, transparent och konkurrenskraftig fondmarknad*. Det var en utredning som hade till uppdrag att se om och i så fall vilka förändringar som behövs i de näringsrättsliga bestämmelserna för att stärka den svenska fondbranschens konkurrenskraft. Att utredningen tillsattes var och är naturligtvis till väsentlig del ett uttryck för den vikt som regeringen lägger vid frågor som handlar om hållbarhet och hållbart företagande.

Prot. 2017/18:31

15 november

*Bättre förutsättningar
för fondsparande och
hållbara val*

Det som utmärker den här propositionen är att den innehåller tydliga förslag som stärker konsumentens och investerarens position på fondmarknaden. Den förbättrar konkurrensen och eliminerar risken för friktion mellan svensk rätt och kommande EU-rätt.

Fru talman! Propositionen innehåller en rad ganska tekniska förslag, och i de delarna är utskottet helt enigt. Jag tänker därför en kort stund uppehålla mig vid frågan om hållbarhet och hållbarhetsredovisning, där det i vissa delar råder olika uppfattningar.

I takt med att informationsflödet ökar blir vi förhoppningsvis alltmer medvetna om villkoren i den värld vi lever i. Det leder till att fler och andra aspekter än enbart den monetära kostnaden är relevanta för oss som konsumenter vid köpbeslut i dag och i framtiden – inte minst när också beslutsfattare förväntar sig att företag ska ta ett större ansvar för den miljö i vilken de verkar, exempelvis genom direktiv kopplade till hållbarhetsfrågor. Det kan gälla miljö, mänskliga rättigheter, fackliga rättigheter och arbetsvillkor och antikorruption. Begrepp som CSR och ESG blir allt viktigare.

Hur väl ett företag axlar detta ansvar och anpassar sina rutiner och sitt arbete efter nya krav och förutsättningar kommer osvikligt att påverka både dess intjäningsförmåga och dess lönsamhet. För konsumenter och investerare på fondmarknaden finns det därför stort värde i att veta hur dessa fonder definierar, arbetar med och följer upp hållbarhetsfrågorna, inte bara ur ett etiskt perspektiv utan också ur ett lönsamhetsperspektiv.

Det handlar exempelvis om att motverka greenwashing, som vi hörde om tidigare, genom tydligare information. Företag som gör rätt och som gör rätt för sig ska belönas.

Fru talman! Regeringens förslag syftar inte till att detaljstyra hållbarhetsarbetet i fonderna utan till att öka transparensen. Lagförslaget uppger inte vad som ska göras eller hur det ska göras utan att det ska kommuniceras till investerare så att de ska kunna fatta informerade beslut.

Det ställs redan i dag krav på många bolag att redovisa sitt hållbarhetsarbete. Det torde inte bli lättare att undvika hållbarhetsfrågor i framtiden. Tvärtom måste fler anamma och snabbt implementera detta tanke- och arbetssätt i sin verksamhet. De som lyckas först kommer att ha en konkurrensfördel.

Sammantaget kan förslagen i propositionen sammanfattas som att vi stärker konsument- och investerarperspektivet genom bättre hållbarhetsinformation. Den innebär också att konkurrensvillkoren likställs genom att fler aktörer ges möjligheten att erbjuda exempelvis investeringssparkonton och att kapitaltäckningsreglerna revideras för fondbolag och alternativa investeringsfonder.

Med det, fru talman, yrkar jag än en gång bifall till förslaget.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

Finansutskottets utlåtande 2017/18:FiU17

Diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser (KOM(2017) 358) föredrogs.

*Diskussionsunderlag
om framtiden för EU:s
finanser*

Anf. 101 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Kommissionen presenterade i mars 2017 en vitbok om EU:s framtid. I den lades det fram diskussionsunderlag om flera övergripande ämnen, bland annat synen på EU:s framtida finanser med olika scenarier för hur budgeten kan utvecklas i framtiden.

Utskottet har granskat detta och kommit fram till en svensk ståndpunkt som Sverigedemokraterna överlag instämmer i: att den svenska avgiften ska hållas nere samt att det behövs effektiv kontroll av hur EU-medlen används och en generellt minskad utgiftsvolym. Sammantaget är detta en bra utgångspunkt i förhandlingarna, men på ett antal områden har SD en starkare EU-kritisk och mer Europavänlig hållning än utskottet.

I en central fråga, migrationspolitiken, har vi en helt annan uppfattning än utskottet. Det är också anledningen till att det från vår sida blev en motivreservation i stället för ett särskilt yttrande.

Utskottet anser att utgifterna för jordbruks- och sammanhållningspolitiken bör minska, vilket är ett steg i rätt riktning men enligt vår mening otillräckligt. Jordbrukspolicyn har varit ett ineffektivt redskap som gynnat storföretag i östländer på bekostnad av svenska bönder – en sorts omvänd Robin Hood-politik, där närmare 80 procent av de ekonomiska bidragen fördelas till 20 procent av de största företagen. Ett annat exempel är Efsifonderna, där skattepengar kanaliseras till saker som inte har något som helst mervärde för vårt land. Svensken betalar faktiskt den näst högsta nettoavgiften till EU – 2 600 kronor per person och år. Det är pengar som alltså bland annat går till finansiering av infrastrukturprojekt i andra medlemsländer. Man kan fråga sig om det är så här man uppnår välstånd och om det verkligen är bidrag som byggt Europa starkt.

Sverigedemokraterna vill helt avskaffa denna politik och i stället sträva efter att återföra beslutsfattandet över fördelningen av ekonomiska medel till medlemsstaterna. I den bästa av världar hade Sverige haft det inflytandet. Nu har vi inte det, och därför uppmanar vi regeringen att verka för en sådan utveckling i den grad det är möjligt.

Att reformera dagens centraliserade och supranationella politiska organisation till ett renodlat ekonomiskt samarbete som grundar sig på en rörlig och enhetlig inre marknad i vilken suveräna och oberoende nationalstater deltar – det är Sverigedemokraternas vision.

Just handel och samarbete brukar vara det tyngsta argumentet för EU, för i dagens globaliserade värld skulle det vara svårt att klara sig utan handel för en liten, exportberoende nation som Sverige. Men ironiskt nog är det också det svagaste argumentet, för vad är det som säger att vi måste utplåna vår beslutanderätt över den ekonomiska politiken och förflytta all politisk makt till Bryssel bara för att bedriva handel? Man måste kunna skilja på en politisk union och ett handelssamarbete.

Vidare till den del i detta ärende som föranledde vår motivreservation. Det är ju så att EU vill koppla ett allt hårdare grepp om migrationspolitiken i Europa. Sverige bör inte på något sätt medverka till detta.

Ett exempel är att man i diskussionsunderlaget framför långtgående förslag om större flexibilitet inom budgetramen för att ha mer handlingsutrymme vid ”oväntade händelser och oförutsedda behov”. Här försöker man uttrycka sig diplomatiskt, men för den som läser mellan raderna krävs det inte mycket kreativitet för att förstå vad det betyder i klartext. Här bör det svenska agerandet därför vara att tydligt markera att förutsägbarhet och långsiktighet ska vara ledorden i arbetet med EU:s framtida finanser.

Fru talman! I en avgörande fråga för Europa anser vi att utskottet landat i helt fel slutsats. Sverigedemokraterna delar inte uppfattningen att vi lägger för lite pengar på invandring till kontinenten, och vi delar definitivt inte uppfattningen att EU ska tvinga länder att ta emot flyktinginvandrare och straffa dem som för en ansvarsfull invandringspolitik. Det vore mer rimligt att straffa dem som inte gör det, men på principiella grunder får det aldrig vara en EU-angelägenhet att styra respektive lands politik, då förutsättningarna i form av kapacitet och folkvilja varierar.

Det är varje lands rättighet att besluta om och föra en självständig invandringspolitik, och det parlamentariska stödet för att ge bort beslutanderätten – eller ens anpassa den efter någon annans behov – saknas i de allra flesta medlemsländer. Det måste såväl Sverige som EU respektera, och därför yrkar jag bifall till vår motivreservation.

Anf. 102 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Kammaren har i dag att ta ställning till en svensk hållning i diskussionen om framtiden för EU:s finanser. I denna diskussion presenteras en rad olika handlingsalternativ för betydelsefulla frågor som intäkter, utgifter, samordning, likformning, villkor och ansvar för medlemsstaterna och för EU.

Inledningsvis är det viktigt att slå fast att framtiden för EU:s finanser i grunden beror på den ekonomiska utvecklingen. Den påverkas av om människor får utbildning, så att vi höjer kompetensen och kan utveckla nya arbeten och öka produktiviteten, av om vi inom unionen konkurrerar med sjysta villkor och skapar trygghet i omställningar samt av om alla medborgare tillåts dela på frukterna i jämlik och tillitsfull anda. Hur den typen av frågor hanteras påverkar ekonomin i och förtroendet för EU.

När det gäller finanserna på EU-nivå har den svenska regeringen intagit en del ståndpunkter, och de är väl avvägda för svensk del. Till att börja med handlar det om budgetdisciplin. Det är bra med ett utgiftstak och att EU håller sig under det taket, vilket bör vara under 1 procent av medlemsländernas bni. En konsekvens av att Storbritanniens medlemsavgift försvinner är att utgiftstaket sänks.

Vidare är Sveriges hållning att avgiften ska hållas nere. Det uppnås i huvudsak genom att EU är restriktivt på utgiftssidan. Ett skäl till det är värnandet av budgetdisciplinen och måluppfyllelsen. Skattepengar bör användas ansvarsfullt. De ska gå till det de är avsedda för, och åtaganden bör fullföljas innan nya görs.

Det leder över till ståndpunkten om att ha tydliga prioriteringar. Det är angeläget att EU i dag riktar sin energi mot att stärka vissa strukturer, såsom dagens och framtidens konkurrenskraft, forskning, klimatomställning, vår gemensamma säkerhet och inte minst en bra hantering av migra-

tionen. I andra änden bör därmed utgifter för annat nedprioriteras, exempelvis utgifterna för jordbrukspolitiken. Det är innebörden av att omprioritera.

I anslutning till detta intar den svenska regeringen även en mycket viktig hållning rörande alla medlemsstaters ansvar för flyktingmottagandet. Sveriges ansträngningar för att få till stånd ett solidariskt system är kända, och regeringens hållning är att EU:s olika stödssystem bör kopplas till huruvida en medlemsstat tar sitt ansvar eller viker undan från det. Den som inte tar sitt ansvar bör inte heller få ta del av stödsystemen på samma sätt som i dag.

Slutligen har regeringen ståndpunkten att kontrollen av hur EU-medlen används bör bli mer ändamålsenlig och effektiv.

Fru talman! Utöver regeringens ståndpunkter finns det angränsande diskussioner och kommentarer som är relevanta för framtiden för EU:s finanser. En sådan är vilka konsekvenser ett brittiskt utträde ur unionen får. Självklart vet vi inte det fullt ut i dag, varken när det gäller konsekvenserna för EU:s finanser eller när det gäller konsekvenserna för utvecklingen i unionen. Det är angeläget att den frågan får klarhet eftersom den påverkar andra frågor.

En annan diskussion gäller skatteflykt och skatteplanering. Sveriges hållning är att EU inte ska ha beskattningsrätt, men det hindrar inte att det förs en diskussion mellan EU:s medlemsstater. Vi ser i dag att tillgångar flyttas runt mellan medlemsstaterna för att man på så sätt undviker skatt. Så kan vi inte ha det.

Se detta i ljuset av vår samhällsmodell, den svenska modellen. Den bygger på investeringar i kunskap och ökad produktivitet, vilket skapar en strukturomvandling uppåt i värdekedjan. Vi kombinerar hög välfärd med hög tillväxt. Då kan vi inte hålla på och konkurrera med låga skatter – dels för att det minskar inkomsterna till välfärden i medlemsstaterna, dels för att även EU skulle tjäna på en framtid som handlar om sund konkurrens som genererar högre förädlingsvärde och inte en framtid som handlar om att skapa låglönejobb och skatteparadis.

En tredje diskussion som påverkar det finansiella läget i EU är hur arbetsmarknaden utvecklas. På samma sätt som vi inte ska konkurrera genom att sänka skatten ska vi heller inte konkurrera genom att ställa arbetare mot arbetare och sänka löner. Därför är EU:s nya utstationeringsdirektiv så viktigt. Det har ordningen att det är lönenivån i det land man jobbar i som gäller, oavsett var man kommer ifrån, och det gör att arbetare inte ställs mot arbetare.

Det är på sin plats att rikta ett stort tack till regeringen och i synnerhet till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson för att detta blev verklighet. Vill man så gå det! Utstationeringsdirektivet är ett viktigt steg mot ett socialt och sammanhållet EU. Det stärker tilltron och tilliten, och det skapar sund konkurrens. Dessutom gör det att finanserna stärks, då EU väljer välfärd i stället för låga löner och låga skatter.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.
(Applåder)

Prot. 2017/18:31
15 november

*Diskussionsunderlag
om framtiden för EU:s
finanser*

Anf. 103 MARIA PLASS (M):

Fru talman! Detta diskussionsunderlag är en del i en bredare diskussion om EU:s framtid. Den baseras på en vitbok med fem scenarier om EU:s framtid och hur unionen kan utvecklas fram till 2025.

När vitboken presenterades aviserades diskussionsunderlag om fem övergripande ämnen. Dessa var den sociala dimensionen, hur globaliseringen ska bemötas, EMU, försvar och EU:s framtida finanser. I diskussionsunderlaget diskuteras EU:s budget. Denna budget finansieras främst genom bidrag från varje medlemsland utifrån dess bni, alltså bruttonationalinkomst, samt genom tullar och bidrag på grundval av mervärdesskatt. Det finns också vissa justeringar och så kallade rabatter.

Den centrala frågan är dock vad EU-budgeten ska användas till. Vilka prioriteringar ska man göra? Den framtida EU-budgeten måste enligt diskussionsunderlaget bygga på en vision om EU:s prioriteringar. Storbritanniens utträde ur unionen har en stark påverkan på detta, och det kommer att kräva omprioriteringar.

En del av diskussionsunderlaget handlar om så kallade egna medel och hur systemet kan bli effektivare. Här läggs ett antal alternativa förslag fram, bland annat att det nuvarande rabattsystemet – som till exempel minskar Sveriges avgift till EU – ska avskaffas.

I den tidigare nämnda vitboken om EU:s framtid presenteras fem scenarier med olika konsekvenser för EU-finanserna i termer av budgetens storlek och struktur samt nivån på förändring och modernisering. De fem olika scenarierna för EU-27 är

- att fortsätta som förut
- att göra mindre tillsammans
- att vissa gör mer
- en radikal omstöpning
- att göra mycket mer tillsammans.

Dessa scenarier är alla olika, men gemensamt för dem är att de alla kräver att man beaktar flexibiliteten för att kunna hantera större oväntade händelser och oförutsedda behov, till exempel migration och säkerhetsproblem. I alla scenarierna anges att alla rabatter ska tas bort, vilket som jag sa tidigare skulle ge Sverige en högre avgift.

Fru talman! I regeringens ståndpunkt ser vi att man har lyssnat på Moderaternas förslag, och vi har därför inga stora konflikter. Dock vill vi moderater se att regeringen är tydlig i dessa diskussioner och att man söker stöd hos likasinnade länder.

I likhet med en majoritet i utskottet förordar vi budgetrestriktivitet och att Sverige ska verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU med tydliga leveranser av fattade beslut innan nya skapas. Vi vill se en stabilisering av EU:s utgifter och att utgiftstaket ska understiga 1 procent av EU-27:s bni. Den svenska rabatt som vi har haft ska inte urholkas.

När Storbritanniens bidrag försvinner ska EU-budgeten minskas med lika mycket eller helst med mer. Omprioriteringar ska ske till fördel för gemensamma åtaganden som säkerhet, migration, konkurrenskraft, forskning och klimatomställning. Detta kan ske genom minskade anslag till

jordbruksstöd och strukturfonder. Jag vill också påpeka att jordbruksstödet inte är en fråga bara för EU, utan detta stöd påverkar faktiskt hela världshandeln.

Det ska kosta att inte ta ansvar. Länder som inte tar ansvar i migrationspolitiken ska inte heller få tillgång till stöd från EU på samma sätt som i dag. Alla medlemsstater ska stå upp för gemensamma värderingar och beslut. EU för inte bara med sig fördelar utan också förpliktelser.

Vi vill se en effektiv kontroll av hur EU-medel används. Med en minskad budget blir det ännu viktigare att pengarna används på rätt sätt.

Den nationella beskattningsmakten ska värnas. EU ska inte ha beskattningsrätt.

Fru talman! När det gäller Europeiska investeringsfonden, Efsi, som nämns i utlåtandet, anser Moderaterna att det ska göras en oberoende utvärdering av vilken effekt som den haft på jobb och tillväxt innan beslut om förlängning eller kanske till och med ett permanentande av projektet fattas. Beslut får inte fattas på för svaga grunder och utan långsiktighet eller ekonomiska konsekvenser.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 104 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Det var i samband med vintern 2015 som Vänsterpartiet gick ut och tydligt krävde att Sverige skulle hålla inne med EU-avgiften till dess att andra medlemsstater uppfyllt sina utlovade åtaganden om att ta emot flyktingar. Jag tycker det är bra att andra partier nu har anslutit sig och håller med oss i Vänsterpartiet i vår kritik mot att medlemsstater får del av EU-medel trots att man inte uppfyller gemensamma överenskommelser om bland annat flyktingmottagande.

Finansutskottet levererar i dag hård EU-kritik mot kommissionen i fråga om EU:s finanser. Sverige har under lång tid kritiserat EU:s budget för att vara omodern. Det vore i ljuset av brexit ett utmärkt tillfälle att reformera EU:s budget. Tyvärr verkar kommissionen inte se denna möjlighet. Snarare springer federalisterna i EU vidare i en riktning som varken medborgare eller Sverige som land önskar.

Därför är det bra att finansutskottet i dag riktar skarp kritik mot EU-kommissionen. De som tar del av den här debatten ser också tydligt var skillnaden går mellan Vänsterpartiets EU-kritik och Sverigedemokraternas EU-kritik. Det är också tydligt i finansutskottets utlåtande att man inte ser skatter på EU-nivå som en framkomlig väg.

Trots att Sverige i enighet envist säger nej till olika federalistiska förslag om EU-skatter fortsätter förslagen att komma. I dag säger vi ännu en gång tydligt nej till att ge EU beskattningsrätt.

Flera andra talare har också tagit upp EU:s jordbruks- och landsbygds politik. Det är väl ett tydligt exempel på ett område där EU borde göra mindre. Mer makt borde flyttas tillbaka till nationell styrning, så att man uppnår de nyttor som är viktiga. Det blir lätt så att EU pratar om subsidiaritetsprincipen samtidigt som det sker väldigt lite i verkligheten.

Fru talman! Med detta sagt vill jag yrka bifall till finansutskottets utmärkta förslag i detta utlåtande, där det är gott om EU-kritik.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

*Diskussionsunderlag
om en fördjupad
ekonomisk och
monetär union*

§ 17 Diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union

Finansutskottets utlåtande 2017/18:FiU18
Diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union
(KOM(2017) 291)
föredrogs.

Anf. 105 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Finanskrisen har visat hur dåligt EMU fungerar och på vems sida euroländerna står. Det var bankerna som räddades, medan den förda politiken innebar kraftigt ökad arbetslöshet och fattigdom för vanligt folk i Europa. Eurokrisen är en strukturell kris som har sin grund i att valutaunionen låser fast medlemsstaterna i en gemensam penning- och valutapolitik. Euroländernas konkurrenskraft urholkas på grund av skillnader i produktionstillväxt mellan länderna, vilket bidrar till underskott i bytesbalanserna och i de offentliga finanserna. Detta var grunden till vår EMU-kritik när vi hade EMU-omröstning i Sverige 2003.

Sverige är ett litet och exportberoende land som är beroende av stabilitet i vår omvärld. Ekonomiska problem i euroområdet drabbar också oss här i Sverige, oftast ganska hårt.

EU-kommissionens underlag innehåller mycket långtgående förslag om ett fördjupat EU-samarbete. Stora steg tas mot ökad överstatlighet, och makten förskjuts från medlemsstaterna till EU.

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till EU-kommissionens förslag. Problemen i euroområdet kan inte lösas genom att man beskär medlemsstaternas nationella beslutanderätt över finanspolitiken. Överstatliga lösningar hindrar de enskilda medlemsstaterna från att fatta nödvändiga beslut utifrån sina egna förutsättningar. Länderna står inför olika utmaningar, och det finns obalanser i de individuella ekonomierna som måste lösas i stället för att man ska ta steg i federal riktning. Det demokratiska inflytandet riskerar annars att urholkas.

Lissabonfördraget gäller i dag. Det säger att EU inte ska gå in på områden där medlemsstaterna har beslutskompetensen i dag. Därför ska EU inte heller ha någon beskattningsrätt.

Svenska folket beslutade i en folkomröstning att Sverige skulle stå utanför valutaunionen EMU. Detta beslut gäller fortfarande och ska inte ifrågasättas av EU-kommissionen på det sätt som sker i dag. Sverige borde därför, i likhet med vad Danmark har gjort, begära undantag i enlighet med folkomröstningens beslut.

Vänsterpartiet ser i dagsläget inga skäl till att Sverige ska vara en del av bankunionen. Regeringens utredning om ett eventuellt svenskt medlemskap känns som ett hastverk vars syfte är oklart. Ett eventuellt medlemskap

riskerar att kosta svenska skattebetalare stora pengar för risker och förluster som uppstår i någon annan del av unionen utan att de har haft möjligheten att påverka det – detta då unionen bygger på en moral hazard, alltså att man inte kan säkerställa att alla länder arbetar med riskminimering när de vet att någon annan kan betala eventuella förluster. Den andra risken är att den kapitaltäckning som finns är så låg att den inte täcker eventuellt fallerande banker.

Det är viktigt att medlemsstaternas beslutsrätt inte beskärs ytterligare. De åtgärder som förslås av EU-kommissionen innebär ökad makt till EU. Grundläggande befogenheter flyttas då från medlemsstaterna, den demokratiska legitimiteten undergrävs och demokratin försvagas. Därför vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 106 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Framtiden för Europeiska unionen handlar i grunden om vilken relation länderna och medborgarna i Europa ska ha till varandra och hur vi ska knyta banden. Ingen kan neka till att vi på flera sätt är sammanlänkade – historiskt och kulturellt, ekonomiskt och politiskt.

För Sveriges del, som ett öppet land med hög konkurrenskraft och stor export, är vad som händer i omvärlden direkt påverkande för utvecklingen hemma. Inte minst gäller det vad som händer i EU, då det är vår största handelspartner. Vi har intresse av att ekonomin utvecklas bra i Europa överlag. Därför är frågor om EU:s funktion av stor vikt. Det är av betydelse att det finns en ekonomisk stabilitet, en beredskap för kriser och goda möjligheter för tillväxt. Det är viktigt att EU-länderna håller ihop och att vi är öppna inför varandra, så att vi kan få ett fungerande ekonomiskt utbyte. Det tjänar alla på.

Fru talman! Utifrån diskussionsunderlaget om en fördjupad ekonomisk och monetär union har regeringen angett en del ståndpunkter som utifrån svenska intressen är bra.

Det är önskvärt med en jämn och kontrollerad ekonomisk utveckling i Europa då det gynnar konkurrenskraften, vilket motiverar en ökad konvergens. Exempelvis sker det en positiv utveckling inom finansmarknaden, även om det inom medlemsländerna finns arbete kvar att göra.

Det är också önskvärt att man lever upp till de finanspolitiska ramverk som redan finns. Det handlar om budgetdisciplinen i medlemsländerna och likaså inom euroländerna. Det är avgörande för EU:s funktionssätt och EMU:s funktionssätt.

Ett viktigt skäl till budgetdisciplin är inte minst att delad risk förutsätter delat ansvar. Då det är medlemsstaterna själva som ansvarar för skatter, välfärd och arbetsmarknad är det av vikt att det förs en ansvarsfull finanspolitik i varje medlemsland ifall risk ska delas. Det handlar om förtroende för varandra.

Precis som regeringen bedömer finns det skäl att motsätta sig en ökad centralisering som skulle innebära att ansvar, inflytande och beslutsmyndighet flyttas från medlemsländerna. I stället bör prioriteringen inom unionen vara att redan befintliga ramverk och beslutade åtaganden efterlevs först. Det är upp till medlemsländerna att ansvara för det.

Det går inte att särskilja EU:s ekonomi från medlemsländernas ekonomi. När det går bra för medlemsstaterna går det bra för EU. Det finns

därmed inget scenario där den ekonomiska utvecklingen inom EU kan åtgärdas utan att det i botten förs en ansvarsfull ekonomisk politik i varje medlemsland.

Fru talman! Utöver att EU bör inrikta arbetet på att leva upp till det som man redan har åtagit sig finns det en del övriga faktorer som påverkar diskussionen om en fördjupad ekonomisk och monetär union. En sådan är brexit. Vilka konsekvenserna av ett brittiskt utträde blir vet vi inte. Men det är rimligt att anta att det kommer att påverka EU:s budget, finansmarknaderna och de politiska relationerna länderna emellan. Detta faktum manar till att man i varje framtidsscenario behöver ta ordentlig höjd för att utvecklingen kan bli en annan än den väntade. Politiska målsättningar blir svårare att förhålla sig till när terrängen är svårläst.

En annan faktor är sammanhållningen och jämlikheten i Europa. Det är av stor betydelse att EU engagerar sig i att skapa ett Europa där människor har arbete, välfärd och framtidstro. När klyftor tillåts växa växer också misstroende inför varandra och även inför demokratins förmåga att åtgärda de problem som människor upplever i vardagen.

Ett mycket positivt besked är därför att EU har tagit tag i frågan om att motverka lönedumpning i och med ändringen av reglerna för utstationerad arbetskraft. Det är lönenivån i landet man jobbar i som gäller, oavsett om man bor där eller inte. Regeringens hårda arbete för att åstadkomma detta ska hedras.

Ett område där det däremot återstår arbete är flyktingpolitiken. Det krävs att EU och medlemsländerna får till stånd ett gemensamt mottagande. Regeringens engagemang är känt. På samma sätt som EU har visat handlingskraft inom exempelvis klimatpolitiken bör detta vara en prioriterad fråga. Det handlar just om delat ansvar.

Fru talman! Frågan om EU:s framtid och om en eventuell fördjupad ekonomisk och monetär union handlar mycket om förtroende. EU:s utveckling äger vi själva, som medlemmar. På samma sätt som det finns risker finns det möjligheter. EU är en mycket viktig institution. Men för att den ska åtnjuta förtroende av medborgarna behöver den uppvisa konkreta resultat, dels i fråga om vad som redan har bestämts, dels i fråga om att vara ändamålsenlig när det gäller att göra livet bättre för de många. Då ökar tilliten mellan EU:s medborgare, mellan EU:s medlemsländer och till unionen i sig.

Jag vill yrka bifall till förslaget i utlåtandet och avslag på reservationen.
(Applåder)

I detta anförande instämde Adnan Dibrani, Niklas Karlsson, Ingemar Nilsson och Ingela Nylund Watz (alla S).

Anf. 107 MARIA PLASS (M):

Fru talman! Frågan om EMU:s funktionssätt har varit uppe till diskussion vid flera tillfällen de senaste åren. Redan 2012/13 lanserades en rapport och ett meddelande med långtgående förslag för att centralisera beslutsfattandet om den ekonomiska politiken i euroområdet. Men det kom inga konkreta resultat utifrån detta.

År 2015 presenterades de fem ordförandenas rapport med en plan i två steg som skulle ge EMU fyra ömsesidigt kompletterande grundstenar i form av en ekonomisk union, en finansiell union, en finanspolitisk union

och en politisk union. Bakom rapporten stod ordförandena för kommissionen, eurotoppmötet, Eurogruppen, Europeiska centralbanken och EU-parlamentet.

År 2016 röstade Storbritannien för ett utträde ur unionen, vilket fick kommissionen att initiera en bredare diskussion om EU:s framtid.

I våras presenterade kommissionen en vitbok om EU:s framtid, där fem scenarier för Europas utveckling lanserades. För de olika scenarierna presenterades särskilda diskussionsunderlag för fem centrala politikområden. Detta om en fördjupad ekonomisk och monetär union är ett.

Kommissionen förespråkar nu ett flertal åtgärder inom tre områden: en finansiell union, en ekonomisk och finanspolitisk union och en politisk union. Detta görs i två etapper, den första till 2019 och den andra från 2020 till 2025.

Fru talman! Nu ligger på vårt bord ett diskussionsunderlag där det presenteras ett stort antal åtgärder som syftar till att stärka EMU:s funktions sätt inom de tre tidigare nämnda områdena. I diskussionsunderlaget har man dels konkretiserat de mer långtgående förslagen i de fem ordförandenas rapport, dels lagt fram vissa nya förslag.

Inom det område som rör en finansiell union handlar förslagen om riskhantering och färdigställande av bankunionen och av kapitalmarknadsunionen, men det handlar även om ett europeiskt värdepapper och förändrat innehav av statsobligationer.

Inom det område som rör en ekonomisk och finanspolitisk union återfinns bland annat åtgärder som handlar om fördjupning av befintliga EU-strukturer, ökad samordning inom ramen för den europeiska planeringsterminen, förstärkt koppling mellan nationella reformer och EU-finansiering samt införandet av en makroekonomisk stabiliseringsfond. För framtiden nämns en särskild budget för euroområdet samt förenkling av regler för stabilitets- och tillväxtpakten.

Inom det område som rör en politisk union anser kommissionen att en starkare valutaunion endast kan uppnås om medlemsländerna lämnar ifrån sig befogenheter när det gäller euroområdet. Åtgärder som föreslås rör bland annat olika former av dialoger, en förstärkt roll för Eurogruppen, inrättandet av ett finansdepartement för euroområdet, med en finansminister, samt en europeisk valutafond.

Kommissionens ordförande, Juncker, betonade i sitt tal om tillståndet i unionen, som han höll för två månader sedan, att euron är tänkt att vara hela EU:s gemensamma valuta och att alla medlemsländer utom två är skyldiga att gå med i valutaunionen när de uppfyller alla förutsättningar. Juncker uppmanade också alla EU-länder att gå med i bankunionen.

Fru talman! Även i det här fallet har regeringen tagit intryck av Moderaternas synpunkter. Vi har inga större konflikter i fråga om detta diskussionsunderlag. Vi önskar även här att regeringen är mycket tydlig i diskussionerna och söker stöd hos likasinnade länder.

Vi vill betona vikten av att EU-27 håller samman och att ett gott samarbete och en likvärdighet mellan medlemsländerna inom och utom euroområdet främjas. Frågor som rör samtliga medlemsländer ska diskuteras och beslutas av samtliga medlemsländer. Transparensen bör, enligt oss, gälla.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Diskussionsunderlag
om en fördjupad
ekonomisk och
monetär union*

Olika instrument för riskdelning kan ha en negativ påverkan på medlemsländernas incitament att föra en ansvarsfull politik. Vi är därför tveksamma till de förslag som går i starkt centraliserad riktning. Vi vill upprätthålla respekten för medlemsländernas befogenheter över skatter, arbetsmarknadspolitik och socialpolitik.

Prioriterat ska vara att effektivt genomföra befintliga åtgärder snarare än att skapa nya organ och institutioner.

När det gäller inrättandet av en europeisk finansminister med ett tillhörande departement tycker jag man ska ställa sig ett antal frågor. Vilken auktoritet får en gemensam finansminister? Vad tillför en gemensam finansminister till EU?

Från moderat håll är vi tveksamma till att detta är rätt väg att gå.

Angående Junckers tal till unionen vill jag poängtera att Sverige står utanför valutaunionen till dess att riksdagen beslutar annat. Vi ska respektera den folkomröstning 2003 där en majoritet av svenska folket sa nej till att införa euron som valuta.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Anf. 108 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna vill ha ett fritt Europa med en mångfald av nationer, en mångfald av kulturer och europeiska språk. Det är under dessa förutsättningar som Europa byggts, formats och förändrats i världen genom industrialiseringen och den moderna demokratins födelse.

Vi delar en gemensam historia som har påverkat vår samtid, men det finns minst lika många likheter som olikheter, vilket gör varje land unikt. Vi har 26 olika språk och lika många säregna europeiska kulturer. Det ska vi slå vakt om, för det är inte en gemensam federalistisk stat, en flagga och en nationalsång som gör Europa till Europa.

Har man det här i bakhuvudet tror jag det är lätt att förstå varför vi är kritiska till förslag från Bryssel som urholkar riksdagens finansmakt, offrar vår självständighet och slutligen reducerar fria nationer till delstater av den europeiska unionen.

Fru talman! Efter denna något ideologiska inledning går jag vidare till själva sakfrågan i dag: kommissionens diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union. Underlaget bygger på de fem ordförandenas rapport, där det presenteras vägledande principer för vägen framåt.

Vi ser med oro på flera av de ambitioner och förslag som kommissionen ger uttryck för. Man vill ha ett gemensamt finansdepartement, en gemensam finansminister och en permanent ordförande i eurogruppen. Om detta realiseras skulle det vara ytterst svårt att vända tillbaka.

Etablerandet av nya organ är förvisso exklusiva för euroländerna, och önskar ett annat medlemsland att överlämna befogenheter för att gå i en överstatlig riktning är det inte vår sak att försöka påverka dess beslut. Men eftersom vi har ett krav på att ansluta oss till valutaunionen är det vår rätt att motarbeta en sådan utveckling. Det kravet är något som uttrycks explicit som ett av målen de kommande åren, vilket kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker betonade i sitt tal tidigare i höst.

Svenska folket har röstat nej till euron. Det ska respekteras, och det är därför välkommet att utskottet är enigt i denna fråga.

Vad som däremot inte är välkommet, eller i alla fall väcker en del frågor, är utskottets förhållandevis positiva inställning till bankunionen i och med att nästan samtliga partier ställer sig bakom regeringens linje om att låta utreda vad det skulle betyda för Sverige att gå med. Om vi ansluter oss till bankunionen skulle det betyda att vi lämnar ifrån oss myndigheternas kontroll över de svenska bankerna till överstatliga organ som vi har begränsat inflytande i så länge vi också står utanför valutaunionen. Är man inte med i EMU och euron har man nämligen inte full rösträtt i SSM, den gemensamma tillsynsmekanismen.

Argumenterar man inte emot ett medlemskap i bankunionen borde man enligt logikens regler heller inte utesluta euron, såvida man inte ser minimalt inflytande som ett självändamål.

Man kan fråga sig om det här är den riktiga anledningen till att regeringen konsekvent vägrat förhandla fram ett formellt undantag från att gå med i valutaunionen. Det kanske är så att man vill hålla alla dörrar öppna. På dessa grunder kan man också ifrågasätta trovärdigheten angående huruvida man verkligen står upp för folkomröstningen.

Man vet inte riktigt var regeringspartierna egentligen står i sakfrågan. I grunden signalerar en utredning naturligtvis att det finns ett scenario där man är beredd att diskutera ett medlemskap, annars vore det över huvud taget inte intressant att låta utreda frågan. Är det så att det finns ett scenario där det är aktuellt att ansluta sig till bankunionen? Jag tycker man kan kräva ett besked i den frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 18 Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU6
Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis
(prop. 2017/18:6)
föredrogs.

Anf. 109 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! I dag har vi uppe ett förslag om att införa en ny del inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis hos sina separerade föräldrar, samtidigt som den växelvisa delen av underhållsstödet fasas ut.

Det är vad det verkar en tämligen okontroversiell förändring. Likväl är den betydelsefull, och jag vill för ordningens skull därför, fru talman, börja med att yrka bifall till förslaget.

Bostadsbidraget är en viktig del av den disponibla inkomsten för ganska många barnfamiljer i vårt land och ett betydande fördelningspolitiskt instrument för att stödja ekonomiskt svagare barnfamiljer. Med nuvarande konstruktion av bostadsbidraget kan barnfamiljer få ett bidrag som egentligen är delat i två: dels till själva bostadskostnaden, dels ett bidrag för att man har barn som antingen bor stadigvarande i hushållet eller vistas där tidvis som så kallade umgängesbarn. Men det finns inget alternativ för att barnen faktiskt kan bo växelvis hos båda sina föräldrar.

*Nytt särskilt bidrag
inom bostadsbidraget
för barn som bor
växelvis*

Folkbokföringen får på så vis orimligt stora konsekvenser för hur samhällets stöd fördelas till barnens föräldrar, även då de de facto delar på ansvaret. Den som har ett barn i hushållet stadigvarande, eller för delen folkbokföringsadressen för ett barn som i praktiken bor växelvis hos två föräldrar, får i dag ett bidrag i den här andra delen av bostadsbidraget om 1 500 kronor, 2 000 kronor för två barn och 2 650 kronor för tre barn eller fler.

Dagens system bygger som sagt på ett antagande om att barnen antingen bor stadigvarande hos den ena föräldern och vistas tidvis eller hälsar på hos den andra föräldern.

Verkligheten ser dock annorlunda ut i dag. Närmare bestämt 35 procent av alla barn som har separerade föräldrar bor faktiskt växelvis i två hushåll, en siffra som dessutom stadigt ökar hela tiden och förväntas bli ännu högre. Därför är det rimligt att den ekonomiska barn- och familjepolitiken nu tar ett steg för att hänga med i utvecklingen och moderniseras.

Det som nu föreslås konkret är alltså att man inför ett nytt växelvisalternativ inom bostadsbidraget, som då i stället skulle lämnas ut månadsvis per hushåll med vårdnad om barnen om 1 300 kronor för ett barn, 1 600 kronor för två barn och 2 100 kronor för tre eller fler barn.

Till skillnad från bostadsbidraget finns emellertid i dag ett stöd inom underhållsstödet just för barn som bor växelvis. Det är den enda delen inom underhållsstödet som är inkomstprövat i förhållande till den förälder som är mottagare av stödet. Det är en konstruktion som något frångår själva grundsyftet med underhållsstödet, nämligen att vara en kompensations för uteblivet underhållsbidrag från den andre föräldern.

Egentligen har därmed den växelvisa delen i underhållsstödet rent fördelningspolitiskt mycket större likheter med bostadsbidraget. Genom att det växelvisa stödet flyttas från underhållsstödet till bostadsbidraget renodlas alltså och tydliggörs båda dessa två ekonomiska stödmedlen till barnfamiljer.

Fler kommer också att omfattas av ett växelvist stöd inom bostadsbidraget än vad som är fallet med underhållsstödet. Men för att ändå mildra övergången för exempelvis den förälder som tidigare uppburit underhållsstöd för växelvist boende och samtidigt fått fullt bostadsbidrag, trots att barnet egentligen bott växelvis i två familjer, föreslås samtidigt att det sker en utfasning av underhållsstödets växelvisa del över en fyraårsperiod, där det minskar med 200 kronor per månad och barn för respektive år under den övergångsperioden.

Dessutom föreslås samtidigt att inkomstgränserna i bostadsbidraget höjs, alltså vad man får tjäna för att vara aktuell för att också ta emot bostadsbidrag. Det kommer att göra att ännu fler hushåll får rätt till bostadsbidrag eller en höjd ersättning.

Fru talman! Regeringens förslag innebär en moderniserad och mer ändamålsenlig konstruktion av de ekonomiska stöd som finns till barnfamiljer. Vi socialdemokrater tycker att det är bra. Vi anser att det i sin helhet är ett välavvägt förslag, som grundar sig i att dagens bostads- och underhållsstöd inte är synkroniserade med varandra. De är inte heller tillräckligt anpassade till förändrade boendemönster och familjekonstellationer. Det är därför rimligt att man gör något åt detta. Det är trots allt rimligt att sam-

hällets behovsprövade stöd bättre anpassas till hushållens ekonomiska situation och ansvarsfördelning snarare än till folkbokföringsadresser och otidsenliga antaganden.

För att ekonomiskt utsatta familjer ska få bättre förutsättningar att ta gemensamt ansvar för barnens försörjning är det ett naturligt steg att införa det nya särskilda bostadsbidraget för barn som bor växelvis samtidigt som underhållsstödet renodlas till att faktiskt vara ett stöd för dem som får utblivet underhållsbidrag.

Anf. 110 HELENA BONNIER (M):

Fru talman! Regeringens proposition innebär förvisso en del förändringar som vi i dagsläget har valt att acceptera då de ligger under det nuvarande regelverket. Vi menar dock ändå att dagens system med underhållsstöd och underhållsbidrag behöver reformeras mer grundligt.

Vi vill i stället se ett system som är mer förutsägbart och lätt att överblicka och som bättre tillvaratar barnens intresse och behov. Föräldrar ska ta ett tydligt ansvar för sina barns ekonomi. Det nuvarande systemet för underhållsstöd försvårar detta, eftersom det genom sina två olika modeller – underhållsstöd och underhållsbidrag – skapar incitament för föräldrar att välja antingen det ena eller det andra.

Reglerna om underhållsbidrag är relativt komplicerade. För föräldrar som inte kan komma överens har alternativet ofta blivit att man får besluta om underhållet i domstol, vilket kan vara en dyr och ganska tidskrävande process. Många har därför valt underhållsstödet för att undkomma dessa hinder.

Problemet har varit att den högsta nivån har uppfattats som normerande. Det innebär att barn inte har fått det underhåll som de skulle ha fått om reglerna om underhållsbidrag hade följts. Det finns till exempel beräkningar som visar att så många som fyra av tio barn skulle ha fått mer i underhåll om reglerna för underhållsbidraget hade följts.

Fru talman! Systemet har reformerats, och regeringen föreslår nu ytterligare förändringar. Men det löser inte det grundläggande problemet med frånvarande föräldrar som inte tar sitt ekonomiska ansvar fullt ut.

Vi menar att dagens modell riskerar att verka konflikt drivande, vilket knappast kan anses gynna barnen i synnerhet. Eftersom en stor del av barnen till separerade föräldrar bor hos mamman är det svårt att se att de nya regler som införs kommer att göra något för att lindra deras ekonomiska situation. Reglerna riskerar därmed, som de är utformade i dag, att slå främst mot kvinnor och barn.

Från Moderaternas håll vill vi därför i stället se att det nuvarande systemet ersätts med en modell som innebär att en viss bestämd procent av den frånvarande förälderns inkomst går till barnet. Det skulle skapa förutsägbarhet, minska risker för konflikter och stärka ekonomin för många ensamstående föräldrar och deras barn.

Då vårt förslag kräver viss utredning accepterar vi för närvarande förslaget i regeringens proposition, men vi hoppas att regeringen återkommer till riksdagen med ett bredare förslag som tar sikte på det nuvarande systemets stora brister.

I vårt särskilda yttrande hänvisar vi även till vår motion 2017/18:3033.

Prot. 2017/18:31
15 november

*Nytt särskilt bidrag
inom bostadsbidraget
för barn som bor
växelvis*

Anf. 111 RICKARD PERSSON (MP):

Fru talman! Förslaget, som innebär att det inom bostadsbidraget införs ett nytt särskilt bidrag för barn som bor växelvis och att underhållsstödet vid växelvist boende avskaffas, är en modernisering av de behovsprövade stöden för särlevande föräldrar. Det innebär att man bättre anpassar stöden efter föräldrarnas ekonomiska situation och kostnadsansvar.

Den nuvarande situationen får till följd att två föräldrar med likvärdiga förutsättningar blir olika kompenserade inom ramen för bostadsbidraget när barnet bor växelvis hos dem, och det känns minsann verkligen inte modernt.

Analysen visar att föräldrar med barn som bor växelvis och som får både bostadsbidrag och underhållsstöd vid växelvist boende sammantaget får en större ekonomisk ersättning än föräldrar som har barn boende i hushållet hela tiden. Underhållsstöd vid växelvist boende premierar således en viss boendeform för barnet framför andra. Det är inte heller rimligt.

Regeringens förslag innebär därför att en viss boendeform inte premieras, och barnets folkbokföring får inte en avgörande betydelse för rätten till stöd. Beloppsgränserna för när den bidragsgrundande inkomsten ska medföra en minskning av bostadsbidraget till barnfamiljer ska höjas. Väl att märka rör detta samtliga hushåll med barn inom bostadsbidraget, alltså inte bara dem som har barn som bor växelvis. Det tycker jag är bra.

Regeringens förslag torde enligt min uppfattning också innebära en förenkling för föräldrarna vid ansökan och även för Försäkringskassans handläggning. Ungefär hälften av de föräldrar som har låga inkomster och som får underhållsstöd vid växelvist boende får också bostadsbidrag.

Som det är nu fattas två beslut som vilar på olika grunder när den sökande ansöker om både bostadsbidrag och underhållsstöd vid växelvist boende. Beslut om bostadsbidrag utgår från de uppgifter den sökande lämnar om förväntad inkomst. Beslut om underhållsstöd vid växelvist boende utgår däremot från den sökandes senaste taxerade inkomst, vilket som bekant kan vara en upp till två år gammal uppgift. Båda inkomstuppgifterna ligger sedan till grund för beslut om stöd och bidrag för en och samma ekonomiska situation.

Slutsatsen kan bara bli att det är ett onödigt merarbete som förekommer. Den sökande ska skriva två ansökningar, och Försäkringskassan ska fatta två beslut baserade på två olika inkomstuppgifter. Genom att harmonisera dessa två stöd borde arbetsbördan minskas för både den enskilde som ska ansöka och Försäkringskassans handläggare. Besluten kan då också upplevas som mer rättvisa och rättssäkra av den sökande. Jag tycker därför att detta är en bra reform.

Fru talman! Jag yrkar därmed bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 112 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Som ni har hört handlar detta betänkande om att stärka särlevande föräldrars ekonomi. Det finns inget parti i riksdagen som har något emot det, givetvis inte heller Centerpartiet. Vi är dock emot att föräldrarna inte själva får bestämma hur det ska gå till, för vi vet att det vore betydligt bättre.

Dessutom utgör detta bara en liten del av hela den skyldighet som föräldrar har oavsett om de är särlevande, bor ihop, är särbo eller sambo eller har adopterat sina barn. Hur man än har det är man alltid förälder. Då måste vi se på detta som en helhet och inte hålla på och dutta. Jag menar att det här är en liten del i en förälders ansvar för att barnen ska ha en bra ekonomi.

Centerpartiet protesterar därför mot detta i ett särskilt yttrande. I detta särskilda yttrande säger vi, precis som vi sa för ganska exakt två år sedan, att man ska tillsätta en parlamentarisk utredning med de flesta partier i Sveriges riksdag för att titta på helheten i föräldraskapet, där ekonomin är en viktig del.

För två år sedan lovade ministern att lyssna på oss, men av det blev intet. I stället tillsatte ministern en utredning, och den har fått förnyat och, vid ett par tillfällen, förlängt uppdrag. Utredningen ska presentera sitt slutbetänkande om föräldraförsäkringen den 20 december.

Dagens förslag är en liten del som inte kan ses i sitt stora sammanhang. Vi vet att när man gör en förändring i en liten del ger det följder på andra håll, och vi kommer att få ändra på det igen, vilket inte är bra.

Föräldraförsäkringen ska fungera om man har delad vårdnad. Den ska underlätta för olika familjekonstellationer och att man inkluderar fler närstående. Den ska fungera om man är företagare, studerande, sjukskriven, arbetslös, har hemmavarande barn med mera. Då måste man se på helheten, och det gör man alltså inte i detta sammanhang.

För sex år sedan tillsatte alliansregeringen den så kallade Särlevandeutredningen, som ligger till grund för det beslut som vi ska fatta i dag. Då gjorde vi inget åt det förslag som kom fram, för vi insåg att man måste se helheten. Alliansregeringen trodde att det skulle alla göra, oavsett regering, men uppenbarligen hade vi fel.

Centerpartiet vill fortfarande ha en parlamentarisk föräldraförsäkringsutredning som ser på helheten och tar ett helhetsgrepp, och givetvis ska fler partier stå bakom det.

Vi beklagar att vi har förlorat tid i detta hänseende, men det kommer nya tider och förmodligen en ny regering nästa år.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget – alla särlevande föräldrar har rätt att få en bättre ekonomi – men hänvisar till Centerpartiets särskilda yttrande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 19 Vissa socialförsäkringsfrågor

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU12
Vissa socialförsäkringsfrågor (prop. 2017/18:10)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 20.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.43 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU13 Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten

Punkt 3 (Olaga integritetsintrång och ofredande)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

262 för utskottet

40 för res.

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 1 SD, 20 MP, 17 C,
19 V, 15 L, 16 KD, 1 -

För res.: 38 SD, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 5 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU3 Några frågor om offentlighet och sekretess

Punkt 1 (Sekretess till skydd för enskilda som lämnar stödförklaringar)

1. utskottet

2. res. 1 (SD, V)

Votering:

242 för utskottet

60 för res. 1

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 20 MP, 17 C, 15 L, 16 KD, 1 -

För res. 1: 39 SD, 19 V, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 5 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Punkt 4 (Handlingsoffentlighet hos Advokatsamfundet)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

261 för utskottet

41 för res. 3

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 20 MP, 17 C, 19 V,
15 L, 16 KD, 1 -

För res. 3: 39 SD, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 5 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU4 Kriminalvårdssekretess

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU8 Rätt för Riksdagsförvaltningen att upplåta bostadslägenheter i fastigheter med annan ägare

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU9 Utökad sekretesskydd i verksamhet för teknisk bearbetning och lagring

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU7 Möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd när arbetsgivaren självmant har avhjälpt brister

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Möjlighet att avstå från återkallelse vid mindre avvikelser)

1. utskottet

2. res. (M, C, L, KD)

Votering:

181 för utskottet

121 för res.

1 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 39 SD, 21 MP, 19 V, 2 -

För res.: 73 M, 17 C, 15 L, 16 KD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

UbU6 Politisk information i skolan

Punkt 2 (Begreppet annan objektiv grund och delegation av beslut)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

262 för utskottet

41 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 21 MP, 17 C, 19 V,
15 L, 16 KD, 1 -

För res. 1: 39 SD, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Punkt 3 (Uppdatering av befintligt stödmaterial)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

284 för utskottet

19 för res. 2

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 39 SD, 21 MP, 17 C,
15 L, 16 KD, 3 -

För res. 2: 19 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU7 Skolstart vid sex års ålder

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

181 för utskottet

122 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 39 SD, 21 MP, 19 V, 2 -

För res. 1: 73 M, 17 C, 15 L, 16 KD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Punkt 2 (Tioårig grundskola)

1. utskottet
2. res. 2 (M, C, L, KD)

Votering:

181 för utskottet

122 för res. 2

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 39 SD, 21 MP, 19 V, 2 -

För res. 2: 73 M, 17 C, 15 L, 16 KD, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Punkt 3 (Obligatorisk förskoleklass)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

262 för utskottet

41 för res. 3

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 21 MP, 17 C, 19 V,

15 L, 16 KD, 1 -

För res. 3: 39 SD, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

UbU5 Nationella prov – rättvisa, likvärdiga och digitala

Punkt 1 (Skollagen i fråga om provresultat och betygssättning)

1. utskottet
2. res. 1 (V)

Votering:

283 för utskottet

19 för res. 1

1 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 39 SD, 21 MP, 17 C,

15 L, 16 KD, 2 -

För res. 1: 19 V

Avstod: 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Punkt 4 (Digitalisering och rättning)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

152 för utskottet
41 för res. 3
110 avstod
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 21 MP, 15 L, 15 KD, 1 -

För res. 3: 39 SD, 2 -

Avstod: 73 M, 17 C, 19 V, 1 KD

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Caroline Szyber (KD) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 5 (Prövoverksamhet)

1. utskottet
2. res. 6 (M, C, L, KD)

Votering:

181 för utskottet
121 för res. 6
1 avstod
46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 39 SD, 21 MP, 19 V, 2 -

För res. 6: 73 M, 17 C, 15 L, 16 KD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Punkt 6 (Utveckling av nationella prov)

1. utskottet
2. res. 7 (M, C, L, KD)

Votering:

140 för utskottet
120 för res. 7
42 avstod
47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 21 MP, 19 V

För res. 7: 72 M, 17 C, 15 L, 16 KD

Avstod: 39 SD, 3 -

Frånvarande: 13 S, 11 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Tillhandahållande av hållbarhetsinformation)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

261 för utskottet

41 för res.

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 72 M, 21 MP, 17 C, 19 V,
15 L, 16 KD, 1 -

För res.: 39 SD, 2 -

Frånvarande: 13 S, 11 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

FiU17 Diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. (SD)

Votering:

262 för utskottet

41 för res.

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 21 MP, 17 C, 19 V,
15 L, 16 KD, 1 -

För res.: 39 SD, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 M, 7 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

FiU18 Diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. (V)

Votering:

283 för utskottet

19 för res.

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 38 SD, 21 MP, 17 C,
15 L, 16 KD, 3 -

För res.: 19 V

Frånvarande: 13 S, 10 M, 8 SD, 4 MP, 5 C, 2 V, 4 L, 1 -

SfU6 Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU12 Vissa socialförsäkringsfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 21 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 november

2017/18:140 Migrationsverkets skulder till kommunerna

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet *Heléne Fritzon* (S)

2017/18:141 Valfärdsutredningens förslag och jämställdheten

av *Helena Bouveng* (M)

till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2017/18:142 Jobbskatteavdrag för äldre

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 november

2017/18:265 Sänkt moms och EU-rätt

av *Cecilia Widegren* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2017/18:266 Bly i flygplansbränsle

av *Jens Holm* (V)

till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2017/18:267 Felaktigheter i folkbokföringen

av *Cecilia Widegren* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2017/18:268 Svenskt fiske efter Brexit

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2017/18:269 Avgifter för användning av forskningsinfrastruktur

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet *Helene Hellmark Knutsson* (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 15 november

2017/18:214 Digitaliseringsmyndighetens uppdrag

av *Anette Åkesson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2017/18:215 Avslutad insats i den särskilt utsatta stadsdelen Araby

av *Roger Haddad* (L)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:221 Vattenläcka i Göteborg utan att varnings-sms skickades ut

av *Robert Hannah* (L)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:230 Restriktionerna för transport av farligt gods genom Öresundstunneln

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 16.20.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 30 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 69 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 103 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	4
§ 5 Ärenden för bordläggning	5
§ 6 Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten	5
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU13	5
Anf. 1 JONAS MILLARD (SD)	5
Anf. 2 VERONICA LINDHOLM (S)	7
Anf. 3 MARTA OBMINSKA (M)	8
Anf. 4 AGNETA BÖRJESSON (MP)	9
Anf. 5 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	11
Anf. 6 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	11
(Beslut fattades under § 20.)	12
§ 7 Några frågor om offentlighet och sekretess	12
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU3	12
Anf. 7 FREDRIK ERIKSSON (SD)	12
Anf. 8 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	15
Anf. 9 LAILA NARAGHI (S)	15
Anf. 10 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	17
Anf. 11 LAILA NARAGHI (S) replik	17
Anf. 12 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	17
Anf. 13 LAILA NARAGHI (S) replik	17
Anf. 14 MARTA OBMINSKA (M)	17
Anf. 15 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	19
Anf. 16 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	20
Anf. 17 PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik	20
Anf. 18 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	20
Anf. 19 PER-INGVAR JOHNSSON (C) replik	20
Anf. 20 TINA ACKETOFT (L)	20
(Beslut fattades under § 20.)	21
§ 8 Kriminalvårdssekretess	21
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU4	21
(Beslut fattades under § 20.)	21
§ 9 Rätt för Riksdagsförvaltningen att upplåta bostadslägenheter i fastigheter med annan ägare	22
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU8	22
(Beslut fattades under § 20.)	22
§ 10 Utökat sekretesskydd i verksamhet för teknisk bearbetning och lagring	22
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU9	22
(Beslut fattades under § 20.)	22
§ 11 Möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd när arbetsgivaren självmant har avhjälpt brister	22
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU7	22
Anf. 21 MIKAEL CEDERBRATT (M)	22
Anf. 22 JOHANNA JÖNSSON (C)	23

Anf. 23 FREDRIK MALM (L)	26
Anf. 24 ARON MODIG (KD).....	27
Anf. 25 MATHIAS TEGNÉR (S).....	29
Anf. 26 JOHANNA JÖNSSON (C) replik	32
Anf. 27 MATHIAS TEGNÉR (S) replik	33
Anf. 28 JOHANNA JÖNSSON (C) replik	33
Anf. 29 MATHIAS TEGNÉR (S) replik	34
Anf. 30 PAULA BIELER (SD).....	34
Anf. 31 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik.....	37
Anf. 32 PAULA BIELER (SD) replik.....	38
Anf. 33 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik.....	38
Anf. 34 PAULA BIELER (SD) replik.....	39
Anf. 35 MARIA FERM (MP)	39
Anf. 36 ARON MODIG (KD) replik	40
Anf. 37 MARIA FERM (MP) replik	41
Anf. 38 ARON MODIG (KD) replik	41
Anf. 39 MARIA FERM (MP) replik	42
Anf. 40 PAULA BIELER (SD) replik.....	42
Anf. 41 MARIA FERM (MP) replik	43
Anf. 42 PAULA BIELER (SD) replik.....	43
Anf. 43 MARIA FERM (MP) replik	43
Anf. 44 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	44
(Beslut fattades under § 20.).....	46
§ 12 Politisk information i skolan	46
Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU6	46
Anf. 45 ROBERT STENKVIST (SD).....	46
Anf. 46 DANIEL RIAZAT (V).....	47
Anf. 47 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S).....	49
Anf. 48 MICHAEL SVENSSON (M).....	50
Anf. 49 ELISABET KNUTSSON (MP)	51
Anf. 50 ANNICKA ENGBLOM (M).....	52
(Beslut fattades under § 20.).....	53
§ 13 Skolstart vid sex års ålder	53
Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU7	53
Anf. 51 MARIA STOCKHAUS (M).....	53
Anf. 52 STEFAN JAKOBSSON (SD)	55
Anf. 53 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	56
Anf. 54 CHRISTER NYLANDER (L).....	58
Anf. 55 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik	59
Anf. 56 CHRISTER NYLANDER (L) replik	60
Anf. 57 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik	60
Anf. 58 CHRISTER NYLANDER (L) replik	61
Anf. 59 ANNIKA ECLUND (KD).....	61
Anf. 60 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S)	62
Anf. 61 MARIA STOCKHAUS (M) replik	64
Anf. 62 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	65
Anf. 63 MARIA STOCKHAUS (M) replik	65
Anf. 64 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	65
Anf. 65 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	66
Anf. 66 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	66
Anf. 67 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	66

Anf. 68 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S) replik.....	67
Anf. 69 ELISABET KNUTSSON (MP)	68
Anf. 70 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	69
Anf. 71 ELISABET KNUTSSON (MP) replik	70
Anf. 72 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	70
Anf. 73 ELISABET KNUTSSON (MP) replik	70
Anf. 74 DANIEL RIAZAT (V).....	71
Anf. 75 CHRISTER NYLANDER (L) replik	72
Anf. 76 DANIEL RIAZAT (V) replik	73
Anf. 77 CHRISTER NYLANDER (L) replik	73
Anf. 78 DANIEL RIAZAT (V) replik	74
(Beslut fattades under § 20.)	74
§ 14 Nationella prov – rättvisa, likvärdiga och digitala	74
Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU5.....	74
Anf. 79 IDA DROUGGE (M).....	74
Anf. 80 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	76
Anf. 81 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	77
Anf. 82 DANIEL RIAZAT (V).....	78
Anf. 83 CHRISTER NYLANDER (L)	80
Anf. 84 DANIEL RIAZAT (V) replik	81
Anf. 85 CHRISTER NYLANDER (L) replik	81
Anf. 86 DANIEL RIAZAT (V) replik	82
Anf. 87 CHRISTER NYLANDER (L) replik	82
Anf. 88 ANNIKA ECLUND (KD)	83
Anf. 89 LENA HALLENGREN (S)	84
Anf. 90 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S).....	86
Anf. 91 IDA DROUGGE (M) replik.....	88
Anf. 92 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	89
Anf. 93 IDA DROUGGE (M) replik.....	89
Anf. 94 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	90
Anf. 95 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	90
Anf. 96 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	91
Anf. 97 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	91
Anf. 98 Statsrådet ANNA EKSTRÖM (S) replik	91
(Beslut fattades under § 20.)	92
§ 15 Bättre förutsättningar för fondsparande och hållbara val	92
Finansutskottets betänkande 2017/18:FiU16	92
Anf. 99 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	92
Anf. 100 INGEMAR NILSSON (S)	93
(Beslut fattades under § 20.)	94
§ 16 Diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser	95
Finansutskottets utlåtande 2017/18:FiU17	95
Anf. 101 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	95
Anf. 102 BJÖRN WIECHEL (S)	96
Anf. 103 MARIA PLASS (M)	98
Anf. 104 HÅKAN SVENNELING (V)	99
(Beslut fattades under § 20.)	100
§ 17 Diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union.....	100
Finansutskottets utlåtande 2017/18:FiU18.....	100
Anf. 105 HÅKAN SVENNELING (V)	100

Anf. 106 BJÖRN WIECHEL (S)	101
Anf. 107 MARIA PLASS (M)	102
Anf. 108 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	104
(Beslut fattades under § 20.).....	105
§ 18 Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis	105
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU6	105
Anf. 109 TERESA CARVALHO (S).....	105
Anf. 110 HELENA BONNIER (M)	107
Anf. 111 RICKARD PERSSON (MP).....	108
Anf. 112 SOLVEIG ZANDER (C)	108
(Beslut fattades under § 20.).....	109
§ 19 Vissa socialförsäkringsfrågor	109
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU12	109
(Beslut fattades under § 20.).....	109
Ajournering	110
Återupptaget sammanträde	110
§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	110
KU13 Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten.....	110
KU3 Några frågor om offentlighet och sekretess	110
KU4 Kriminalvårdssekretess	111
KU8 Rätt för Riksdagsförvaltningen att upplåta bostadslägenheter i fastigheter med annan ägare.....	111
KU9 Utökat sekretesskydd i verksamhet för teknisk bearbetning och lagring	111
SfU7 Möjlighet att avstå från återkallelse av uppehållstillstånd när arbetsgivaren självmant har avhjälpt brister.....	111
UbU6 Politisk information i skolan.....	112
UbU7 Skolstart vid sex års ålder	112
UbU5 Nationella prov – rättvisa, likvärdiga och digitala	113
FiU16 Bättre förutsättningar för fondsparande och hållbara val	115
FiU17 Diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser	115
FiU18 Diskussionsunderlag om en fördjupad ekonomisk och monetär union	115
SfU6 Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis.....	116
SfU12 Vissa socialförsäkringsfrågor	116
§ 21 Anmälan om interpellationer	116
§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar	116
§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	117
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 16.20.....	117